

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในท่ามกลางกระแสวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ ที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นที่ตั้งทำให้ประเทศต่างๆ ในประชาคมโลกต้องมีการเรียนรู้ และก้าวให้ทันกระแสของการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพราะเหตุที่โลกนั้นได้มีการพัฒนาในด้านเทคโนโลยีการสื่อสารการโทรคมนาคมและคอมพิวเตอร์ ทำให้ทุกประเทศสามารถติดต่อสัมพันธ์กันได้อย่างรวดเร็วข้ามมิติเวลาและสถานที่ ดังนั้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเร่งเสริมสร้างขีดความสามารถ และศักยภาพของบุคคล ครอบครัว ชุมชนและประเทศโดยรวมเพื่อที่จะทำให้สามารถรู้เท่าทันและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างสันติสุขในสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาที่นั่นกฎเกณฑ์สำคัญที่จะนำไปสู่การเสริมสร้างสมรรถภาพของบุคคลและสังคมในส่วนรวม คือการศึกษาซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะรู้จักแก้ปัญหา รู้จักหาคำตอบ รู้จักเชื่อมโยงความรู้กับการทำงาน รู้จักแยกแยะถูกผิด ชั่ว - ดี และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น^๑

สังคมไทยถือได้ว่าเป็นสังคมชาวพุทธมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติในอดีตสังคมไทยได้อาศัยคำสอนวิถีทางวัฒนธรรมหรือประเพณีที่เนื่องด้วยพระพุทธศาสนาในการหล่อหลอมและพัฒนาจิตใจให้เป็นคนดีรู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ในสมัยปัจจุบันผลจากการรับเอาอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาทำให้สิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นก็เปลี่ยนไป จนก่อให้เกิดปัญหาและภาวะวิกฤติศรัทธาในพระพุทธศาสนาอันสืบเนื่องมาจากการประทุยย่อหย่อนของพระสงฆ์และการไร้การศึกษาด้านพระพุทธศาสนาของคนในสังคมดังนั้นในสภาพของสังคมปัจจุบันชาวพุทธควรให้ความสนใจกับการศึกษาหลักพระพุทธศาสนาให้มากขึ้นโดยควรที่จะต้องหันมาศึกษาและนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมประเทศชาติ ไม่ควรนำศาสนาไปแขวนไว้กับบุคคลหรือกระแสสังคม เพราะเมื่อทำเช่นนั้นชาวพุทธก็จะมีหลักเกณฑ์ในการคิดที่ถูกต้อง^๒

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา การพัฒนาด้านต่างๆ จำเป็นต้องอาศัยคนที่มีสติปัญญา หรือมีคุณภาพที่ดีซึ่งการจัดการการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคมในปัจจุบันอีกแนวทางคือ การจัดการศึกษาตามแนวทางของพระพุทธศาสนา ดังนั้นในพุทธกาลเมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้คือ ทรงค้นพบหลักสัจธรรมแล้ว พระองค์ได้เผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยพระองค์เอง ครั้งแรกได้เสด็จไปแสดงธรรมแก่ปัญจวัคคีย์ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี ต่อจากนั้นพระองค์ได้ทรงเผยแผ่ศาสนาได้ แล้วตรัสหลักการเผยแผ่ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มา เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่พวกทวยเทพและมนุษย์ อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีคุณในเบื้องต้น ท่ามกลางที่สุด จงประกาศพระ

^๑ สิปพนนท์ เกตุทัต, การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์, (ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๙), หน้า ๑๒.

^๒ พระธรรมปิฎก, มงคลสาร, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กิตติวรรณ, ๒๕๔๓), หน้า ๑๕-๑๖.

ศาสนาพร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ แม้เราก็จะไปตำบลดุริยเวราเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม”^๓ ด้วยพุทธดำรัสอันแสดงถึงพระกรุณาคุณของพระพุทธเจ้านี้ พระสงฆ์สาวกของพระองค์ได้ปฏิบัติตาม โดยการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข ความเป็นไทย มีศักยภาพในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้แบบข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและกำหนดสาระการเรียนรู้ที่เป็นองค์ความรู้ครอบคลุมการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง ๑๒ ปี และโดยการที่พัฒนาคนให้เป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรม กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายมุ่งเน้นการนำเอาพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปการศึกษา ในส่วนที่เป็นระบบการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในฐานะหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาชาติ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา มีความคิดต้องสำรวจและรวบรวมสื่อการเรียนการสอนศีลธรรมจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อจัดทำเป็นหนังสือและนำสื่อการเรียนการสอนศีลธรรมสำหรับแหล่งข้อมูลอ้างอิงให้ครูสอนและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อสามารถเลือกสรรใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าวในการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมในสถานศึกษาโดยไม่ต้องลงมือผลิตเองซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาต่อการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมของประเทศ และในการรวบรวมนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนและสื่อการเรียนการสอนศีลธรรมของครูในสถานศึกษา นวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอน พระสงฆ์ และสื่อต่างๆ ที่เป็น สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ ตัวกลางที่ชวนแนะนำถ่ายทอดข้อมูลความรู้จากผู้สอนหรือแหล่งความรู้ไปสู่ผู้เรียนเป็นสิ่งที่สามารถทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น^๔

อย่างไรก็ตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ที่ผ่านมาพบว่ามีปัญหา คือ การสอนวิชาพระพุทธศาสนายังไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากผู้เรียนขาดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา ผู้เรียนจึงไม่ซาบซึ้งในหลักธรรมที่จะนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณธรรมและคุณภาพทางจิต จึงมักจะส่งผลออกมาว่าเยาวชนไทยขาดระเบียบวินัย ติดยาเสพติด ก่อการทะเลาะวิวาท ก่อคดีทางเพศ^๕ เป็นต้น

ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์สอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ใน ๕ ด้าน คือ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้, ด้านการเรียนการสอน, ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียน, ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน, ด้านการวัดผลและประเมินผล เพื่อจะได้ทราบ

^๓ คุรุสภานิพนธ์ใน วิ.ม.(ไทย) ๔/๓๒/๔๐

^๔ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, หนังสือแนะนำสื่อการเรียนการสอนศีลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑. พิมพ์เผยแพร่โดยกลุ่มนโยบายพัฒนาผู้เรียน, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๒-๓.

^๕ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, การจัดการเรียนรู้อาจารย์สอนวิชาพระพุทธศาสนา: กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔, (กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๔), หน้า ๒.

แนวทางในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา และจะได้ช่วยให้ผู้สอนนำไปปรับปรุงแก้ไขในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามความเห็นของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นด้านการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๓ เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับใด

๑.๓.๒ การเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างไรร

๑.๓.๓ แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมุ่งเน้นเพื่อการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ใน ๕ ด้าน ดังนี้

- ๑) ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้
- ๒) ด้านการเรียนการสอน
- ๓) ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้
- ๔) ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน
- ๕) ด้านการวัดผลและประเมินผล

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งเป็น ๒ ตัวแปร คือ

๑) ตัวแปรต้น (Independence Variables) คือ ความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอน ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้, ด้านการเรียนการสอน, ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้, ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน, ด้านการวัดผลและประเมินผล

๒) ตัวแปรตาม (Dependence Variables) คือ สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการใช้แบบสอบถามความคิดเห็น ระดับสภาพการจัดการเรียนการสอน ตีมาณน้อยเพียงใด มีปัญหา อุปสรรคใด และมีความคิดเห็นข้อเสนอแนะอย่างไรเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๑,๕๑๖ คน ๓ โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนราชวินิต, โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ, โรงเรียนวัดราชาธิวาส และคัดเลือกแบบสุ่มด้วยตารางของของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้จำนวน ๓๕๕ คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต จังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ โรงเรียนราชวินิต, โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ, โรงเรียนวัดราชาธิวาส

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึงเดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

๑.๕.๒ นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

๑.๕.๓ นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

วิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง เนื้อหาวิชาที่ว่าด้วยประวัติความเป็นมาและความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือหลักธรรมคำสอนของทางพระพุทธศาสนาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสตร์ และวัฒนธรรม เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี รับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะคุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสมที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา แบบสหศึกษา ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้แก่ โรงเรียนราชวินิต เขตดุสิต, โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ เขตดุสิต, โรงเรียนวัดราชาธิวาส เขตดุสิต

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

วิชาจรรยา หมายถึง วิชาที่สอนเกี่ยวกับความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติซึ่งสังคมแต่ละสังคม กำหนดขึ้นสอดคล้องกับวัฒนธรรม ในแต่ละวิชาชีพก็อาจกำหนดบุคลิกภาพ กิริยา วาจาที่บุคคลในวิชาชีพพึงประพฤติปฏิบัติ เช่น ครู แพทย์ พยาบาล ย่อมเป็นผู้ที่พึงสำรวมในกิริยา วาจา ท่าทางที่แสดงออก

จัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ครูหรืออาจารย์สอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษา ดังต่อไปนี้

๑. ด้านการศึกษาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ หมายถึง แนวทางการจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนที่ขึ้นำผู้บริหารการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้จัดมวลงประสภการณที่หลักสูตรกำหนด เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง ทั้งด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตร

๒. ด้านการเรียนการสอน หมายถึง ข้อความที่ระบุคุณลักษณะการเรียนรู้และความสามารถที่ครูต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากที่นักเรียนได้ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนในเรื่องหรือบทหนึ่งๆ แล้วเป็นจุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนที่ได้แนวทางมาจากความคิดรวบยอดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งหวังไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียน

๔. ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง กรรมวิธีการจัดกิจกรรมโดยวิธีที่หลากหลาย มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เกิดการพัฒนาตนเองและมุ่งพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เทคนิควิธีสอนที่มีความหลากหลาย

๓. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน หมายถึง การจัดวางแผนการสอน แนวการสอน หรือโครงการสอน ประกอบด้วยกำหนจุดประสงค์ การจัดเนื้อหากิจกรรมประสภการณต่างๆ สื่อการเรียน สื่อการสอน วิธีสอน กระบวนการเรียนรู้ กลวิธีต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้

๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล หมายถึง กระบวนการกำหนตัวเลขหรือสัญลักษณ์แทนปริมาณหรือคุณภาพของคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการวัด โดยสิ่งที่ต้องการวัดนั้นเป็นผลมาจากการกระทำหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน เช่น การวัดผลการเรียนรู้ สิ่งทีวัดคือผลทีเกิดจากการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่วนการประเมิน เป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการวัด คือ นำตัวเลขหรือสัญลักษณ์ทีได้จากการวัดมาตีค่าอย่างมีเหตุผล เทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานทีกำหนดไว้เช่น โรงเรียนกำหนคะแนนทีน่าพอใจของวิชาคณิตศาสตร์อยู่ในเกณฑ์ดีมาก เป็นต้น ลักษณะเช่นนี้เรียกว่าเป็นการประเมินผล

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๗.๑ ได้ทราบสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๒ ได้ทราบผลเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๓ ได้แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(พระครูกิตติญาณวิสิฐ, ดร.)

ประธานกรรมการ

(รศ. ดร.อำนาจ เดชชัยศรี)

กรรมการ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

กรรมการ

(รศ. ดร.อินตา ศิริวรรณ)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดร.เกษม แสงนนท์

ประธานกรรมการ

รศ. ดร.อินตา ศิริวรรณ

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

พระชินวุฒิ อภิชาโต

(พระชินวุฒิ อภิชาโต)

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
- ผู้วิจัย** : พระชินวุฒิ อภิชาติ (แก้วมาลา)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์**
- : ดร.เกษม แสงนนท์, พธ.บ. (การบริหารรัฐกิจ),
วท.ม. (เทคโนโลยีสารสนเทศ), พธ.ด. (พุทธบริหารการศึกษา)
 - : รศ.ดร.อินตา ศิริวรรณ, พธ.บ. (การบริหารการศึกษา),
พธ.ม. (การบริหารการศึกษา), พธ.ด. (การบริหารการศึกษา)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ คือ (๑) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามเห็นของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา (๒) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจำแนกตามสถานภาพของนักเรียน (๓) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนจำนวน ๓๔๕ คน ของโรงเรียนราชวินิต มัธยม, โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ, โรงเรียนวัดราชาธิวาส เครื่องที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้ค่าเฉลี่ยด้วย T-test และ F-test วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Anova)

ผลการวิจัย พบว่า

๑. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการเรียนการสอน

๒. การเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานนักเรียน ที่มี เพศ อายุ และชั้นเรียน แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ในระดับ ๐.๐๕

๓. แนวทางการเรียนการสอน คือ ๑) ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้ ครูควรมีความยืดหยุ่นเรื่องหลักสูตร ๒) ด้านการเรียนการสอน ครูควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในและนอก

ห้องเรียน ๓) ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ครูควรจัดกิจกรรมแสดงการสาธิตอย่างหลากหลาย
๔) ด้านการใช้สื่อการสอนครูควรใช้สื่อการเรียนการสอนที่เข้าใจง่าย ๕) ด้านการวัดและประเมินผล
ครูควรแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบทุกครั้ง

- Thesis Title** : States and Problems of Buddhist Learning and Teaching Management at Secondary Schools in Dusit District, Bangkok
- Researcher** : Phra Chinawut Abhijāto (Kaeomala)
- Degree** : Master of Arts (Buddhist Educational Administration)
- Thesis Supervisory Committee**
- : Dr. Kasem Sangnont, B.A.(Pilotacal Sience), M.s .(Information Technology), Ph.D. (Buddhist Educational Administration)
 - : Assoc. Prof. Dr. Intha Siriwan, B.A. (Education), M.A.,(Educational Administration), Ph.D.(Educational Administration)
- Date of Graduation** : March 18, 2019

Abstract

This research was aimed to (1) explore states and problems of Buddhist learning and teaching management at secondary schools, (2) compare the levels of student opinions on states and problems of Buddhist learning and teaching management at secondary schools classified by status of students, and (3) obtain recommendations/guidelines on Buddhist learning and teaching management at secondary schools in Dusit District, Bangkok. The samples included 345 students of Rajavinit Mathayom School, Watnoinopphakhun School, Rajadhipas School. The main research instrument of the study was a set of questionnaires. Percentage, mean, and standard deviation (SD) were employed for data analysis. T-test and and F-test were manipulated to analyze one-way ANOVA. Results

1 . The students presented their opinions on states and problems of Buddhist learning and teaching management at secondary schools in Dusit District, Bangkok, at high levels. When considering into aspects, all were found at high levels, respectively, e.g., 1) activities to support learning, 2) instructional media, and 3) regular learning.

2 . For the comparison of student personal data in view of different gender, age, and grade; no difference of student opinions on Buddhist learning and teaching management was found, with statistical significance of 0.05.

3. The guidelines on Buddhist learning and teaching were demonstrated as follows. 1) For curriculums and contents, instructors should be flexible to Buddhist curriculums. 2) For learning and teaching, instructors should focus on students' participation both in class and outside. 3) For activities to support learning, instructors should provide various demonstrations. 4) For instructional media, instructors should provide simple media. 5) For assessment and evaluation, instructors should notify students of evaluation results everytime.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยขอระบุนามไว้ เพื่อแสดงความขอบคุณดังต่อไปนี้ ดร.เกษม แสงนนท์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.อินทาศิริวรรณ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอกราบมัสการขอบคุณ พระครูศัพทสุนทร ดร., พระครูสมุห์ทอง ฐิตปถโณ ดร. และขอเจริญพรขอบคุณ ดร.อำนาจ บัวศิริ, ดร.พิสิษฐ์ สุภวัฒน์ธนบดี, ดร.ชนันภรณ์ อารีกุล ทุกคนที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือเพื่อนำไปดำเนินการวิจัยครั้งนี้ และขออนุโมทนาขอบคุณผู้อำนวยการครู และนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัชฌิม, โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ, โรงเรียนวัดราชาธิวาส ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนให้ความรู้ทั้งด้านวิชาการ และประสบการณ์ในการทำงานทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี จึงขอปัญญา บารมี จงบังเกิดมีแก่ทุกท่านด้วย

ขอเจริญพรขอบพระคุณคณาจารย์ เจ้าหน้าที่คณะครุศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทุกท่าน ที่ช่วยเหลือในเรื่องของเอกสารข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้ความรู้ทางด้านวิชาการ และประสบการณ์ในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ทำให้สำเร็จลงด้วยดี ความดีงามที่เกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาแต่พระรัตนตรัย ที่พึ่งอันประเสริฐ และน้อมบูชาพระคุณแต่โยมพ่อ โยมแม่ โยมพี่ ผู้เป็นบุพการีถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่ข้าพเจ้ามาตลอดชีวิต ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ ผู้ให้กำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาผู้วิจัยจบจนกระทั่งบัดนี้.

พระชินวุฒิ อภิชาโต (แก้วมาลา)

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๓
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๔
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ	๖
บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน	๗
๒.๒.๑ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้	๗
๒.๒.๒ ด้านการเรียนการสอน	๙
๒.๒.๓ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	๒๕
๒.๒.๔ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	๒๘
๒.๒.๕ ด้านการวัดผลและประเมินผล	๒๙
๒.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน	๓๒
๒.๒.๑ รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์	๓๒
๒.๒.๒ รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของกานเย	๓๓
๒.๒.๓ รูปแบบการเรียนการสอนเน้นความจำ	๓๕
๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๖
๒.๓.๑ งานวิจัยในประเทศ	๓๖

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ค หนังสือขอเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย	๘๗
ง ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสอบถาม IOC	๙๓
จ การแสดงผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสอบถาม IOC	๙๗
ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัย	๑๐๐
ช ผลจากค่า try out	๑๐๒
ซ หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๐๖
หนังสือรับรองการปฏิบัติธรรม	๑๑๐
ประวัติผู้วิจัย	๑๑๑

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๔.๑	แสดงจำนวนและค่าร้อยละของสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านเพศ	๔๘
๔.๒	จำนวนและค่าร้อยละของสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านอายุ	๔๙
๔.๓	จำนวนและค่าร้อยละของสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านชั้นเรียน	๔๙
๔.๔	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ๕ ด้าน	๕๐
๔.๕	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้	๕๑
๔.๖	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการเรียนการสอน	๕๒
๔.๗	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน	๕๓
๔.๘	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	๕๔
๔.๙	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการวัดและประเมินผล	๕๕
๔.๑๐	แสดงค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตาม เพศ	๕๗
๔.๑๑	แสดงค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาจำแนกตาม อายุ	๕๑
๔.๑๒	แสดงค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาจำแนกตามระดับชั้นเรียน	๕๘

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๓	แสดงค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น ของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาจำแนกตามด้าน หลักสูตรสาระการเรียนรู้	๕๙
๔.๑๔	แสดงค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น ของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาจำแนกตามด้าน การเรียนการสอน	๕๙
๔.๑๕	แสดงค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น ของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาจำแนกตามด้าน กิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน	๖๐
๔.๑๖	แสดงค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น ของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาจำแนกตามด้านการใช้ สื่อการเรียนการสอน	๖๐
๔.๑๗	แสดงค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น ของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาจำแนกตามด้านการวัด และประเมินผล	๖๑

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	แสดงรายละเอียดวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	๑๖
๒.๒	แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	๔๓

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. คำย่อภาษาไทย

คำย่อเกี่ยวกับพระไตรปิฎก

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ การอ้างอิงใช้ระบบระบุ เล่ม ข้อ หน้า หลังคำย่อชื่อคัมภีร์ ดังตัวอย่าง เช่น วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๒/๔๐ หมายถึง วินยปิฎก มหาวรรค (ภาษาไทย) พระไตรปิฎกเล่มที่ ๔ ข้อที่ ๓๒ หน้า ๔๐

พระวินัยปิฎก

วิ.ม. (ไทย) = วินยปิฎก มหาวรรค (ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในท่ามกลางกระแสวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ ที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นที่ตั้งทำให้ประเทศต่างๆ ในประชาคมโลกต้องมีการเรียนรู้ และก้าวให้ทันกระแสของการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพราะเหตุที่โลกนั้นได้มีการพัฒนาในด้านเทคโนโลยีการสื่อสารการโทรคมนาคมและคอมพิวเตอร์ ทำให้ทุกประเทศสามารถติดต่อสัมพันธ์กันได้อย่างรวดเร็วข้ามมิติเวลาและสถานที่ ดังนั้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเร่งเสริมสร้างขีดความสามารถ และศักยภาพของบุคคล ครอบครัว ชุมชนและประเทศโดยรวมเพื่อที่จะทำให้สามารถรู้เท่าทันและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างสันติสุขในสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาอันญุ่แจสำคัญที่จะนำไปสู่การเสริมสร้างสมรรถภาพของบุคคลและสังคมในส่วนรวม คือการศึกษาซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะรู้จักแก้ปัญหา รู้จักหาคำตอบ รู้จักเชื่อมโยงความรู้กับการทำงาน รู้จักแยกแยะถูกผิด ชั่ว - ดี และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น^๑

สังคมไทยถือได้ว่าเป็นสังคมชาวพุทธมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติในอดีตสังคมไทยได้อาศัยคำสอนวิถีทางวัฒนธรรมหรือประเพณีที่เนื่องด้วยพระพุทธศาสนาในการหล่อหลอมและพัฒนาจิตใจให้เป็นคนดีรู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ในสมัยปัจจุบันผลจากการรับเอาอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาทำให้สิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นก็เปลี่ยนไป จนก่อให้เกิดปัญหาและภาวะวิกฤติศรัทธาในพระพุทธศาสนาอันสืบเนื่องมาจากการประทุยย่อหย่อนของพระสงฆ์และการไร้การศึกษาด้านพระพุทธศาสนาของคนในสังคมดังนั้นในสภาพของสังคมปัจจุบันชาวพุทธควรให้ความสนใจกับการศึกษาหลักพระพุทธศาสนาให้มากขึ้นโดยควรที่จะต้องหันมาศึกษาและนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมประเทศชาติ ไม่ควรนำศาสนาไปแขวนไว้กับบุคคลหรือกระแสสังคม เพราะเมื่อทำเช่นนั้นชาวพุทธก็จะมีหลักเกณฑ์ในการคิดที่ถูกต้อง^๒

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา การพัฒนาด้านต่างๆ จำเป็นต้องอาศัยคนที่มีสติปัญญา หรือมีคุณภาพที่ดีซึ่งการจัดการการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคมในปัจจุบันอีกแนวทางคือ การจัดการศึกษาตามแนวทางของพระพุทธศาสนา ดังนั้นในพุทธกาลเมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้คือ ทรงค้นพบหลักสัจธรรมแล้ว พระองค์ได้เผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยพระองค์เอง ครั้งแรกได้เสด็จไปแสดงธรรมแก่ปัญจวัคคีย์ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี ต่อจากนั้นพระองค์ได้ทรงเผยแผ่ศาสนาได้ แล้วตรัสหลักการเผยแผ่ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่พวกทวยเทพและมนุษย์ อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีคุณในเบื้องต้น ท่ามกลางที่สุด จงประกาศพระ

^๑ สิปพนนท์ เกตุทัต, การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์, (ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๙), หน้า ๑๒.

^๒ พระธรรมปิฎก, มงคลสาร, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กิตติวรรณ, ๒๕๔๓), หน้า ๑๕-๑๖.

ศาสนาพร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ แม้เราก็จะไปตำบลดุริยเวราเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม”^๓ ด้วยพุทธดำรัสอันแสดงถึงพระกรุณาคุณของพระพุทธเจ้านี้ พระสงฆ์สาวกของพระองค์ได้ปฏิบัติตาม โดยการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข ความเป็นไทย มีศักยภาพในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้แบบข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและกำหนดสาระการเรียนรู้ที่เป็นองค์ความรู้ครอบคลุมการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง ๑๒ ปี และโดยการที่พัฒนาคนให้เป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรม กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายมุ่งเน้นการนำเอาพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปการศึกษา ในส่วนที่เป็นระบบการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในฐานะหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาชาติ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา มีความคิดต้องสำรวจและรวบรวมสื่อการเรียนการสอนศีลธรรมจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อจัดทำเป็นหนังสือและนำสื่อการเรียนการสอนศีลธรรมสำหรับแหล่งข้อมูลอ้างอิงให้ครูสอนและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อสามารถเลือกสรรใช้ประโยชน์จากสื่อดังกล่าวในการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมในสถานศึกษาโดยไม่ต้องลงมือผลิตเองซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาต่อการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมของประเทศ และในการรวบรวมนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนและสื่อการเรียนการสอนศีลธรรมของครูในสถานศึกษา นวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอน พระสงฆ์ และสื่อต่างๆ ที่เป็น สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ ตัวกลางที่ชวนแนะนำถ่ายทอดข้อมูลความรู้จากผู้สอนหรือแหล่งความรู้ไปสู่ผู้เรียนเป็นสิ่งที่สามารถทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น^๔

อย่างไรก็ตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ที่ผ่านมาพบว่ามีปัญหา คือ การสอนวิชาพระพุทธศาสนายังไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากผู้เรียนขาดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา ผู้เรียนจึงไม่ซาบซึ้งในหลักธรรมที่จะนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณธรรมและคุณภาพทางจิต จึงมักจะส่งผลออกมาว่าเยาวชนไทยขาดระเบียบวินัย ติดยาเสพติด ก่อการทะเลาะวิวาท ก่อคดีทางเพศ^๕ เป็นต้น

ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์สอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ใน ๕ ด้าน คือ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้, ด้านการเรียนการสอน, ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียน, ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน, ด้านการวัดผลและประเมินผล เพื่อจะได้ทราบ

^๓ คุรุสภ. (๒๕๕๐) วิ.ม.(ไทย) ๔/๓๒/๔๐

^๔ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, หนังสือแนะนำสื่อการเรียนการสอนศีลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑. พิมพ์เผยแพร่โดยกลุ่มนโยบายพัฒนาผู้เรียน, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๒-๓.

^๕ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, การจัดการเรียนรู้อาจารย์สอนวิชาพระพุทธศาสนา: กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔, (กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๔), หน้า ๒.

แนวทางในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา และจะได้ช่วยให้ผู้สอนนำไปปรับปรุงแก้ไขในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามความเห็นของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นด้านการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๓ เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับใด

๑.๓.๒ การเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างไรร

๑.๓.๓ แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมุ่งเน้นเพื่อการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ใน ๕ ด้าน ดังนี้

- ๑) ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้
- ๒) ด้านการเรียนการสอน
- ๓) ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้
- ๔) ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน
- ๕) ด้านการวัดผลและประเมินผล

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งเป็น ๒ ตัวแปร คือ

๑) ตัวแปรต้น (Independence Variables) คือ ความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอน ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้, ด้านการเรียนการสอน, ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้, ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน, ด้านการวัดผลและประเมินผล

๒) ตัวแปรตาม (Dependence Variables) คือ สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการใช้แบบสอบถามความคิดเห็น ระดับสภาพการจัดการเรียนการสอน ตีมาณน้อยเพียงใด มีปัญหา อุปสรรคใด และมีความคิดเห็นข้อเสนอแนะอย่างไรเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๑,๕๑๖ คน ๓ โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนราชวินิต, โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ, โรงเรียนวัดราชาธิวาส และคัดเลือกแบบสุ่มด้วยตารางของของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้จำนวน ๓๕๕ คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต จังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ โรงเรียนราชวินิต, โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ, โรงเรียนวัดราชาธิวาส

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึงเดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

๑.๕.๒ นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

๑.๕.๓ นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

วิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง เนื้อหาวิชาที่ว่าด้วยประวัติความเป็นมาและความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือหลักธรรมคำสอนของทางพระพุทธศาสนาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสตร์ และวัฒนธรรม เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี รับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะคุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสมที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา แบบสหศึกษา ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้แก่ โรงเรียนราชวินิต เขตดุสิต, โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ เขตดุสิต, โรงเรียนวัดราชาธิวาส เขตดุสิต

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

วิชาจรรยา หมายถึง วิชาที่สอนเกี่ยวกับความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติซึ่งสังคมแต่ละสังคม กำหนดขึ้นสอดคล้องกับวัฒนธรรม ในแต่ละวิชาชีพก็อาจกำหนดบุคลิกภาพ กิริยา วาจาที่บุคคลในวิชาชีพพึงประพฤติปฏิบัติ เช่น ครู แพทย์ พยาบาล ย่อมเป็นผู้ที่พึงสำรวมในกิริยา วาจา ท่าทางที่แสดงออก

จัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ครูหรืออาจารย์สอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษา ดังต่อไปนี้

๑. ด้านการศึกษาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ หมายถึง แนวทางการจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนที่ขึ้นำผู้บริหารการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้จัดมวลงประสภการณที่หลักสูตรกำหนด เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง ทั้งด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตร

๒. ด้านการเรียนการสอน หมายถึง ข้อความที่ระบุคุณลักษณะการเรียนรู้และความสามารถที่ครูต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากที่นักเรียนได้ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนในเรื่องหรือบทหนึ่งๆ แล้วเป็นจุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนที่ได้แนวทางมาจากความคิดรวบยอดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งหวังไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียน

๔. ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง กรรมวิธีการจัดกิจกรรมโดยวิธีที่หลากหลาย มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เกิดการพัฒนาตนเองและมุ่งพัฒนาผู้เรียนโดยใช้เทคนิควิธีสอนที่มีความหลากหลาย

๓. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน หมายถึง การจัดวางแผนการสอน แนวการสอน หรือโครงการสอน ประกอบด้วยกำหนจุดประสงค์ การจัดเนื้อหากิจกรรมประสภการณต่างๆ สื่อการเรียน สื่อการสอน วิธีสอน กระบวนการเรียนรู้ กลวิธีต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้

๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล หมายถึง กระบวนการกำหนตัวเลขหรือสัญลักษณ์แทนปริมาณหรือคุณภาพของคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการวัด โดยสิ่งที่ต้องการวัดนั้นเป็นผลมาจากการกระทำหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน เช่น การวัดผลการเรียนรู้ สิ่งทีวัดคือผลทีเกิดจากการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่วนการประเมิน เป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการวัด คือ นำตัวเลขหรือสัญลักษณ์ทีได้จากการวัดมาตีค่าอย่างมีเหตุผล เทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานทีกำหนดไว้เช่น โรงเรียนกำหนคะแนนทีน่าพอใจของวิชาคณิตศาสตร์อยู่ในเกณฑ์ดีมาก เป็นต้น ลักษณะเช่นนี้เรียกว่าเป็นการประเมินผล

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๗.๑ ได้ทราบสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๒ ได้ทราบผลเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๓ ได้แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

บทที่ ๒

แนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่อง “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร” ครั้งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี ตำรา บทความ หนังสือเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัย เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวความคิดในการดำเนินการวิจัย ซึ่งมีหัวข้อดังต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
 - ๒.๑.๑ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้
 - ๒.๑.๒ ด้านการเรียนการสอน
 - ๒.๑.๓ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้
 - ๒.๑.๔ ด้านการใช้สื่อการเรียนรู้
 - ๒.๑.๕ ด้านการวัดและประเมินผล
- ๒.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
 - ๒.๒.๑ รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์
 - ๒.๒.๒ รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของกานเย (Gangnes Instructional Model)
 - ๒.๒.๓ รูปแบบการเรียนการสอนเน้นความจำ (Memory Model)
- ๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - ๒.๓.๑ งานวิจัยในประเทศ
 - ๒.๓.๒ งานวิจัยในต่างประเทศ
- ๒.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

๒.๑.๑ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้

การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรือจากการฝึกหัด รวมทั้งการเปลี่ยนปริมาณความรู้ของผู้เรียน งานที่สำคัญของครูก็คือช่วยนักเรียนแต่ละคนให้เกิดการเรียนรู้หรือมีความรู้และทักษะตามที่หลักสูตรได้วางไว้ ครูมีหน้าที่จัดประสบการณ์ในห้องเรียน เพื่อจะช่วยให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของแต่ละบทเรียน ฉะนั้นความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้จึงเป็นรากฐานของการสอนที่มีประสิทธิภาพ

นักจิตวิทยาที่ยึดถือทางพฤติกรรมนิยม แบ่งพฤติกรรมของมนุษย์ออกเป็น ๒ ประเภท คือ (๑) พฤติกรรมตอบสนอง (Respondent Behavior) หมายถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยสิ่งเร้า เมื่อมีสิ่งเร้า พฤติกรรมตอบสนองก็จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถจะสังเกตได้ (๒) พฤติกรรมโอเปอเรนต์ (Operant Behavior) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลหรือสัตว์แสดงพฤติกรรมตอบสนองออกมา (Emitted) โดยปราศจากสิ่งเร้าที่แน่นอน และพฤติกรรมนี้มีผลต่อสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีที่อธิบายกระบวนการเรียนรู้ประเภทแรกหรือ Respondent Behavior เรียกว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ระบบการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก (Classical Conditioning Theory) ส่วนทฤษฎีการเรียนรู้ที่ใช้อธิบาย Operant Behavior เรียกว่า Operant Conditioning Theory พื้นฐานความคิด (Assumption) ของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม คือ (๑) พฤติกรรมทุกอย่างเกิดขึ้นโดยการเรียนรู้และสามารถจะสังเกตได้ (๒) พฤติกรรมแต่ละชนิดเป็นผลรวมของการเรียนรู้ที่เป็นอิสระหลายอย่าง (๓) แรงเสริม (Reinforcement) ช่วยทำให้พฤติกรรมเกิดขึ้นได้

สรุปหลักสำคัญของการใช้แรงเสริมในการสอนมีดังต่อไปนี้ (๑) ครูจะต้องทราบว่า พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงว่านักเรียนเรียนรู้แล้วมีอะไรบ้างและให้แรงเสริมพฤติกรรมนั้น ๆ (๒) ตอนแรก ๆ ครูควรจะให้แรงเสริมทุกครั้งที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนา แต่ตอนหลังใช้แรงเสริมเป็นครั้งคราว (Intermittently) ได้ (๓) ถ้าจำเป็นสำหรับนักเรียนบางคนในการเปลี่ยนพฤติกรรม ครูอาจใช้แรงเสริมที่เป็นขนมหรือรางวัลที่เป็นสิ่งของ หรือสิ่งที่จะเอาไปแลกเปลี่ยนของรางวัลได้ (Token) (๔) ครูจะต้องระวังไม่ให้แรงเสริม เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา (๕) สำหรับพฤติกรรมที่ซับซ้อน หรือการเรียนรู้ที่ซับซ้อน ครูควรจะใช้หลักการตัดพฤติกรรม (Shaping) คือให้แรงเสริมกับพฤติกรรมที่นักเรียนทำได้ใกล้เคียงกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามลำดับขั้น (Successive Approximation) (๖) ค่อย ๆ ลดสัญญาณบอกแนะหรือการชี้แนะลงเมื่อเริ่มเห็นว่าไม่จำเป็น (๗) ค่อย ๆ ลดแรงเสริมแบบให้ทุกครั้งลง เมื่อเห็นว่าผู้เรียนกระทำได้แล้ว และผู้เรียนเริ่มแสดงว่ามีความพึงพอใจซึ่งเป็นแรงเสริมด้วยตนเองจากการทำงานนั้นได้

ออสซูเบล ได้แบ่งการเรียนรู้โดยการรับอย่างมีความหมายออกเป็น ๒ ประเภท คือ (๑) Subordinate learning เป็นการเรียนรู้โดยการรับอย่างมีความหมาย โดยใช้ Derivative หรือ Correlative Subsumption กระบวนการ Derivative Subsumption เป็นการที่เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ใหม่กับหลักการหรือกฎเกณฑ์ที่เคยเรียนรู้แล้ว ตัวอย่างเช่น ผู้เรียนเรียนรู้ว่าสัตว์มีปีกบินได้ ถ้ามีคนบอกว่างานบินได้ก็ไม่ต้องเรียนรู้โดยการท่องจำอย่างไม่คิดว่านกเป็นสัตว์มีปีก (บินได้) และสามารถดูดซึมเข้าไปในโครงสร้างสติปัญญาที่มีอยู่แล้วอย่างมีความหมายสำหรับกระบวนการ Correlative Subsumption หมายถึงการเรียนรู้อย่างมีความหมาย เกิดจากการขยายความ หรือปรับความรู้เดิมให้มีสัมพันธ์กับความรู้ใหม่ ตัวอย่างเช่น ผู้เรียนอาจจะมีความรู้เดิมว่ารูปสามเหลี่ยม เป็นรูปที่มีด้านสามด้าน หนึ่งราบและปิด และเมื่อผู้เรียนต้องเรียนความรู้รวบยอดใหม่ เช่น สามเหลี่ยมด้านเท่า ผู้เรียนจะเข้าใจด้วยการขยายความจากความรู้เดิมเกี่ยวกับลักษณะของ สามเหลี่ยม จึงเชื่อมโยงความคิดรวบยอดสามเหลี่ยมด้านเท่าให้เข้ากับโครงสร้างปัญญาที่มีอยู่ (๒) Super ordinate Learning เป็นการเรียนรู้โดยการใช้อธิบาย ผู้เรียนอาจจะจัดกลุ่มสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ให้เข้ากับความคิดรวบยอดที่กว้างและคลุมความคิดรวบยอดที่เรียนใหม่ เป็นต้น ว่าเด็กที่เริ่มเรียน สีต่าง ๆ เช่น สีฟ้า สีเหลือง สีแดง สีเขียว ว่าเป็นสีต่าง ๆ แต่รวมสีต่าง ๆ เหล่านี้ให้อยู่ใต้ความคิดรวบยอด “สี” หรืออาจจะรวมสัตว์ต่าง ๆ เช่น หนู สุนัข หมู ว่าเป็นสัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยนม

(๓) Combinatorial Learning การเรียนรู้ประเภทนี้หมายถึงการเรียนรู้หลักการกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เชิงผสมในวิชาคณิตศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์ โดยให้เหตุผลหรือจากการสังเกต ตัวอย่างเช่น การเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักและระยะทางในการที่ทำให้ไม้กระดานหกกระดกขึ้นลง ออสซูเบล ถือว่า Advance Organizers มีความสำคัญมากเพราะเป็นวิธีการสร้างการเชื่อมช่องว่างระหว่างสิ่ง (ความรู้) ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้แล้วกับสิ่ง (ความคิดรวบยอดใหม่) ที่จำเป็นจะต้องเรียนรู้เพื่อผู้เรียนจะได้มีความเข้าใจเนื้อหาของหน่วยเรียนใหม่และช่วยความจำได้ดีขึ้น ฉะนั้นผู้สอนควรจะใช้เทคนิค Advance Organizers ช่วยผู้เรียนในการเรียนรู้ทั้งประเภทการรับอย่างมีความหมายและการค้นพบอย่างมีความหมาย ทฤษฎีการเรียนรู้ของออสซูเบล เป็นทฤษฎีปัญญานิยม เน้นความสำคัญของครู คือว่าครูมีหน้าที่ที่จะจัดเรียงความรู้อย่างมีระบบ และสอนความคิดรวบยอดใหม่ที่นักเรียนจะต้องเรียนรู้

สรุปว่า หลักสูตรสาระการเรียนรู้ มีเนื้อหาสาระ เกี่ยวกับการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี เก่งและมีความสุข แต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาชีวิตมีสาระสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างเพียงพอ และมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียนในการเรียนแต่ละชั้นเรียน

๒.๑.๒ ด้านการเรียนการสอน

ทฤษฎีการสอนแบบพหุปัญญา (Multiple Intelligence) ในการเรียนการสอนนั้น มักจะเน้นความสามารถของสมอง ในด้านของการใช้ภาษา การใช้ทักษะทางคณิตศาสตร์ และการคิดเชิงเหตุผล ซึ่งทำให้นักเรียนไม่สามารถพัฒนาความสามารถได้เท่าที่ควร ยกตัวอย่างนักเรียนบางคน มีความสามารถหลายด้าน เช่น ศิลปะ ดนตรี หรืออื่น ๆ แต่กลับต้องเรียนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ที่ไม่ชอบ เมื่อผลการเรียนไม่ดี ผู้ปกครอง ครู เข้าใจว่า “เด็กโง่” แต่ความจริงถ้าพัฒนาให้ถูกด้าน นักเรียนคนนั้นอาจจะมีความสามารถมากกว่าที่เห็นทั่วไป เพื่อเป็นการตอบโจทยนี้ “ทฤษฎีการสอนแบบพหุปัญญา” (Multiple Intelligence) จึงถือกำเนิดขึ้นมาในวงการศึกษานี้

การ์ดเนอร์ (Gardner) ได้ให้ความหมายของเขาวนปัญญาใหม่ว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ หรือการสร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับบริบททางวัฒนธรรมในแต่ละแห่ง รวมทั้งความสามารถในการตั้งปัญหา เพื่อจะหาคำตอบ และเพิ่มพูนความรู้^๑

การ์ดเนอร์นั้น มีความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับสติปัญญาที่สำคัญ ๒ ประการ คือ

๑. เขาวนปัญญาของบุคคลมิได้มีเพียงความสามารถทางภาษา และทางคณิตศาสตร์เท่านั้น แต่มีอยู่อย่างหลากหลายถึง ๘ ประเภทด้วยกัน แต่การ์ดเนอร์เอง ก็กล่าวว่า อาจจะมีมากกว่า ๘ ประเภท โดยคนแต่ละคนจะมีความสามารถเฉพาะด้านแตกต่างกันไป ซึ่ง

^๑ การ์ดเนอร์ (Gardner) อังโน ทิศนา แชมมณี, ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๔๕), หน้า ๘๖.

สอดคล้องกับเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถที่แตกต่างกันออกไปนี้ เมื่อผสมผสานออกมา แล้วจะก่อให้เกิดเอกลักษณ์เฉพาะตัวบุคคล

๒. เขาวนปัญญาไม่ใช่สิ่งที่มั่นคงถาวรตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย หากแต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อม และการส่งเสริมที่เหมาะสม

การ์ดเนอร์เองได้อธิบายถึงเขาวนปัญญาไว้ว่า ประกอบด้วยความสามารถ ๓ ประการ ได้แก่

๑. ความสามารถในการแก้ปัญหาในสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นไปตามธรรมชาติและตามบริบททางวัฒนธรรมของแต่ละบุคคล

๒. ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีประสิทธิภาพ และสัมพันธ์กับบริบททางวัฒนธรรม

๓. ความสามารถในการแสวงหาหรือตั้งปัญหาเพื่อหาคำตอบ และเพิ่มพูนความรู้

การมองและเข้าใจเขาวนปัญญาในความหมายที่ต่างกันย่อมก่อให้เกิดการกระทำที่ต่างกัน ทฤษฎีพหุปัญญา ได้ขยายขอบเขตของความหมายของคำว่าปัญญาออกไปอย่างกว้างขวางมากขึ้น จากเดิม ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอน ขยายขอบเขตไปอย่างกว้างขวางเช่นกัน แนวทางการนำทฤษฎีพหุปัญญาใช้ในการเรียนการสอนมีหลากหลาย ดังนี้^๒

๑. เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีเขาวนปัญญาแต่ละด้านไม่เหมือนกัน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ที่สามารถส่งเสริมเขาวนปัญญาหลาย ๆ ด้านมิใช่มุ่งพัฒนาแต่เพียงเขาวนปัญญาด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น ดังเช่นในอดีตเรามากจะมีการเน้นการพัฒนาด้านภาษาและด้านคณิตศาสตร์ หรือด้านการใช้เหตุผลเชิงตรรกะอันเป็นการพัฒนาสมองซีกซ้ายเป็นหลัก ทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสพัฒนาเขาวนปัญญาด้านอื่น ๆ เท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนที่มีเขาวนปัญญาด้านอื่นสูง จะขาดโอกาสที่จะเรียนรู้และพัฒนา ในด้านที่ตนมีความสามารถหรือถนัดเป็นพิเศษ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของสติปัญญาหลาย ๆ ด้านจะช่วยให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน พร้อมทั้งช่วยส่งเสริมอัจฉริยภาพ หรือความสามารถเฉพาะตนของผู้เรียนไปในตัว

๒. เนื่องจากผู้เรียนมีระดับพัฒนาการในเขาวนปัญญาแต่ละด้านไม่เท่ากัน ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการในแต่ละด้านของผู้เรียน ตัวอย่างเช่น เด็กที่มีเขาวนปัญญาด้านดนตรีสูง จะพัฒนาปัญญาด้านดนตรีของตนไปอย่างรวดเร็ว ต่างจากเด็กคนอื่น ๆ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็ก ที่มีขั้นพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่งสูงควรต้องแตกต่างไป จากเด็กที่มีขั้นพัฒนาการในด้านนั้นต่ำกว่า

๓. เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีเขาวนปัญญาแต่ละด้านไม่เหมือนกัน การผสมผสานของความสามารถด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ไม่เท่ากันนี้ ทำให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) หรือลักษณะเฉพาะของแต่ละคนซึ่งไม่เหมือนกัน หรืออีกนัยหนึ่ง เอกลักษณ์ของแต่ละบุคคลทำให้แต่ละคนแตกต่างกัน และความแตกต่างที่หลากหลาย (Diversity) นี้สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม ดังนั้น กระบวนการคิดที่ว่าคนนี้โง่ หรือเก่งกว่าคนนั้นคนนั้นจึงควรจะเปลี่ยนไป การสอน

^๒ ทิศนา ขัมมณี, ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.

พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๘๙-๙๐.

ควรเน้นการส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของผู้เรียน ครูควรสอน โดยเน้นให้ผู้เรียนค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง ทัศนคติในเอกลักษณ์ของตนเอง และเคารพในเอกลักษณ์ของผู้อื่นรวมทั้งเห็นคุณค่า และเรียนรู้ที่จะใช้ความแตกต่างของแต่ละบุคคลให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่นนี้ ผู้เรียนก็จะเรียนรู้ อย่างมีความสุข มีทัศนคติที่ดีต่อตนเองเห็นคุณค่าในตนเอง ในขณะที่เดียวกันก็มีความเคารพในผู้อื่น และอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลกัน

๔. ระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรจะต้องมีการปรับเปลี่ยนไปจากแนวคิดเดิมที่ใช้การทดสอบ เพื่อวัดความสามารถทางเขาวาน์ปัญญาเพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น และที่สำคัญ คือไม่สัมพันธ์กับบริบทที่แท้จริงที่ใช้ความสามารถนั้น ๆ ตามปกติ วิธีการประเมินผลการเรียนการสอนที่ดี ควรมีการประเมินหลาย ๆ ด้าน และในแต่ละด้านควรเป็นการประเมินในสภาพการณ์ของปัญหาที่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยอุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเขาวาน์ปัญญาด้านนั้น ๆ การประเมินจะต้องครอบคลุมความสามารถในการแก้ปัญหา หรือการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้อุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเขาวาน์ปัญญาด้านนั้นอีกวิธีหนึ่ง คือการให้เรียนอยู่ในสภาพการณ์ ที่ซับซ้อนซึ่งต้องใช้สติปัญญาหลายด้าน หรือการให้อุปกรณ์ซึ่งสัมพันธ์กับเขาวาน์ปัญญาหลาย ๆ ด้านและสังเกตดูว่า ผู้เรียนเลือกใช้เขาวาน์ปัญญาด้านใด หรือศึกษาและใช้อุปกรณ์ ซึ่งสัมพันธ์กับเขาวาน์ปัญญาด้านใด มากเพียงไร

ทฤษฎีการสอนแบบมโนทัศน์ของจอยส์และวีล (Joyce & Weil)

จอยส์และวีล (Joyce & Weil)^๓ พัฒนารูปแบบนี้ขึ้นโดยใช้แนวคิดของบรุนเนอร์ กูด นาว และออสติน (Bruner, Goodnow, and Austin) การเรียนรู้มโนทัศน์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น สามารถทำได้ โดยการค้นหาคุณสมบัติเฉพาะที่สำคัญของสิ่งนั้น เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกสิ่งที่ ใช้และไม่ใช้สิ่งนั้นออกจากกันได้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มโนทัศน์ของเนื้อหาสาระต่าง ๆ อย่างเข้าใจ และสามารถให้คำนิยามของมโนทัศน์นั้นด้วยตนเอง กระบวนการเรียนการสอนของ รูปแบบ มีดังนี้

ขั้นที่ ๑ ผู้สอนเตรียมข้อมูลสำหรับผู้เรียนฝึกหัด

๑) ผู้สอนเตรียมข้อมูล ๒ ชุด ชุดหนึ่งเป็นตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน อีกชุดหนึ่งไม่ใช่ตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน

๒) ในการเลือกตัวอย่างข้อมูล ๒ ชุดข้างต้น ผู้สอนจะต้องเลือกหาตัวอย่างที่มีจำนวนมากพอที่จะครอบคลุมลักษณะของมโนทัศน์ที่ต้องการนั้น

๓) ถ้ามโนทัศน์ที่ต้องการสอนเป็นเรื่องยากและซับซ้อนหรือเป็นนามธรรม อาจใช้วิธีการยกเป็นตัวอย่างเรื่องสั้น ๆ ที่ผู้สอนแต่งขึ้นเองนำเสนอแก่ผู้เรียน

๔) ผู้สอนเตรียมสื่อการสอนที่เหมาะสมจะใช้นำเสนอตัวอย่างมโนทัศน์เพื่อแสดงให้เห็นลักษณะต่าง ๆ ของมโนทัศน์ที่ต้องการสอนอย่างชัดเจน

ขั้นที่ ๒ ผู้สอนอธิบายกติกาในการเรียนให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจตรงกัน ผู้สอนชี้แจงวิธีการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนเริ่มกิจกรรมโดยอาจสาธิตวิธีการและให้ผู้เรียนลองทำตามที่ผู้สอนบอก จนกระทั่งผู้เรียนเกิดความเข้าใจพอสมควร

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๕-๒๒๗.

ขั้นที่ ๓ ผู้สอนเสนอข้อมูลตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอนและข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน

การนำเสนอข้อมูลตัวอย่างนี้ทำได้หลายแบบ แต่ละแบบมีจุดเด่น - จุดด้อย ดังต่อไปนี้

๑) นำเสนอข้อมูลที่เป็นตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนที่ละข้อมูลจนหมดทั้งชุด โดยบอกให้ผู้เรียนรู้ว่าเป็นตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนแล้วตามด้วยข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนที่ละข้อมูลจนครบหมดทั้งชุดเช่นกัน โดยบอกให้ผู้เรียนรู้ว่าข้อมูลชุดหลังนี้ไม่ใช่สิ่งที่จะสอน ผู้เรียนจะต้องสังเกตตัวอย่างทั้ง ๒ ชุดและคิดหาคุณสมบัติร่วมและคุณสมบัติที่แตกต่างกันเทคนิควิธีนี้สามารถช่วยให้ผู้เรียนสร้างมโนทัศน์ได้เร็ว แต่ใช้กระบวนการคิดน้อย

๒) เสนอข้อมูลที่ใช้และไม่ใช้ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนสลับกันไปจนครบเทคนิควิธีนี้ช่วยสร้างมโนทัศน์ได้ช้ากว่าเทคนิคแรก แต่ได้ใช้กระบวนการคิดมากกว่า

๓) เสนอข้อมูลที่ใช้และไม่ใช้ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนอย่างละ ๑ ข้อมูล แล้วเสนอข้อมูลที่เหลือทั้งหมดทีละข้อมูลโดยให้ผู้เรียนตอบว่าข้อมูลแต่ละข้อมูลที่เหลือนั้นใช่หรือไม่ใช่ตัวอย่างที่จะสอน เมื่อผู้เรียนตอบ ผู้สอนจะเฉลยว่าถูกหรือผิด วิธีนี้ผู้เรียนจะได้ใช้กระบวนการคิดในการทดสอบสมมติฐานของตนไปทีละขั้นตอน

๔) เสนอข้อมูลที่ใช้และไม่ใช้ตัวอย่างสิ่งที่จะสอนอย่างละ ๑ ข้อมูล แล้วให้ผู้เรียนช่วยกันยกตัวอย่างข้อมูลที่ผู้เรียนคิดว่าใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอน โดยผู้สอนจะเป็นผู้ตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ วิธีนี้ผู้เรียนจะมีโอกาสคิดมากขึ้นอีก

ขั้นที่ ๔ ให้ผู้เรียนบอกคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งที่ต้องการสอนจากกิจกรรมที่ผ่านมาในขั้นต้น ๆ ผู้เรียนจะต้องพยายามหาคุณสมบัติเฉพาะของตัวอย่างที่ใช้และไม่ใช้สิ่งที่คุณต้องการสอนและทดสอบคำตอบของตน หากคำตอบของตนผิดผู้เรียนก็ต้องหาคำตอบใหม่ซึ่งก็หมายความว่าต้องเปลี่ยนสมมติฐานที่เป็นฐานของคำตอบเดิม ด้วยวิธีนี้ผู้เรียนจะค่อย ๆ สร้างความคิดรวบยอดของสิ่งนั้นขึ้นมา ซึ่งก็จะมาจากคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งนั้นนั่นเอง

ขั้นที่ ๕ ให้ผู้เรียนสรุปและให้คำจำกัดความของสิ่งที่ต้องการสอน เมื่อผู้เรียนได้รายการของคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งที่ต้องการสอนแล้ว ผู้สอนให้ผู้เรียนช่วยกันเรียบเรียงให้เป็นคำนิยามหรือคำจำกัดความ

ขั้นที่ ๖ ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายร่วมกันถึงวิธีการที่ผู้เรียนใช้ในการหาคำตอบให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการคิดของตัวเอง

เนื่องจากผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มโนทัศน์ จากการคิด วิเคราะห์และตัวอย่างที่หลากหลาย ดังนั้น ผลที่ผู้เรียนจะได้รับโดยตรงคือ จะเกิดความเข้าใจในมโนทัศน์นั้น และได้เรียนรู้ทักษะการสร้างมโนทัศน์ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการทำความเข้าใจมโนทัศน์อื่น ๆ ต่อไปได้ รวมทั้งช่วยพัฒนาทักษะการใช้เหตุผล โดยการอุปนัย (inductive reasoning) อีกด้วย

ทฤษฎีการสอนแบบ ๔ MAT

ระบบการสอนแบบ ๔ MAT เกิดขึ้นจากแนวคิดนักการศึกษาคนสำคัญ ชาวอเมริกา ชื่อ ซูซานมอร์ริส (Susan Moris) และเบอร์นิส แม็คคาร์ธีย์ (Bernice Mc Carthy) ^๔ เมื่อปี ๑๙๘๐ จึงถือว่ามีใช้เป็นรูปแบบการสอน ที่แปลกใหม่หรือเกิดขึ้นใหม่แต่อย่างใด แต่ที่เพิ่งได้รับความสนใจ และเป็นที่ยึดกันอย่างกว้างขวางในประเทศไทยเมื่อไม่นานมานี้ เนื่องมาจากได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีพหุปัญญา (Mukttiple Intelligences) ของโฮวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ที่เข้ามา และได้รับความสนใจกันอย่างกว้างขวางในหมู่นักการศึกษาไทยในปัจจุบัน

เมื่อวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีการสอนแบบ ๔ MAT จะได้ประเด็นหลักของแนวคิดซึ่งสรุปได้เป็น ๓ ประเด็น ดังนี้

๑. แบบฉบับหรือลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนมีความแตกต่างกันตามความแตกต่างระหว่างบุคคลมี ๔ แบบ ได้แก่

๑.๑ ผู้เรียนแบบที่ ๑ (WHY) เป็นคนช่างคิดช่างสงสัย อยากรู้อยากเห็น ชอบเรียนรู้ด้วยการสังเกต และสัมผัส ชอบเรียนรู้จากการฟัง การเฝ้าดู การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ชอบงานทำร่วมกับผู้อื่น จึงมักชอบตั้งคำถามว่าทำไม

๑.๒ ผู้เรียนแบบที่ ๒ (WHAT) เป็นผู้สนใจข้อเท็จจริง ชอบเรียนรู้จักการรับข้อมูล และสิ่งต่าง ๆ จากครูหรือจากคนอื่น ๆ เป็นคนช่างวิเคราะห์ ชอบเรียนรู้ด้วยวิธีการ คิดไตร่ตรอง

๑.๓ ผู้เรียนแบบที่ ๓ (HOW) เป็นผู้สนใจในวิธีการต่าง ๆ อยากรู้ว่าสิ่งต่าง ๆ นั้นทำงานอย่างไร ชอบที่จะได้ลงมือปฏิบัติจริงเป็นการเรียนรู้จากสามัญสำนึก ที่สัมผัสได้ เช่น จับต้อง ลูบคลำ ทดลอง ทำของจริง ฝึกปฏิบัติ

๑.๔ ผู้เรียนแบบที่ ๔ (IF) ชอบค้นหาว่าเป็นไปได้หรือไม่ ถ้าไม่เป็นอย่างนี้จะเป็นอย่างอื่นได้หรือไม่ จึงสนใจในการค้นหาสิ่งใหม่ด้วยตนเองด้วยการทดลองพิสูจน์เรียนรู้ จากความรู้สึกของตนเอง เรียนรู้ด้วยการลองผิดลองถูก ชอบที่จะลองทำดู และค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ด้วยตนเอง

๒. ลีลาการสอนหรือวิธีการสอนของครูจึงต้องมี ๔ แบบเพื่อตอบสนอง ความแตกต่างระหว่างบุคคลเช่นกัน

บทบาทที่ ๑ ครู คือ ผู้กระตุ้นสร้างแรงจูงใจ ครูจะต้องเป็นผู้ช่วย/กระตุ้น การเรียนรู้ และสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนโดยการให้เขาได้สังเกต คิดไตร่ตรองสัมผัส ครูนำประสบการณ์จริงไปสู่การคิดกระตุ้นให้เขาได้ฟังได้เห็น และอยากคิดอยากตั้งถามซึ่งคำถามที่เกิดขึ้นมีหลากหลายมากมาย แต่สิ่งที่ควรเกิดขึ้นกับผู้เรียนมากที่สุด คือ คำว่า ทำไมวิธีการสอนอาจใช้สถานการณ์จำลองการอภิปราย การให้สังเกตสิ่งต่าง ๆ การตั้งคำถามบทบาทนี้จะทำให้ผู้เรียนแบบที่ ๑ (WHY) มีความสุขความสบายใจในการเรียนมากที่สุดเจตนาของ ๔ MAT ในชั้น WHY จะเป็นการกระตุ้นช่วยโดยการให้นักเรียนได้สังเกตได้ฟังแล้ว ทิ้งปริศนาให้นักเรียนขบคิดจน

^๔ ซูซานมอร์ริส (Susan Moris) และเบอร์นิส แม็คคาร์ธีย์ (Bernice Mc Carthy) อ้างใน พระมหาธีรสุข ธรรมสาโร (อุบิไซย), การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี : กรณีศึกษาสำนักเรียน วัดโมลีโลกยาราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร, (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๒๑ - ๒๓.

เกิดการตั้งคำถามถามให้ได้ว่า ทำไมกับครูหรือกับตนเองหรือกับใคร ๆ เพื่อเขาจะได้มี ความกระตือรือร้น และมีแรงจูงใจในการแสวงหาคำตอบหรือความรู้ในชั้น What หรือ ชั้น How ได้ต่อไป

บทบาทที่ ๒ ครู คือ ผู้สอนผู้บอกความรู้ บทบาทของครูเป็นผู้ป้อนความรู้ ป้อนความจริงให้กับนักเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ครูจะต้องให้ความรู้เนื้อหาที่ลึกซึ้งให้แก่ นักเรียน ครูเป็นผู้สอนผู้แจ้งให้ทราบบทบาทที่ ๒ นี้จะทำให้ผู้เรียนแบบที่ ๒ (WHAT) มีความสุขความสบายใจในการเรียนมากที่สุด

บทบาทที่ ๓ ครู คือ โค้ชหรือผู้ฝึกสอนครูจะปล่อยให้ นักเรียนลงมือทำจากของจริง และฝึกปฏิบัติจากของจริงด้วยตนเองครูเพียงแต่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก และจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ให้นักเรียน เป็นเพียงผู้ชี้แนะแนะนำ เพื่อให้ นักเรียนลงมือปฏิบัติงานให้สำเร็จครูจึงเปรียบเสมือนโค้ชหรือผู้ฝึกสอน ครูจำเป็นจะต้องออกแบบกิจกรรมให้ได้ เพื่อให้ นักเรียนกระหายอยากลงมือปฏิบัติบทบาทที่ผู้เรียนแบบที่ ๓ (HOW) จะมีความสุขความสบายใจมากที่สุด

บทบาทที่ ๔ ครู คือ ผู้ประเมินผลผู้ร่วมเรียนรู้ผู้แก้ไขครูจัดสถานการณ์ให้นักเรียนได้ค้นหา คิดค้น และทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ ด้วยตัวของเขาเองโดยการกระตุ้นและกำหนดสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เขาได้คิดค้น หรือค้นพบสิ่งใหม่ ๆ เช่น ถ้าไม่เป็นอย่างนี้แล้วจะเป็นอย่างไร ได้อีกมันจะเป็นแบบอื่นได้หรือไม่ ถ้าไม่เป็นอย่างนี้ มันจะเกิดอะไรขึ้นหรือถ้าเป็นอย่างนี้แล้ว จะเกิดอะไรขึ้นหรือถ้ามันเป็นอย่างนั้นแล้วจะทำอย่างไร ตัวอย่างเช่น ครูสอนการเพาะถั่วงอก ด้วยกระดาษทิชชู เมื่อถึงชั้น IF อาจตั้งคำถามว่าจากเมล็ดถั่วเขียวมันจะงอกออกมาภายในกี่วันจะมีใบที่ใบหรือถ้าไม่ใช่กระดาษทิชชูจะใช้วัสดุอื่นได้หรือไม่ หรือถ้ามันไม่งอกเพราะอะไรจะเกิดอะไรขึ้นถ้าเพาะในห้อยกับเพาะกลางแจ้งถั่วเพาะในห้อยไม่มีแสงเป็นอย่างไร ถั่วเพาะกลางแจ้งถั่วงอกจะเป็นอย่างไร ครูจะกระตุ้นให้นักเรียนลองผิดลองถูกและเรียนรู้เองสอนกันเองค้นพบความรู้ด้วยตนเองครูเพียงแต่เป็นผู้ร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกับนักเรียน และทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินความรู้ และผลงานนักเรียนว่าเป็นอย่างไร และคอยแก้ไขแนะนำผลงานของนักเรียนเท่านั้นในชั้น IF นี้ นักเรียนจะสามารถประมวลความรู้ที่ได้รับให้เกิดเป็นความรู้ใหม่ หรือนำเอาความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

๓. รูปแบบการสอนทั้ง ๔ แบบจะมี ๘ เทคนิคเพื่อพัฒนาสมองทั้ง ๒ ซีก คือ เริ่มจากเทคนิค ขวา-ซ้าย ขวา-ซ้าย ซ้าย-ขวา ซ้าย-ขวา ตามลำดับต่อเนื่องกันไป ๘ ขั้นตอน

จากแนวคิด ทฤษฎีที่กล่าวมานั้น สรุปได้ว่า ทฤษฎีการเรียนการสอนเชื่อว่าบุคคลมีความสามารถในการเรียนรู้ไม่เท่ากัน และมีความสามารถแตกต่างกันไป จัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการในแต่ละด้านของผู้เรียน การสอนที่เน้นการส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของผู้เรียน และที่สำคัญ คือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรวัดความสามารถของผู้เรียนในหลาย ๆ ด้าน นอกจากการวัดด้านความจำแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนได้อย่างสูงสุด การจัดการเรียนการสอนควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยใช้กระบวนการสอนที่เน้นการพัฒนาสมองทั้งสองซีก ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตัวเองได้อย่างสมบูรณ์ครบทุกด้าน และบรรลุถึงความสำเร็จในการเรียนรู้ตามวิธีที่ตนเองมีความถนัดซึ่งหากครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สามารถนำไปใช้ ในการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ก็จะสามารถพัฒนานักเรียนให้เป็นคนเก่ง ดี และมีความสุขเต็มตามศักยภาพของแต่ละคนได้อย่างเต็มที่ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย

จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมแห่งความเป็นคนไทยในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาศาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างสาระดังต่อไปนี้^๕

๑. พัฒนาการของหลักสูตรการเรียนรู้พระพุทธศาสนา

กระทรวงธรรมการได้กำหนดให้มี “วิชาจรรยา” เป็นครั้งแรกในหลักสูตรทุกชั้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๕ โดยให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก เพื่อกล่อมเกลานิสัยใจคอของกุลบุตรกุลธิดาในสมัยนั้น และได้ถือเป็นนโยบายให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกกับวิชานี้มาตลอด จนถึง พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งเป็นช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศมาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้มีการปรับปรุงหลักสูตร วิชาจรรยาก็มีส่วนต้องปรับปรุงตามไปด้วย โดยขยายออกไปเป็นหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมเนื้อหาของวิชาศาสนาและจริยธรรมจะมีลักษณะเป็นจริยธรรมสากลมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยของประชาชน อย่างไรก็ตาม การปรับปรุงหลักสูตรในห้วงเวลาต่อมา ก็หันกลับมาให้ความสำคัญโดยเพิ่มเนื้อหาสาระของศาสนาและจริยธรรมนี้ขึ้นอีก เนื่องจากเยาวชนมีปัญหาด้านศีลธรรมมากขึ้นในการประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๑ ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศเพิ่มเติมเนื้อหาในหลักสูตรสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา โดยประกาศให้ใช้ในปีการศึกษา ๒๕๒๖ สำหรับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา ๒๕๒๗ การปรับปรุงหลักสูตรพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) กระทรวงศึกษาธิการได้เห็นชอบให้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรทุกระดับ และมีคำสั่งให้โรงเรียนร่วมพัฒนาหลักสูตรระดับมัศึกษานำหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓ ให้ใช้เป็นการนำร่องก่อนในปีการศึกษา ๒๕๓๓ ทุกชั้น และให้โรงเรียนทั่วประเทศใช้ในปีการศึกษา ๒๕๓๔ โดยมีผลบังคับใช้ปีละชั้นในแต่ละระดับตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ วก ๖๑๑ และ ๖๑๒ และ ๖๑๓/๒๕๓๓ นั้น หลังจากที่หลักสูตรได้นำไปใช้ชั่วระยะหนึ่งแล้ว ได้มีคำถามข้อสังเกตจากองค์กร บุคลากรที่หวังดีต่อพระพุทธศาสนาว่าการปรับปรุงหลักสูตรครั้งนี้ได้ตัดทอนวิชาพระพุทธศาสนาให้ลดน้อยลงไปทั้งคาบวิชา และเนื้อหาสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา จึงขอความเห็นชอบจากกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพิ่มวิชา “พระพุทธศาสนา” เป็นวิชาเลือกเสรีกลุ่มวิชาสังคมศึกษา กำหนดให้เรียน ๒ คาบ/สัปดาห์/ภาคเรียน ได้ ๑ หน่วยการเรียนรู้รวม ๘๐ คาบ/ปี ทั้งยังกำหนดให้นักเรียนที่นับถือพระพุทธศาสนาทุกคนต้องเรียนสาระพระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม^๖ สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มาตรฐาน ส ๑.๑ เข้าใจประวัติ ความสำคัญ

^๕สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔, หน้า คำนำ.

^๖สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔, หน้า ๑๑ - ๑๕.

หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำ หลักธรรมของศาสนามาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๔ – ม.๖) คือ (๑) รู้และเข้าใจประวัติ ความเป็นมา ความหมาย องค์ประกอบ ความสำคัญของศาสนา คัมภีร์ทางศาสนาที่ตนนับถือและวิเคราะห์พระจริยาวัตรของศาสดา – สาวกที่สำคัญของศาสนาต่าง ๆ (๒) สามารถนำหลักธรรมในศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุข (๓) รู้และเข้าใจความหมาย ประโยชน์และกระบวนการของการฝึกบริหารจิตเจริญปัญญาและใช้ในชีวิตประจำวัน มาตรฐาน ส ๑.๒ ยึดมั่นในศีลธรรมการทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม และในพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๔ – ม.๖) คือ (๑) เชื่อมมั่นในการทำความดีตามหลักจริยธรรม โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศมาสนับสนุนเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข (๒) ตระหนักถึงการทำความดีของบุคคลที่เป็นแบบอย่างทางศีลธรรม จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร ความเป็นเหตุเป็นผลของสถานการณ์ที่ต้องเผชิญและนำเสนอเป็นทางการประพฤติดีปฏิบัติของตนเอง กลุ่มเพื่อน ชุมชน และสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข (๓) ตระหนักในคุณค่า และความสำคัญของการบริหารจิต และเจริญปัญญา และสามารถปฏิบัติได้ มาตรฐาน ส ๑.๓ ประพฤติ ปฏิบัติตนตามหลักธรรม และศาสนพิธีของพระพุทธ ศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๔ – ม.๖) คือ (๑) รู้และปฏิบัติตามหลักศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม หลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ โดยนำ มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน สังคมสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ตนเกี่ยวข้อง และประเทศชาติเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข (๒) ใช้ภาษาในคัมภีร์ที่ใช้ในศาสนาที่ตนนับถือ และร่วมศาสนพิธี พิธีกรรม วันสำคัญทางศาสนาด้วยความเต็มใจ และเห็นคุณค่า (๓) มีทักษะในการบริหารจิต และเจริญปัญญา และนำมาใช้ในการคิดที่ถูกต้องวิธีเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

๒. รายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษา

สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาเกี่ยวกับรายละเอียดนี้ได้แบ่งเป็นระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีดังต่อไปนี้

หัวข้อเรื่อง	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
๑.ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา	๑. การสังคายนา ๒. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทย ๓. ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทยในฐานะเป็น ๓.๑ ศาสนาประจำชาติ ๓.๒ สถาบันหลักของสังคมไทย ๓.๓ สภาพแวดล้อมที่กว้างขวางและครอบคลุมสังคมไทย	๑. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศเพื่อนบ้านและการนับถือพระพุทธศาสนาของประเทศเพื่อนบ้านในปัจจุบัน ๒. ความสำคัญของพระพุทธศาสนา ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ๓. ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคม	๑. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกและการนับถือพระพุทธศาสนาของประเทศเหล่านั้นในปัจจุบัน ๒. ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรมและความสงบสุขให้แก่โลก

หัวข้อเรื่อง	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
		ไทยในฐานะเป็น ๓.๑ รากฐานของวัฒนธรรม ๓.๒ เอกลักษณ์และมรดกของชาติ	
๒. พุทธประวัติ	๑. สรุปลักษณะและวิเคราะห์พุทธประวัติ ๑.๑ ประสูติ ๑.๒ เทวทูต ๔ ๑.๓ การแสวงหาความรู้ ๑.๔ การบำเพ็ญทุกรกิริยา	๑. สรุปลักษณะและวิเคราะห์พุทธประวัติ ๑.๑ การผจญมาร ๑.๒ การตรัสรู้ ๑.๓ การสั่งสอน	๑. ศึกษาพุทธประวัติจากพระพุทธรูปปางต่าง ๆ เช่น ๑.๑ ปางมารวิชัย ๑.๒ ปางปฐมเทศนา ๑.๓ ปางลีลา ๑.๔ ปางประจำวันเกิด ๒. สรุปลักษณะและวิเคราะห์พุทธประวัติ ๒.๑ ปฐมเทศนา ๒.๒ โอวาทปาฏิโมกข์
๓. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	พระรัตนตรัย ๗. พุทธคุณ ๙ อริยสัจ ๔ ๑. ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) ๑.๑ ชั้น ๕ ๑.๒ ชาติ ๔ ๒. สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) ๒.๑ หลักกรรม ๒.๒ ความหมายและคุณค่า ๒.๓ อบายมุข ๖ ๓. นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) ๓.๑ สุข ๒ (กายิก, เจตสิก) ๓.๒ คิหิสุข ๔. มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) ๔.๑ ไตรสิกขา ๔.๒ ธรรมฐาน ๒ ๔.๓ ปธาน ๔ ๔.๔ โภศน ๓ ๔.๕ มงคล ๓๘ ๔.๖ ไม่คบคนพาล ๔.๗ คบบัณฑิต ๔.๘ บุชาผู้ควรบูชา	พระรัตนตรัย ๗. ธรรมคุณ ๖ อริยสัจ ๔ ๑. ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) ๑.๑ ชั้น ๕ ๑.๒ आयตนะ ๒. สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) ๒.๑ หลักกรรม ๒.๒ สมบัติ ๔, วิบัติ ๔ ๒.๓ อกุศลกรรมบถ ๑๐ ๒.๔ อบายมุข ๖ ๓. นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) ๗. สุข ๒ (สามิส, นiramิส) ๔. มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) ๕. บุญนิमितของมัชฌิมาปฏิปทา ๕.๑ ดรุณธรรม ๖ ๕.๒ กุลจิรัฏฐิติธรรม ๔ ๕.๓ กุศลกรรมบถ ๑๐ ๕.๔ สติปัญญา ๔ ๕.๕ มงคล ๓๘ ๕.๖ ประพฤติธรรม	พระรัตนตรัย ๗. สังฆคุณ ๙ อริยสัจ ๔ ๑. ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) ๑.๑ ชั้น ๕ ๑.๒ ไตรลักษณ์ ๒. สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) ๒.๑ หลักกรรมวิภูษะ ๓ ๒.๒ ปปัญจธรรม ๓ (ตัณหา, มานะ, ทิฐิ) ๓. นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) ๗. อตถะ ๓ ๔. มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) ๕. มรรคมือองค์ ๘ ๕.๑ ปัญญา ๓ ๕.๒ สัมปยุตธรรม ๗ ๕.๓ บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ๕.๔ อุบาสกธรรม ๗ ๕.๕ มงคล ๓๘ ๕.๖ มีศีลปวิทยา ๕.๗ พบสมณะ ๕.๘ ฝั่งธรรมตามกาล ๕.๙ สนทนาธรรมตามกาล

หัวข้อเรื่อง	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
		๕.๗ เว้นจากความชั่ว ๕.๘ เว้นจากการดื่ม น้ำเมา	
๔.พุทธศาน สุภาษิต	๑. ยี่ เว เสวติ ตาทิโส คบ คนเช่นใดเป็นคนเช่นนั้น ๒. อตตนา โจทยตตานิ จงเตือนตนด้วยตน ๓. นิสมม กรณิ เสโย โย ใคร่ครวญก่อนทำจึงดี ๔. ทุรวาสา ฆรา ทุกขา เรือนที่ครองไม่ดี นำทุกข์ มาให้	๑. กมมุนา วตตติ โลโก สัตว์โลกย่อมเป็นไปตาม กรรม ๒. กลยาณการี กลยาณิ ปาปการี จ ปापกั ทำ ดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ๓. สุโข ปุญญสส อจจโย การสั่งสมบุญนำสุขมาให้ ๔. ปุชโก ลภเต ปุชั วนท โกปฏิวินทนั ผู้บูชาเขา ย่อมได้รับการบูชาตอบ ผู้ ไหว้เขาย่อมได้รับการไหว้ ตอบ	๑. อตตนา ทเว ชิต์ เสโยโย ขณะตนนั้นแลดีกว่า ๒. ธมมจารี สุขิ เสติ ผู้ ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุข ๓. ปมาโท มจจโน ปทึ ความประมาทเป็นทางแห่ง ความตาย ๔. สุตสุสั ลภเต ปญญั ผู้ฟัง ด้วยดีย่อมได้ปัญญา
๕.พระไตรปิฎก	๑. โครงสร้าง ชื่อคัมภีร์ และ สาระสังเขปของพระ วินัยปิฎก	๑. โครงสร้าง ชื่อคัมภีร์ และสาระสังเขปของพระ สุตตันตปิฎก	๑. โครงสร้าง ชื่อคัมภีร์ และ สาระสังเขปของพระอภิธรรม ปิฎก
๖.เรื่องน่ารู้จาก พระไตรปิฎก	๑. อภินทปัจจเวกขณั ๕ (ธรรมที่ควรพิจารณาเนื่อง ๕ อย่าง)	๑. จูฬกัมมวิภังคสูตร	๑. พุทธปนิธาน ๔ ในมหา ปรินิพพานสูตร
๗. ศัพท์ทางพระ พุทธศาสนาที่ควร ทราบ	๑. ปรียัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ	๑. ฌาน - ญาณ	๑. อตตนา - อนัตตา
๘. ประวัติพุทธ สาวกพุทธ สาวิกา	๑. พระมหากัสสปะ ๒. พระอุบาลี ๓. อนาถบิณฑิกะ ๔. นางวิสาขา	๑. พระสารีบุตร ๒. พระโมคคัลลานะ ๓. นางชุชชุตตรา ๔. พระเจ้าพิมพิสาร	๑. พระอัญญาโกณฑัญญะ ๒. พระมหาปชาบดีเถรี ๓. พระเขมาเถรี ๔. พระเจ้าปเสนทิโกศล
๙.ชาดก	๑. การเรียนรู้วิถีชีวิตของ พระภิกษุ ที่ต้องศึกษา คันถธุระ และวิปัสสนา ธุระ ๒. การปฏิบัติตัวอย่าง เหมาะสมด้านกาย วาจา และใจ ๓. การเป็นเพื่อนที่ดีตาม หลักทศเบื่องช้ายในทศ ๖ ๔. มิตรแท้ - มิตรเทียม	๑. การเข้าใจบทบาทของ พระภิกษุในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา เช่นการ แสดงธรรม ปาฐกถา ธรรมการประพัตตินให้ เป็นแบบอย่าง ๒. การฝึกบทบาทของ ตนเองในการช่วยเผยแผ่ พระพุทธศาสนา เช่น การบรรยายธรรม การ	๑. การเรียนรู้ถึงหน้าที่ของ พระภิกษุ ในการปฏิบัติตาม หลักพระธรรมวินัยและจริยา วัตรอย่างเหมาะสม ๒. การปลุกจิตสำนึกในด้าน การบำรุงรักษาวัดและพุทธ สถานให้เกิดประโยชน์ ๓. การปฏิบัติหน้าที่ชาวพุทธ ตามพุทธปนิธาน ๔ ในมหา ปรินิพพานสูตร

หัวข้อเรื่อง	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
	๕. การเข้าค่ายพุทธบุตร ๖. การเข้าร่วมพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ๗. การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ	จัดนิทรรศการ ๓. การเข้าค่ายพุทธบุตร ๔. การเข้าร่วมพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ๕. การเป็นลูกที่ดี ตามหลักทศเบ็องหน้าในทศ ๖ ๖. การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ	๔. การศึกษาเรียนรู้เรื่ององค์ประกอบของพระ พุทธศาสนานำไปปฏิบัติและเผยแพร่ตามโอกาส ๕. การศึกษาการรวมตัวขององค์กรชาวพุทธ ๖. การเป็นศิษย์ที่ดีตามหลักทศเบ็องขวาในทศ ๖ ๗. การเข้าค่ายพุทธบุตร ๘. การเข้าร่วมพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ๙. การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ
๑๐. มารยาทชาวพุทธและการปฏิบัติตนต่อพระภิกษุ	๑. การไปวัด ๒. การแต่งกาย การนำเด็กไปวัด การปฏิบัติตนในเขตวัด ๓. การเข้าพบพระภิกษุ ๔. การแสดงความเคารพ การประนมมือ การไหว้ การกราบ การเคารพพระรัตนตรัย การฟังเจริญพระพุทธมนต์ การฟังสวดพระอภิธรรม การฟังพระธรรมเทศนา	๑. การต้อนรับ (ปฏิสันถาร) ๒. มารยาทของผู้เป็นแขก ๓. ฝึกปฏิบัติระเบียบพิธีปฏิบัติต่อพระภิกษุ การยื่นการให้ที่นั่ง การเดินสวน การสนทนาการรับสิ่งของ การแต่งกายไปวัด การแต่งกายไปงานมงคลงานอวมงคล	๑. การปฏิบัติตนต่อพระภิกษุในงานศาสนพิธีที่บ้าน การจัดเตรียมสถานที่ การสนทนา การแต่งกายมรรยาทการพูด การใช้คำพูดกับพระภิกษุตามฐานะ
๑๑. ชาวพุทธตัวอย่าง	๑. พระเจ้าอโศกมหาราช ๒. พระโสณะและพระอุตตระ	๑. พระมหาธรรมราชาลิไท ๒. สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส	๑. ม.จ.หญิงพูนพิสมัย ดิศกุล ๒. ศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์
๑๒. การบริหารจัดการและเจริญปัญญา	๑. สวดมนต์แปลและแม่เมตตา ๒. รู้และเข้าใจวิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจัดการและเจริญปัญญา ๓. ฝึกการบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานาปานสติ ๔. นำวิธีการบริหารจัดการและเจริญปัญญาไปใช้ ในชีวิตประจำวัน	๑. สวดมนต์แปลและแม่เมตตา ๒. รู้และเข้าใจวิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจัดการและเจริญปัญญา ๓. ฝึกการบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานาปานสติ ๔. นำ วิธีการบริหารจัดการและเจริญปัญญาไปใช้ใน	๑. สวดมนต์แปลและแม่เมตตา ๒. รู้และเข้าใจวิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจัดการและเจริญปัญญา ๓. ฝึกการบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานาปานสติ ๔. นำ วิธีการบริหารจัดการและเจริญปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวัน ๕. พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิด

หัวข้อเรื่อง	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
	๕. พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ๒ วิธี คือ วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียมและวิธีคิดแบบคุณโทษ และทางออก	ชีวิตประจำวัน ๕. พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ๒ วิธีคือวิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม และวิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์	แบบโยนิโสมนสิการ ๒ วิธีคือวิธีคิดแบบอริยสัจ และวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย
๑๓. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	๑. ระเบียบพิธี พิธีเวียนเทียน การปฏิบัติตนในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชา ๒. วันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ ๓. ประวัตินิเวศน์สำคัญของวันธรรมสวนะวันเข้าพรรษาวันออกพรรษา วันเทโวโรหณะ	๑. หลักธรรมเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องใน วันมาฆบูชาวันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชา ๒. วันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ ๒.๑ ระเบียบพิธีและการปฏิบัติตนในวันธรรมสวนะ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันเทโวโรหณะ วันธรรมสวนะ	๑. ประวัติวัน สำคัญทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ๒. วันวิสาขบูชา (วันสำคัญสากล) ๓. วันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ ๓.๑ หลักปฏิบัติตน การฟังพระธรรมเทศนา การแต่งกายในการประกอบศาสนพิธีที่วัด การงดเว้นอบาย มุข การประพาศิวิริตีในวันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ
๑๔. ศาสนพิธี	๑. การจัดโต๊ะหมู่บูชาแบบหมู่ ๔ หมู่ ๕ หมู่ ๗ และหมู่ ๙ ๒. การจตุรปูเทียน การจัดเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา ๓. คำอาราธนาต่าง ๆ	๑. การทำบุญตักบาตร ๒. การถวายภัตตาหารสิ่งของที่ควรถวาย และสิ่งของต้องห้ามสำหรับพระภิกษุ ๓. การถวายสังฆทาน ๔. การถวายผ้าอาบน้ำฝน ๕. การจัดเครื่องไทยธรรมเครื่องไทยธรรม ๖. การกรวดน้ำ ๗. การทอดกฐินการรดน้ำผ้าป่า	๑. พิธีทักขุณู งานมงคลงานอวมงคล ๒. การนิมนต์พระภิกษุ การเตรียมที่ตั้งพระพุทธรูปและเครื่องบูชาการวางด้วยสายสิญจน์ การปลุกเสกอาสนะ การเตรียมเครื่องรับรอง การจตุรปูเทียน ๓. ข้อปฏิบัติในวันเสด็จพระการถวายข้าวพระพุทธการถวายไทยธรรม การกรวดน้ำ
๑๕. สัมมนาพระพุทธศาสนากับการแก้ปัญหาและการพัฒนา	๑. พระพุทธศาสนากับการพัฒนาตนและครอบครัว	๑. พระพุทธศาสนากับการพัฒนาชุมชนและการจัดระเบียบสังคม	๑. พระพุทธศาสนา กับเศรษฐกิจพอเพียง

แผนภาพ ๒.๑ สารการเรียนรู้พระพุทธศาสนา

๓. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา

การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔^๗ จะวัดและประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง โดยยึดธรรมชาติของวิชาและชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นตัวตั้ง ในวิชาพระพุทธศาสนาจะเน้นการวัด และประเมินผลที่สอดคล้องกับหลักการของพระพุทธศาสนา คือนอกจากวัดองค์ความรู้ กระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์แล้วยังอาจใช้กระบวนการวัดตามระบบศีล – สมาธิ – ปัญญา เพื่อให้ครอบคลุมและดูด้านที่ฝึกปฏิบัติคือ

๑. ศีล พฤติกรรมดีงามทั้ง กาย วาจา และอินทรีย์ทั้ง ๖ เคยชิน คล่องแคล่ว อยู่ตัวเป็นวินัยเข้าสู่ชีวิตโดยการสังเกต การบันทึก

๒. สมาธิ จิตใจมีคุณธรรม มีประสิทธิภาพ และมีความสุขโดยการสังเกตการสัมภาษณ์ การตรวจสอบตนเอง

๓. ปัญญา ความรู้ คิด เข้าใจ การมองเห็นความจริงเท่าทันทั้งระบบความสัมพันธ์เป็นเหตุเป็นผลเชื่อมโยงประยุกต์เข้าสู่วิถีชีวิตใหม่ โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจสอบตนเองหรือถ้าจะให้ชัดเจนขึ้น ควรประเมินตามสภาพจริงเพื่อการพัฒนาคุณภาพทางธรรมจริยา ตามหลักอริยวุฑฒิ ๕ คือ

๓.๑ ศรัทธา วัดว่ามีความเชื่อที่ไม่งมงาย มีเหตุผลประกอบด้วยปัญญา ซึ่งไม่เบียดเบียนชีวิตและสังคม โดยการสังเกต การสะท้อนความคิด การตรวจสอบตนเอง

๓.๒ ศีล วัดว่ามีความประพฤติและวิถีชีวิต ไม่เบียดเบียนแต่เกื้อกูล มีวินัย เอื้อต่อวัฒนธรรม โดยการสังเกต การตรวจสอบตนเอง การบันทึกพฤติกรรม

๓.๓ สุตตะ วัดว่ามีความรู้เกี่ยวกับข่าวสารข้อมูลทันต่อเหตุการณ์ สถานการณ์ และมีความรู้เหมาะแก่การดำเนินชีวิต กิจการของตน โดยการสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์

๓.๔ จาคะ วัดว่ามีความจิตใจกว้างขวาง ไม่คับแคบเห็นแก่ตัว รู้จักเสียสละ บำเพ็ญประโยชน์ โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ และการบันทึก

๓.๕ ปัญญา วัดว่าคิด เข้าใจ ทำการต่าง ๆ ด้วยปัญญา รู้จักแยกแยะชั่วดี คุณโทษ ประโยชน์ มิใช่ประโยชน์ มองสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง หยั่งถึงเหตุปัจจัย และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งทั้งหลายโดยการสอบถาม การสัมภาษณ์ การตรวจสอบตนเอง

๔. ครูกับการจัดการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนา

การจัดกระบวนการเรียนรู้ ในสถานการณ์ทั่วไปมักจะประกอบด้วยบุคคลผู้เกี่ยวข้อง ๒ กลุ่ม คือ ผู้สอนและผู้เรียน สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ ผู้สอนจะต้องทำการศึกษหลักสูตรวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น กำหนดผลการเรียนรู้ เนื้อหาสาระที่จะนำไปสอนเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน และนำไปกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือวิธีการเรียนรู้ และลักษณะรูปแบบการเรียนรู้

^๗สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔, หน้า ๒๐๙ – ๒๑๔.

ของผู้เรียน บทบาทที่สำคัญของครูจึงต้องนำจิตวิทยาการเรียนการสอนที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่เกิดผลมากที่สุด สำหรับการจัดออกแบบกิจกรรมที่จะใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้น ครูผู้สอนจึงควรคำนึงถึงองค์ประกอบทางด้านจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียน^๔ เช่น

๔.๑ ครูควรมีการสำรวจประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนว่า ผู้เรียนแต่ละคนจะต้องใช้เวลาในการเรียนรู้มากน้อยแค่ไหน อย่างไร ต้องให้โอกาสกับผู้เรียนได้ใช้กระบวนการสืบเสาะแสวงหาความรู้ที่ค้นพบด้วยตนเองมากน้อยเพียงใด การค้นพบความรู้ด้วยตนเอง เป็นสิ่งที่มีคุณค่าอันจะทำให้ผู้เรียนนั้นเรียนอย่างมีความหมายต่อตัวผู้เรียนเอง

๔.๒ ครูควรใช้การบูรณาการ ซึ่งเป็นการนำกระบวนการที่ต่อเนื่องจากขั้นตอนการสำรวจประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน อันรวมไปถึงสถานการณ์ เงื่อนไขการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมจะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เป็นการบูรณาการความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิมและพร้อมที่จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้สร้างสรรค์ และแก้ไขปัญหาคต่อไป

๔.๓ ครูจะต้องมีวิธีการถ่ายทอดโยงความรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถแสดงพฤติกรรมทั้งด้านความรู้ ความคิด ทักษะ เจตคติ และค่านิยม เพื่อการประยุกต์ใช้ในการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้แล้ว ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดพฤติกรรมตามที่ระบุหรือคาดหวังไว้ ส่วนประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดนั้น ควรเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจที่จะได้ฝึกปฏิบัติ และมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม ประสบการณ์การเรียนรู้ที่จักต้องอยู่ในขอบข่ายความสามารถของผู้เรียนประสบการณ์การเรียนรู้ควรมีรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งอาจนำไปสู่การบรรลุผลการเรียนรู้เพียงข้อเดียวก็ได้ ในขณะเดียวกัน ประสบการณ์การเรียนรู้ควรเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกโดยไม่มีความรู้สีกว่ากำลังถูกบังคับให้ทำ เพราะถ้ามีการบังคับจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้น้อย

๔.๔ ครูควรจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน โดยมีความเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้สูงสุดตามศักยภาพ

๔.๕ ครูต้องคอยเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้ จะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากความไม่รู้ เป็นรู้และรู้จริงจากทำไม่ได้ ทำไม่เป็น เปลี่ยนมาเป็นทำได้ ทำเป็น จากไม่ชอบ เปลี่ยนมาเป็นชอบ

๔.๖ ครูต้องยึดหลักการที่ว่า การจัดการเรียนรู้ที่ดีจะต้องมีกิจกรรมที่สามารถพัฒนาศักยภาพทุกด้านคือ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ครูต้องมองผู้เรียนว่ามีภูมิรู้ และภูมิธรรมอยู่ในระดับหนึ่ง ครูจะให้หลักการของศาสตร์ที่จะสอนเท่าที่จำเป็น ให้เพียงวิธีการเรียนรู้แต่ต้องพยายามส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้จากการปฏิบัติของตนเองให้มากที่สุด หรือที่เรียกว่าเรียนจากสมาธิ และพิจารณาตน (Self Learning) คือเรียนไปประเมินผลการปฏิบัติของตนปรับปรุงให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ ู้รอบ ู้สึก และู้แจ้งในที่สุด

^๔สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔, หน้า ๒๑๘ - ๒๒๐.

๔.๗ ครูต้องทบทวนบทบาทของตนเองใหม่ว่าคุณคือผู้ที่ให้อะไรแก่คุณของกัลยาณมิตร
๗ ประการ คือ

- ๔.๗.๑ วางตนในฐานะผู้ที่ศิษย์ไว้วางใจ
- ๔.๗.๒ วางตนให้น่าเคารพ
- ๔.๗.๓ วางตนในฐานะผู้ทรงคุณความรู้
- ๔.๗.๔ วางตนในฐานะเป็นที่ปรึกษาที่ดี
- ๔.๗.๕ วางตนในฐานะผู้ฟังที่ดี ฟังทั้งคำพูด และความรู้สึกของศิษย์
- ๔.๗.๖ วางตนในฐานะผู้ทรงปัญญา สามารถอธิบายอย่างลึกซึ้งให้ศิษย์กระจ่างได้
- ๔.๗.๗ วางตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นแบบในการประพฤติปฏิบัติ
- ๔.๗.๘ ครูจะต้องรู้จักเด็กเป็นรายกลุ่ม รายบุคคล และมองว่าผู้เรียนทุกคนมีโอกาสที่จะเป็นอัจฉริยะได้ อย่างน้อย ๘ ด้าน คือ ด้านเหตุผล ภาษา ศิลปะ กายสัมผัส ดนตรี มนุษย์สัมพันธ์การเข้าใจตนเองหรือเข้าใจชีวิต เข้าใจธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือที่เรียกว่าอัจฉริยภาพในเชิงพหุปัญญา (Multiple Intelligences) ของโฮเวิร์ดการ์ดเนอร์
- ๔.๗.๙ ครูต้องพร้อมให้ความรัก และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แก่ลูกศิษย์ ครูจึงต้องเปลี่ยนหน้าที่จากผู้สอนเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ให้เอื้อต่อการพัฒนาไปสู่อัจฉริยภาพทั้ง ๘ ด้านของเด็กแต่ละคน

๔.๗.๑๐ การจัดการเรียนการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ ครูจะต้องเน้นและให้ความสำคัญกับผู้เรียนควบคู่ไปกับธรรมชาติของวิชา ครูจะต้องรู้จักนักเรียนให้นักเรียนรู้ทั้งหลักการวิธีการเรียนรู้ และคุณธรรมที่จะเกิดตามธรรมชาติของวิชา

๔.๗.๑๑ ครูควรจัดประสบการณ์ และกิจกรรมที่ใช้คุณธรรมนำความรู้ บูรณาการคุณธรรมในการจัดประสบการณ์ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และทุกขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ โดยถือว่าครูทุกคนมีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนให้ประพฤติตนยึดหลักคุณธรรม และพัฒนาคนให้มีค่านิยมอันพึงประสงค์ ฯลฯ

สรุปได้ว่า ครูมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นผู้ออกแบบการจัดการการเรียนรู้ เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้และพัฒนาตนเอง ในบรรยากาศและสถานการณ์ที่ครูจัดให้ผู้เรียนได้คิดเอง ปฏิบัติเอง และนำไปสู่การสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างพึงพอใจ การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่ม จะช่วยให้ครูมีข้อมูลที่สำคัญในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม สนองตอบความต้องการ ความถนัด ความสนใจและวิธีการหรือลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน และบทบาทสำคัญยิ่งคือ ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้าน

๕. ผู้เรียนกับการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดหรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เอาชีวิตจริง และเงื่อนไขการรับรู้ของผู้เรียนเป็นตัวตั้ง ผู้เรียนมีอิสระภาพได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาเต็มศักยภาพของความเป็นมนุษย์ ทั้งจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมผู้เรียนได้รับการพัฒนาแบบองค์รวม ได้รับการฝึกให้มีศักยภาพในการสร้างรูปแบบการคิดผู้เรียนเป็นผู้กระทำ กิจกรรมการเรียนรู้ได้ถูกต้องแม่นยำ ตามธรรมชาติของวิชาด้วยความรู้สึกที่ดีงามอันเป็นการสร้าง

บุคลิกภาพที่ดี คิดอย่างมีระบบและวิจารณ์ญาณ อยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุขเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้^๙ สำหรับบทบาทที่สำคัญของผู้เรียน ได้แก่

๕.๑ ตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทของตนเองที่จะเป็นผู้ทรงกิจกรรมและร่วมประเมินผลการเรียนตลอดเวลา และถ้าเป็นคนร่วมออกแบบการเรียนรู้ด้วยก็ยิ่งสมบูรณ์แบบมากขึ้น

๕.๒ มีส่วนร่วมในการจัดและคิดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองจากการมีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น

๕.๓ ต้องรู้หลักความจริง หลักการ เหตุผล กฎเกณฑ์ กฎธรรมะ และหลักการที่จะทำให้เกิดผล

๕.๔ รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้จักประโยชน์ที่คนต้องการ รู้ผลที่เกิดจากเหตุ รู้ผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำ

๕.๕ รู้ว่าตนเองนั้นมีฐานะ ภาวะ เพศ ความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมขณะนี้เป็นอย่างไร และประพฤติให้เหมาะสมต่อสถานการณ์สิ่งแวดล้อม รู้จักปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

๕.๖ รู้ความพอดีด้านต่าง ๆ เช่น การใช้จ่ายทรัพย์ การบริโภคอาหาร และการกระทำต่าง ๆ

๕.๗ รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่จะต้องใช้ประกอบกิจกรรมในหน้าที่การงาน เช่น การตรงต่อเวลา และเหมาะสมกับเวลา

๕.๘ รู้จักความแตกต่างระหว่างบุคคลว่า เขามีความสามารถและคุณธรรมอย่างไรใครยิ่งหย่อนกว่ากัน การปฏิบัติต่อบุคคลนั้นว่า ควรคบหรือไม่ จะตำหนิ ยกย่อง แนะนำสั่งสอนอย่างไร

๕.๙ มีศรัทธา มีหิริ ความละอายต่อบาป มีโอตตปปะ ความเกรงกลัวต่อบาปมีความเพียร มีสติ มีจิตใจมั่นคง และมีปัญญา

๕.๑๐ รู้ว่าจะปรึกษาสิ่งใดกับใคร ต้องไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง และผู้อื่น

๕.๑๑ ไม่คิด ไม่พูด และไม่ทำสิ่งใดที่เป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

๕.๑๒ มีความเห็นชอบว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

๕.๑๓ ให้ทานด้วยความบริสุทธิ์ใจคือ เอื้อเฟื้อตามกำลังความสามารถ โดยไม่หวัง

ผลตอบแทน

สรุปว่า การเรียนการสอน มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์การเรียนเนื้อหาสาระในการสอนได้เหมาะสมกับเวลาเรียน ครูก่อนมาสอนได้ทำแผนการสอนล่วงหน้า ได้เตรียมบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้วางแผนการสอนตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดให้ ได้ศึกษาเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนทุกครั้งที่จะสอนเป็นอย่างดี ได้รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในการสอนเป็นอย่างดี และจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในห้องและนอกห้องเรียน

^๙สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดการเรียนรู้อุทิศพระพุทธรูปศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔, หน้า ๒๒๐ - ๒๒๑.

๒.๑.๓ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในกระบวนการใช้หลักสูตร เพราะเป็นกิจกรรมที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนและผู้เรียนได้ปฏิบัติมากที่สุดโดยการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องได้รับความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษาเป็นการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

วินิจฉัย เกตุขำ การทำแผนการสอนรายวิชาคือ การนำเนื้อหาวิชาวิชานั้นหรือกลุ่มประสบการณ์จะต้องทำการสอนตลอดภาคเรียน นำมาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรม การเรียน การสอนมีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญของเนื้อหา กำหนดกิจกรรมการเรียน การสอนตามลำดับขั้นตอนการสอน กำหนดสื่อการวัดและการประเมินผลการทำแผนการสอนเป็นการเตรียมการสอนล่วงหน้า โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาศาสตร์ว่าด้วยทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎี การเรียนรู้สภาพของผู้เรียน ความพร้อมของโรงเรียน เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นการวางแผนการสอนล่วงหน้านั่นเองแผนการสอนรายวิชา เป็นเอกสารการบริหารหลักสูตรที่สำคัญที่สุดของครูผู้สอนเพราะในแผนการสอนรายวิชาจะมี (๑) การกำหนดเวลาเรียน (๒) จุดประสงค์ของการเรียนรู้ (๓) เนื้อหาวิชาที่เรียน (๔) กิจกรรมการเรียนการสอน (๕) สื่อการสอน และ(๖)การประเมินผลครูผู้สอนทุกคนจะต้องมีแผนการสอนรายวิชาตรวจสอบการวางแผนการสอนเพื่อสอนให้ได้ตามจุดประสงค์ความสำคัญของแผนการสอนรายวิชา (๑) ครูสอนได้วางแผนการสอน ทำให้เกิดความมั่นใจในการสอน (๒) ครูผู้สอนจะสอนได้ตามจุดประสงค์ (Teaching by Objectives=TBO) (๓) นักเรียนผู้เรียนจะได้เรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ (๔) ครูผู้สอนได้มีเวลา มีโอกาสพิจารณา “จุดประสงค์การเรียนรู้”, “วิธีสอนแบบต่าง ๆ” “สื่อการสอนที่จำเป็น” “กิจกรรมที่จะมอบให้” “วิธีการจัดประเมินผล” ฯลฯ^{๑๐}

กิติมา ปรีดีติลล ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการบันทึกการสอนดังนี้ การบันทึกการสอนเป็นการแสดงรายละเอียดของการกำหนดเนื้อหาที่จะสอนในแต่ละคาบแต่ละวันหรือสัปดาห์ โดยการวางแผนไว้ล่วงหน้า โดยยึดโครงการสอนเป็นหลักในการจัดทำบันทึกการสอนจะต้องทำการสอนให้เป็นประจำ จุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นคู่มือการสอนในแต่ละวันแต่ละคาบเวลา และให้เป็นไปตามแบบที่วางไว้ล่วงหน้า ถือเป็นการเตรียมบันทึกการสอนของผู้สอน บันทึกการสอนประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กิจกรรมและประสบการณ์ในการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ และการประเมินผล^{๑๑}

อำภา บุญช่วย กล่าวว่า การจัดทำแผนการสอน เป็นการขยายรายละเอียดของหลักสูตรให้ไปสู่ภาคปฏิบัติ โดยการกำหนดกิจกรรมและเวลาได้อย่างชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้ การจัดทำแผนการสอนจะเป็นรายวิชา หรือเป็นรายชั้นเรียนแผนการสอนควรแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นแผนการสอนระยะยาว และอีกส่วนเป็นการสอนระยะสั้น ซึ่งนำเอาแผนการสอนระยะยาวมาขยายเป็นรายละเอียดสำหรับการสอนในแต่ละครั้ง ^{๑๒}

^{๑๐}วินิจฉัย เกตุขำ, เอกสารประกอบการเรียนรายวิชา AAA ๑๕๒๕๑๒, การบริหารงานวิชาการ, สาขาการบริหารการศึกษาภาคศึกษาศึกษา, หน้า ๔๗-๔๘.

^{๑๑}กิติมา ปรีดีติลล, การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น,(กรุงเทพมหานคร : อักษรการพิมพ์, ๒๕๓๒), หน้า ๔๖.

^{๑๒}อำภา บุญช่วย,การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร : โอเอส พรินติ้งเฮาส์, ๒๕๓๗), หน้า ๗๑-๗๒.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอน และบันทึกการสอนดังนี้ (๑) จัดทำแผนการสอนหรือบันทึกการสอน (๒) มีแผนการสอนหรือบันทึกการสอนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของรายวิชาที่เปิดสอน (๓) มีแผนการสอนหรือบันทึกการสอนครบทุกหมวดวิชา (๔) มีหลักฐานการนำไปใช้อย่างสม่ำเสมอตรวจสอบได้ (๕) มีการดำเนินการปรับปรุงมีแผนการสอนหรือบันทึกการสอน^{๑๓}

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กล่าวว่า แผนการสอน คือ การนำวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ที่จะต้องทำการสอนตลอดภาคเรียนมาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อและอุปกรณ์ การวัดและประเมินผล สำหรับเนื้อหาสาระ และจุดประสงค์การเรียนรู้ย่อยๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือจุดเน้นของหลักสูตร สภาพของผู้เรียนความพร้อมของโรงเรียนในด้านวัสดุอุปกรณ์ และตรงกับสภาพที่เป็นจริงในห้องเรียน^{๑๔}

กมล ภูประเสริฐ ได้กล่าวว่า การจัดทำแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนแต่ละคนซึ่งรูปแบบโดยทั่วไปที่ใช้กันอยู่ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๕ ส่วน คือ จุดประสงค์สาระการเรียนรู้ (เนื้อหาและกระบวนการ) กิจกรรมสื่อ และการประเมินผล ผู้สอนสามารถกำหนด^{๑๕}

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ กล่าวว่า การวางแผนการสอนสามารถใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการวางแผนการสอนดังนี้ (๑) กำหนดวัตถุประสงค์ของการสอนให้ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้ และวัดผลได้ (๒) กำหนดเนื้อหาและประสบการณ์ และจัดลำดับประสบการณ์ที่จะสอน (๓) เลือกวิธีสอนและสื่อการสอนที่เหมาะสม (๔) ดำเนินการสอนด้วยกิจกรรมการสอน (๕) วัดและประเมินผลเพื่อจะได้นำไปพิจารณาปรับปรุงการสอนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น^{๑๖}

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กล่าวไว้ว่า เป็นภารกิจหลักของโรงเรียน คือ การประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสติปัญญาและลักษณะนิสัยอันดีงามแก่ผู้เรียน ให้เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติสืบไปในภายหน้า โรงเรียนนอกจากเป็นแหล่งให้ความรู้แล้ว โรงเรียนยังเป็นที่รวมของเด็กในวัยที่ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ เด็กที่กำลังจะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความต้องการเพื่อนที่จะรวมกลุ่มและทำตามกลุ่ม โรงเรียนจึงต้องสนองความต้องการด้านนี้และใช้โอกาสนี้หล่อหลอมปรุงแต่งเด็กให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ควร^{๑๗}

^{๑๓}สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง:การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา, หน้า ๓๔.

^{๑๔}สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ การศาสนา, ๒๕๔๓), หน้า ๕-๖.

^{๑๕}กมล ภูประเสริฐ,การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ทิปส์พับลิเคชั่น, ๒๕๔๔), หน้า ๕๔.

^{๑๖}ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์,การบริหารงาน, หน้า ๕๓-๕๕.

^{๑๗}สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, คู่มือการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ : หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓. กระทรวงศึกษาธิการ. (กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๕). หน้า ๓.

กล้า ทองขาว กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนนั้นเราถือว่าเป็นการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพราะเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความร่วมมือของนักเรียนเพื่อสนองความต้องการความสนใจ และส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนนอกเหนือไปจากกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ อุปนิสัย ค่านิยม และปลูกฝังเจตคติที่พึงประสงค์ให้แก่ นักเรียน และมีการเรียกชื่อกิจกรรมเสริมหลักสูตร เหล่านี้ต่าง ๆ กันไป เช่น กิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือร่วมหลักสูตร (Co -Curricular Actives) บ้างกิจกรรมนอกหลักสูตร (Extra - Curricular Activities) บ้าง กิจกรรมนอกห้องเรียน (Outside Class - room Activities) บ้าง หรือในบางครั้งอาจเรียกว่า กิจกรรมกึ่งหลักสูตร (Semi - Curricular Actives) ดังนั้น ไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไรแต่กิจกรรมดังกล่าว ก็หมายถึงกิจกรรมที่มุ่งเอานักเรียนเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนเป็นผู้เลือกและมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานมีผู้นิยมเรียกกันว่า กิจกรรมนักเรียน (Student Activities) มากกว่าชื่ออื่น ๆ ^{๑๘}

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ได้กล่าวไว้ว่า เพื่อให้การดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นไปตามระเบียบและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดกิจกรรมไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๓๒ ข้อ ๔ ซึ่งมีรายละเอียด ๑๑ หัวข้อย่อย ได้แก่

๑. จะต้องเป็นไปตามนโยบายหลักของรัฐบาล ในการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเจริญและความมั่นคงของชาติ
๒. จะต้องเป็นไปเพื่อวางรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข
๓. จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง
๔. จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนและครู
๕. จะต้องปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ
๖. จะต้องมิใช่โครงการและระเบียบข้อบังคับของกิจกรรม โครงการและระเบียบข้อบังคับจะต้องเป็นของสถานศึกษา
๗. ทุกกิจกรรมจะต้องมีครู อาจารย์ในโรงเรียนเข้าร่วมรับผิดชอบดำเนินการ
๘. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมจะต้องเป็นบุคคลที่ปัจจุบันอยู่ในสถานศึกษานั้นเว้นแต่วิทยากรให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าสถานศึกษา
๙. การจัดให้มีกิจกรรมเลือกใดๆ หรือไม่นั้นให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าสถานศึกษานั้น
๑๐. ให้สถานศึกษาควคุมเรื่องการเงินหรือพัสดุของอื่น ๆ ให้เป็นการประหยัดและเป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อมั่นคงและปลอดภัยของธรรมชาติ

^{๑๘}กล้า ทองขาว, งานบริการนักเรียน. เอกสารสอนชุดวิชาการบริหารงานบุคลากรในโรงเรียน หน่วยที่ ๑๓. พิมพ์ครั้งที่ ๘. สาขาศึกษาศาสตร์, (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี: มสธ. ๒๕๓๒), หน้า ๑๐๓.

๑๑. ในกรณีที่หัวหน้าสถานศึกษาพิจารณา เห็นว่ากิจกรรมใดๆ ไม่เหมาะสม มีการกระทำ หรืออาจนำมาซึ่งภัยอันตรายต่อความมั่นคงของชาติให้หัวหน้าสถานศึกษาสั่งยกเลิกกิจกรรมนั้นๆ เสีย^{๑๙}

สรุปว่า กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องโดยใช้กระบวนการสอนโดยให้นักเรียนได้ เรียนรู้กิจกรรมที่หลากหลายมีการจัดกิจกรรมแสดงการสาธิตโดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียน แก้ปัญหาตามสถานการณ์พร้อมทั้งจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมที่ดีงามเปิดโอกาสให้นักเรียน ชักถามปัญหาและแสดงความคิดเห็นในห้องเรียนได้ซึ่งสามารถนำความรู้ที่ครูจัดกิจกรรมการสอนไป ประยุกต์ใช้จริงได้อย่างหลากหลาย และได้เสนอแนะให้นักเรียนจัดกิจกรรมเสริมในการเรียนรู้ด้วย ตนเองอย่างต่อเนื่อง

๒.๑.๔ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

งานสื่อการเรียนรู้ เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ให้ บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการสร้าง/เลือกสื่อการเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้

เกอร์ลาช และอีลี (Gerlach and Ely) กล่าวว่า สื่อการสอนเป็นกุญแจสำคัญใน การสอนเชิงระบบ สื่อเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางมาก ไม่ว่าจะเป็นบุคคลวัสดุอุปกรณ์หรือ เหตุการณ์ที่สร้างเงื่อนไขซึ่งสามารถนำมาใช้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ทักษะ ตลอดจนเจตคติ โดยนัยนี้ ครู ตำรา และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนต่างเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้น^{๒๐}

กิติมา ปรีดีติลล ได้ให้หลักเกณฑ์ในการเลือกใช้สื่อการสอนดังนี้

๑. เลือกสื่อการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน
๒. เลือกสื่อให้เหมาะกับเนื้อหาวิชา
๓. เลือกให้เหมาะกับเทคนิคและวิธีการสอน
๔. เลือกสื่อให้เหมาะกับวัยและความสนใจของผู้เรียน
๕. เลือกสื่อให้เหมาะกับเครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวก
๖. เลือกสื่อที่พอจะหามาได้ และคำนึงถึงความสะดวกสบายในการนำมาใช้ไม่จำเป็นต้อง ใช้สื่อราคาแพง

๗. เลือกสื่อคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล^{๒๑}

อำภา บุญช่วย กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นอุปกรณ์และวิธีการที่ช่วยให้ครูจัด กิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนุกและน่าสนใจ ซึ่งอาจเรียกได้ว่า สื่อการเรียน

^{๑๙}สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, **คู่มือการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ: หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓**, กระทรวงศึกษาธิการ, (กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๕), หน้า ๑.

^{๒๐}เกอร์ลาช และ อีลี Gerlach, V.S. and Ely, D. P., **Teaching and Media : A Systematic Approach. (2 ed.) Englewood Cliffs, (New Jersey : Prentice-Hall, Inc Gerlach and Ely, 1980),** หน้า ๒๘๒.

^{๒๑}กิติมา ปรีดีติลล, **การบริหารและการนิเทศการศึกษา,** หน้า ๖๙.

การสอนเป็นมือที่สามของครู การใช้สื่อการเรียนการสอนให้ได้ผลดีนั้นต้องตรงกับจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมของบทเรียนอีกทั้งยังต้องใช้อย่างประหยัดและคุ้มค่า สื่อการเรียนการสอนนี้มีอยู่มากมายหลายชนิดซึ่งครูสามารถสร้าง และจัดทำสื่อได้จากสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น หรือการนำเศษวัสดุเหลือใช้มาดัดแปลงทำเป็นสื่อการเรียนการสอนได้ การเก็บรักษาสื่ออย่างถูกหลักวิธี จะช่วยให้การใช้สื่อมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์คุ้มค่า การเก็บรักษาจึงควรจัดทำอย่างเป็นระบบการบริหารสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับบทบาท ๔ ประการของผู้บริหาร คือ เป็นผู้ริเริ่ม เป็นผู้สนับสนุนเป็นผู้ประสานงาน และเป็นผู้ประเมินผลหากผู้บริหารรู้บทบาทของตนเองแล้ว ก็ย่อมจะช่วยให้การบริหารงานวิชาการในภาพรวมเป็นไปได้ด้วยดี^{๒๒}

สรุปว่า การใช้สื่อการเรียนการสอน มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ ครูใช้สื่อการเรียนรู้อันหลากหลายในการเรียนการสอน เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือเรียน ฯลฯ ใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนทำให้เข้าใจง่าย นำสื่อที่อยู่ในสภาพแวดล้อมท้องถิ่นหรือห้องเรียนมาใช้สอนได้อย่างเหมาะสมกับรายวิชา ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้ออกไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและคิดวิเคราะห์ เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริง

๒.๑.๕ ด้านการวัดและประเมินผล

การวัดผลและการประเมินผลการเรียน เป็นงานที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบถึงผลการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นในโรงเรียนว่า มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด และเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างยิ่งในการชี้วัดว่า การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการเรียนการสอนต่อไป การประเมินผลจะเป็นข้อมูลย้อนกลับที่สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ดังที่มีท่านผู้รู้ ได้ให้ความหมายของการวัดผลและประเมินผลการศึกษา มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการวัดผลและประเมินผล ดังนี้

พนัส หันนาคินทร์ ได้เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการประเมินผลการวัดผลว่าการวัดผลหมายถึงการเปรียบเทียบผลที่ได้จากการเรียนกับมาตรฐานอันหนึ่งที่ยึดถือกันอยู่ การวัดผลมีลักษณะเป็นรูปธรรมมักแสดงผลออกมาเป็นตัวเลข ส่วนการประเมินผล หมายถึง การพิจารณา กำหนดคุณค่าจากคะแนนที่เราได้จากการวัดนั้น เช่น ดีหรือไม่ดี เก่งหรือไม่เก่ง การประเมินผลมีลักษณะเป็นปรัชญา^{๒๓}

นิภา เมธธาวิชัย กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง การรวบรวมการเรียงลำดับข้อมูล ข้อความ ข่าวสารอย่างมีระบบ โดยมีหน่วยของการวัด เครื่องมือที่วัด และสิ่งที่วัดด้วย ส่วนการประเมินผลเป็นกระบวนการในการตัดสินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีระบบของผู้สอนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และมีความหมายลึกซึ้งกว่าการวัดผล เพราะรวมถึงสิ่งที่วัดได้ และวัดไม่ได้ด้วย^{๒๔}

^{๒๒}อำภา บุญช่วย, การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน, หน้า ๑๐๘.

^{๒๓}พนัส หันนาคินทร์, หลักการบริหารโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, ๒๕๒๙), หน้า ๑๙๙-๒๐๐.

^{๒๔}นิภา เมธธาวิชัย, การประเมินผลการเรียน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: พิเศษการพิมพ์, ๒๕๓๖), หน้า ๔.

Holmes and Wynne กล่าวว่า จุดประสงค์ของการประเมินผล คือเพื่อค้นหาสิ่งให้นักเรียนได้เรียนรู้มาเพื่อช่วยในการสอน ซึ่งอาจจะหมายถึงการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียน^{๒๕}

กู๊ด (Good) ได้ให้จำกัดความว่าของการวัดผลการศึกษาว่า หมายถึงการศึกษาค้นคว้าโดยทั่วไปด้วยการทดสอบมาตรฐานส่วนประเมินค่าการตีค่าและกระบวนการที่วัดได้ รวมทั้งทฤษฎีของข้อทดสอบและการสร้างมาตรฐานส่วนประเมินค่าการทำให้มีเหตุผลใช้ได้และการทำให้มีมาตรฐานการแปลความหมายผลของการทดสอบรวมทั้งการใช้วิธีการทางสถิติเพื่อแปลความหมายผลจากการวัดและได้นำผลขั้นสุดท้ายที่ได้จากการนำเอาปริมาณการวัดไปใช้กับกระบวนการทำงานทางการศึกษาหรือกับบุคคลที่ถูกวัด^{๒๖}

ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ กล่าวว่า การวัดผล คือ การกำหนดสัญลักษณ์หรือตัวเลขให้กับวัตถุ สิ่งของ เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ หรือพฤติกรรมต่างๆ เช่น กำหนดตัวเลข ๑ ให้กับเพศชาย และเลข ๒ ให้กับเพศหญิง หรืออาจจะใช้เครื่องมือไปวัดเพื่อให้ได้ตัวเลขแทนคุณลักษณะต่าง ๆ เช่น ใช้ไม้บรรทัดวัดความกว้างของหนังสือได้ ๓.๕ นิ้ว ใช้เครื่องชั่งวัดน้ำหนักของเนื้อหมูได้ ๐.๕ กิโลกรัม ใช้แบบทดสอบวัดความรู้ในวิชาภาษาไทยของเด็กชายแดงได้ ๔๒ คะแนน และในการวัดผลมีอยู่ ๒ ประเภท คือ (๑) วัดทางตรงวัดคุณลักษณะที่ต้องการโดยตรง เช่น ส่วนสูง น้ำหนัก และ (๒) วัดทางอ้อม วัดคุณลักษณะที่ต้องการโดยตรงไม่ได้ ต้องวัดโดยผ่านกระบวนการทางสมอง เช่น วัดความรู้ วัดเจตคติ วัดบุคลิกภาพ^{๒๗}

หวน พินรุพันธ์ ได้ให้ความหมายของการวัดผลว่า การวัดผลการศึกษา หมายถึง การเปรียบเทียบผลที่ได้จากการเรียนกับมาตรฐาน อันหนึ่งที่ยึดถืออยู่เพื่อแสดงว่านักเรียนมีความรู้มากน้อยเพียงไร จากที่ได้เรียนมาแล้วและอาจจะบอกได้ว่าหลังจากสอบแล้ว นักเรียนได้คะแนนจากการวัดเท่าไรส่วนการประเมินเป็นการกำหนดค่าจากคะแนนการชั่งวัดนั้นและสรุปว่า เก่ง หรือไม่เก่ง โดยเปรียบเทียบกับคนอื่นในห้องเดียวกัน^{๒๘}

ชวาล แพร์ตันกุล กล่าวว่า การวัดผล หมายถึงกระบวนการใดๆ ที่จะให้ได้มาซึ่งปริมาณจำนวนหนึ่งมีความหมาย แทนขาด สมรรถภาพนามธรรมที่นักเรียนผู้นั้นมีอยู่ในตนเอง^{๒๙}

อนันต์ ศรีโสภิตา ให้ความหมายของการวัดผลว่า หมายถึง การกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์เข้ากับสิ่งของหรือเหตุการณ์ที่เป็นไปตามกฎและการประเมินผล คือกรรมวิธีการวางแผนการเก็บรวบรวม และการให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์สำหรับการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ^{๓๐}

^{๒๕}Holmes, M., and Wynne, E. A. *Making the School and Effective Community: Belief Practice and Theory in School Administration*, (Philadelphia: The Farmer Press, 1989), PP 207.

^{๒๖}กู๊ด (Good ๑๒๖ Carter V). *Good, Dictionary of Education*, and ed. (New York: Mc Graw – Hill Book Company, 1973), PP. 338.

^{๒๗}ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์, *การวัดผลและประเมินผลความหมายและประเภทวารสารรายสัปดาห์*, (๒๕๔๔), หน้า ๑.

^{๒๘}หวน พินรุพันธ์, *การบริหารโรงเรียน*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอ.เอส.พรินติ้งเฮ้าส์, ๒๕๒๘), หน้า ๕๓.

^{๒๙}ชวาล แพร์ตันกุล, *เทคนิคการสอน*, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๘), หน้า ๑๔๐.

กิติมา ปรีดีติติก ได้เสนอว่า การวัดผลและการประเมินผลนั้นมีประโยชน์ ดังนี้

๑. เพื่อปรับปรุงการสอนของครู
๒. เพื่อปรับปรุงการเรียนของนักเรียน
๓. เพื่อปรับปรุงระบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน
๔. เพื่อเป็นข้อมูลทางการศึกษา เช่น เพื่อแสดงผลการเรียนจบ และเป็นหลักฐานให้ผู้ปกครองได้ทราบถึงผลการเรียนของนักเรียน^{๓๑}

ดังนั้นการวัดผลและการประเมินผลการเรียนจึงเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือวัดแบบต่างๆ เพื่อให้ทราบถึงระดับความรู้ ความสามารถของผู้เรียนอันจะก่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาระบบการเรียนของนักเรียน และการสอนของครูผู้สอน ให้ได้มาตรฐานทั้งปริมาณและคุณภาพดียิ่งขึ้น

สมนึก ภัททิยธนี กล่าวว่า การวัดผลเป็นกระบวนการหาปริมาณความสามารถเกี่ยวกับพฤติกรรมความต้องการอันสืบเนื่องจากการเรียนการสอน โดยใช้เครื่องมือทางการศึกษาอย่างใดอย่างหนึ่งมาวัดผลจากการวัดจะออกมาเป็นคะแนน หรือข้อมูลล้วน^{๓๒}

อังคณา สายยศ กล่าวว่า การวัดผลเป็นกระบวนการกำหนดตัวเลขให้แก่สิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อจุดประสงค์ที่จะชี้ให้เห็นความแตกต่างของคุณลักษณะที่ต้องการวัดอยู่ ๒ อย่าง คือ (๑) การวัดผลโดยตรง และ (๒) การวัดผลทางอ้อม^{๓๓}

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปว่า การวัดผล หมายถึง กระบวนการในการกำหนดจำนวนหรือหาจำนวนปริมาณอันดับ หรือรายละเอียดของคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการวัดโดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานอันหนึ่งที่ยึดถืออยู่ หรือพฤติกรรมความสามารถของบุคคล โดยใช้เครื่องมือเป็นหลักในการวัดและการประเมินผล หมายถึง กระบวนการพิจารณากำหนดคุณค่า ลงสรุปหรือหาคุณค่าของสิ่งที่ต้องการจะวัด

สมนึก ภัททิยธนี กล่าวว่า การประเมินผลเป็นการตัดสินหรือวินิจฉัยสิ่งต่างๆ ที่ได้จากการวัดผลโดยอาศัยเกณฑ์การพิจารณาอย่างใดอย่างหนึ่งล้วน^{๓๔}

อังคณา สายยศ กล่าวว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการที่นำผลการวัดไปเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้วตัดสินใจอย่างมีคุณธรรมว่าสิ่งนั้นดีหรือเลว เก่งหรือไม่เก่ง ผ่านหรือไม่ผ่านในการประเมินผลนั้นก็แบ่งเป็น ๒ อย่าง คือ (๑) การประเมินผลย่อย และ (๒) การประเมินผลรวม^{๓๕}

ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง การนำเอาข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการวัดรวมกับการใช้วิจารณ์ญาณของผู้ประเมินมาใช้ในการตัดสินใจโดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ เพื่อให้ได้ผลเป็นอย่างไรอย่างหนึ่ง เช่น เนื้อหมูชิ้นนี้หนัก ๐.๕ กิโลกรัม เป็นเนื้อหมูชิ้นที่เบาที่สุดในร้าน (เปรียบเทียบกับภายในกลุ่ม) เด็กชายแดงได้คะแนนวิชาภาษาไทย ๔๒ คะแนนซึ่งไม่ถึง ๕๐ คะแนนถือว่าสอบไม่ผ่าน (ใช้

^{๓๐}อนันต์ ศรีโสภากา, การวัดผลและประเมินผลการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๐), หน้า ๓.

^{๓๑}กิติมา ปรีดีติติก, การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น, หน้า ๗๔.

^{๓๒}สมนึก ภัททิยธนี, การวัดผลการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ประสานการพิมพ์, ๒๕๔๑), หน้า ๓.

^{๓๓}อังคณา สายยศ, เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก, ๒๕๔๓), หน้า ๓.

^{๓๔}สมนึก ภัททิยธนี, การวัดผลการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ประสานการพิมพ์, ๒๕๔๑), หน้า ๓.

^{๓๕}อังคณา สายยศ, เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก), หน้า ๓.

เกณฑ์ที่ครูสร้างขึ้น) โดยในการประเมินผลมีอยู่ ๒ ประเภท คือ (๑) การประเมินแบบอิงกลุ่ม และ (๒) การประเมินแบบอิงเกณฑ์ ซึ่งในการประเมินผลทั้ง ๒ ประเภทมีข้อแตกต่างกัน^{๓๖}

ในด้านชนิดของการวัดผลนั้น วัฒนาพร ระวังทุกข์ ได้อธิบายถึงชนิดของการประเมินผล จำแนกตามจุดประสงค์ของการประเมิน สรุปได้ ๔ ชนิด คือ (๑) การประเมินผลก่อนการเรียน (placement test) เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนที่จำเป็นในการเรียนต่อไป (๒) การประเมินผลเพื่อปรับปรุงผลการเรียน (formative evaluation) เป็นการประเมินในระหว่างเรียนที่มีการเรียนการสอนอยู่เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนและตรวจสอบประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอน (๓) การประเมินผลเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่อง (diagnostic evaluation) เป็นการประเมินที่ครูผู้สอนทำกับนักเรียนที่มีปัญหาทางวิชาการ (๔) การประเมินผลเพื่อตัดสินการเรียน (summative evaluation) เป็นการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนในแต่ละระยะ^{๓๗}

สรุปได้ว่า การวัดผลและประเมินผล มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ ครูมีการประเมินผลผู้เรียน โดยสอบวิชาพระพุทธศาสนา ระหว่างเรียนรู้เป็นระยะ ๆ ด้วยการถามให้แสดงความคิดเห็นแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบทุกครั้ง เน้นการประเมินตามสภาพจริงที่สอน และนักเรียนได้นำผลการประเมินของครูไปแก้ไขปรับปรุงการเรียนของตนเองอย่างต่อเนื่อง ครูใช้การสังเกตในการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา รวมทั้งครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานเพื่อประเมินการทำงานเป็นที่ซึ่งการประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนสอดคล้องกับแผนการเรียน

๒.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

๒.๒.๑ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนมโนทัศน์

จอยส์และ วิลส์ ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์นี้ขึ้นโดยใช้แนวคิดของบรุนเนอร์ กูตันาว และออสติน เกี่ยวกับการเรียนรู้มโนทัศน์ที่ว่า การเรียนรู้มโนทัศน์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นสามารถทำได้โดยการค้นหาคุณสมบัติเฉพาะที่สำคัญของสิ่งนั้นเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกสิ่งที่ใช้และไม่ใช้สิ่งนั้นออกจากกัน^{๓๘}

๑. วัตถุประสงค์ของรูปแบบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มโนทัศน์ของเนื้อหาสาระต่าง ๆ อย่างเข้าใจและสามารถให้คำนิยามของมโนทัศน์นั้นได้ด้วยตนเอง

๒. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ ขั้นที่ ๑ ผู้สอนเตรียมข้อมูลสำหรับให้ผู้เรียนฝึกหัดจำแนก ผู้สอนเตรียมข้อมูล ๒ ชุด ชุดหนึ่งเป็นตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน อีกชุดหนึ่งไม่ใช่ตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน, ในการเลือกตัวอย่างข้อมูล ๒ ชุดข้างต้น ผู้สอนจะต้องเลือกหาตัวอย่างที่มีจำนวนมากพอที่จะครอบคลุมลักษณะของมโนทัศน์ที่ต้องการนั้น, ถ้ามโนทัศน์ที่ต้องการสอนเป็นเรื่องยาก

^{๓๖} วัชรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์, การวัดผลและประเมินผลความหมายและประเภทวารสารรายสะดวก, หน้า ๑.

^{๓๗} วัฒนาพร ระวังทุกข์, แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง, (กรุงเทพมหานคร: โอเอเซียน, ๒๕๕๒), หน้า ๑๒๔ - ๑๒๕.

^{๓๘} ทิศนา ขมณี, ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดของไทยเกี่ยวกับการคิดและพัฒนาการคิดในวิทยาการด้านความคิด, (กรุงเทพมหานคร: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์, ๒๕๕๔), หน้า ๒๒๓.

หรือซับซ้อนหรือเป็นนามธรรมอาจใช้วิธีการยกเป็นตัวอย่างเรื่องสั้น ๆ ที่ผู้สอนแต่งขึ้นเองนำเสนอแก่ผู้เรียน ,ผู้สอนเตรียมสื่อการสอนที่เหมาะสมจะใช้ประกอบนำเสนอตัวอย่างมโนทัศน์เพื่อแสดงให้เห็นลักษณะต่าง ๆ ของมโนทัศน์ที่ต้องการสอนอย่างชัดเจน ขั้นที่ ๒ ผู้สอนอธิบายกติกาในการเรียนให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจตรงกันผู้สอนชี้แจงวิธีการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนเริ่มกิจกรรมโดยอาจสาธิตวิธีการและลองให้ผู้เรียนลองทำตามที่ผู้สอนบอกจนกระทั่งผู้เรียนเกิดความเข้าใจพอสมควร ขั้นที่ ๓ ผู้สอนเสนอข้อมูลตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน และข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอนการนำเสนอข้อมูลตัวอย่างนี้ทำได้หลายแบบแต่ละแบบมีจุดเด่น จุดด้อยดังต่อไปนี้ นำเสนอข้อมูลที่เป็นตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนทีละข้อมูลจนหมดทั้งชุด โดยบอกให้ผู้เรียนรู้ว่าเป็นตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนแล้วตามด้วยการนำเสนอ ข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนแต่ละข้อมูลจนครบหมดทั้งชุดเช่นกัน โดยบอกให้ผู้เรียนรู้ว่าตัวอย่างชุดหลังนี้ไม่ใช่ชุดที่จะสอนผู้เรียนต้องสังเกตตัวอย่างทั้ง ๒ ชุด และคิดหาคุณสมบัติร่วมและคุณสมบัติที่แตกต่างกัน เทคนิควิธีนี้ช่วยให้ผู้เรียนสร้างมโนทัศน์ได้เร็วแต่ใช้กระบวนการคิदन้อย, เสนอข้อมูลที่ใช่และไม่ใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนสลับกันไปจนครบ เทคนิควิธีนี้ช่วยสร้างมโนทัศน์ได้ช้ากว่าเทคนิคแรกแต่ได้ใช้กระบวนการคิดมากกว่า, เสนอข้อมูลที่ใช่และไม่ใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนทีละ ๑ ข้อมูลแล้วเสนอข้อมูลที่เหลือทั้งหมดทีละข้อมูลโดยให้ผู้เรียนตอบว่าข้อมูลแต่ละข้อมูลที่เหลือนั้นใช่หรือไม่ใช่ข้อมูลที่จะสอนเมื่อผู้เรียนตอบผู้สอนจะเฉลยว่าผู้เรียนตอบถูกหรือผิดวิธีนี้ผู้เรียนจะได้ใช้กระบวนการคิดในการทดสอบสมมติฐานของตนไปที่ละขั้นตอน, เสนอข้อมูลที่ใช่และไม่ใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนทีละ ๑ ข้อมูลแล้วให้ผู้เรียนช่วยกันยกตัวอย่างข้อมูลที่ผู้เรียนคิดว่าใช่ตัวอย่างของ สิ่งที่จะสอน โดยผู้สอนจะเป็นผู้ตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ วิธีนี้ผู้เรียนจะมีโอกาสคิดมากขึ้น, ขั้นที่ ๔ ให้ผู้เรียนบอกคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งที่ต้องการสอนจากกิจกรรมที่ผ่านมาในขั้นต้น ๆ ผู้เรียนจะต้องพยายามหาคุณสมบัติเฉพาะตัวของตัวอย่างที่ใช่และไม่ใช่สิ่งที่จะสอนต้องการสอนและทดสอบคำตอบของตนหากคำตอบของตนผิดผู้เรียนก็ต้องหาคำตอบใหม่ ซึ่งก็หมายความว่าต้องเปลี่ยนสมมติฐานที่เป็นฐานของคำตอบเดิม ซึ่งก็จะมาจากคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งนั้นนั่นเอง, ขั้นที่ ๕ ให้ผู้เรียนสรุปและให้คำจำกัดความของสิ่งที่ต้องการสอนเมื่อผู้เรียนได้รายการของคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งที่ต้องการสอนแล้ว ผู้สอนให้ผู้เรียนช่วยกันเรียงให้เป็นคำนิยามหรือจำกัดความ, ขั้นที่ ๖ ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายร่วมกันถึงวิธีการที่ผู้เรียนใช้ในการแสวงหาคำตอบ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการคิดของตัวเองเนื่องจากผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มโนทัศน์ จากการคิดวิเคราะห์ และตัวอย่างที่หลากหลาย ดังนั้นผลที่ผู้เรียนจะได้รับโดยตรง คือจะเกิดความเข้าใจในมโนทัศน์นั้นและได้เรียนรู้ทักษะการสร้างมโนทัศน์ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการทำความเข้าใจมโนทัศน์อื่น ต่อไปได้รวมทั้งช่วยพัฒนาทักษะการใช้เหตุผลโดยการอุปนัย (inductive reasoning) อีกด้วย

๒.๒.๒ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของกานเย (Gangnes Instructional Model)

กานเย อธิบายว่า ปรากฏการณ์เรียนรู้มีองค์ประกอบ ๓ ส่วน คือ^{๓๔}

๑. ผลการเรียนรู้หรือความสามารถด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ ซึ่งมีอยู่ ๕ ประเภท คือ

^{๓๔} อ้างแล้วเรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๕.

๑.๑ ทักษะทางปัญญา (Intellectual skill) ซึ่งประกอบด้วย การจำแนกแยกแยะ การสร้างความคิดรวบยอด การสร้างกฎ การสร้างกระบวนการหรือกฎขั้นสูง

๑.๒ กลวิธีในการเรียนรู้ (Cognitive strategy)

๑.๓ ภาษาหรือคำพูด (verbal information)

๑.๔ ทักษะการเคลื่อนไหว (motor skills)

๑.๕ เจตคติ (attitude)

๒. กระบวนการเรียนรู้และจดจำของมนุษย์ มนุษย์มีกระบวนการจัดกระทำข้อมูลในสมองซึ่งมนุษย์จะอาศัยข้อมูลที่สะสมไว้มาพิจารณาเลือกจัดกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และในขณะที่กระบวนการจัดกระทำข้อมูลภายในสมองกำลังเกิดขึ้น เหตุการณ์ภายนอกร่างกายมนุษย์มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมหรือการยับยั้งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในได้ ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน กานเยจิงได้เสนอแนะว่า ควรมีการจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละประเภท ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่ต่างกักัน และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ภายในสมอง โดยการจัดสภาพภายนอกให้เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ภายในของผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้อย่างดี รวดเร็ว และสามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้นาน กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบกานเย ประกอบด้วยการดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอนรวม ๙ ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ ๑ การกระตุ้นและดึง ดุดความสนใจของผู้เรียน เป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถรับสิ่งเร้า หรือสิ่งที่จะเรียนรู้ได้ดี ขั้นที่ ๒ การแจ้งวัตถุประสงค์ของบทเรียนให้ผู้เรียนทราบ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ความคาดหวัง ขั้นที่ ๓ การกระตุ้นให้ระลึกถึงความรู้เดิมเป็นการช่วยให้ผู้เรียนดึงข้อมูลเดิมที่ อยู่ในหน่วย ความจำระยะยาวให้มาอยู่ในหน่วยความจำเพื่อใช้งาน (working memory) ซึ่งจะช่วยให้ผู้ เรียนเกิดความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ขั้นที่ ๔ การนำเสนอสิ่งเร้าหรือเนื้อหาสาระใหม่ ผู้สอนควรจัดสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเห็นลักษณะสำคัญของสิ่งเร้านั้นอย่างชัดเจน เพื่อความสะดวกในการเลือกรับรู้ของผู้เรียน ขั้นที่ ๕ การให้แนวการเรียนรู้ หรือการจัดระบบข้อมูลให้มีความหมายเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจกับสาระที่เรียนได้ง่ายและเร็ว ขึ้นขั้นที่ ๖ การกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความสามารถ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสาระที่เรียน ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ขั้นที่ ๗ การให้ข้อมูลป้อนกลับ เป็นการให้การเสริมแรงแก่ผู้เรียน และข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับผู้เรียน ขั้นที่ ๘ การประเมินผลการแสดงออกของผู้เรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนทราบว่าตนเองสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้มากน้อยเพียงใด ขั้นที่ ๙ การส่งเสริม การคงทนและการถ่ายโอนการเรียนรู้ โดยการให้โอกาสผู้เรียนได้มีการฝึกฝนอย่างพอเพียงและใน สถานการณ์ที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้น และสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ ไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ ได้เนื่องจากการเรียนการสอนตามรูปแบบนี้ จัดขึ้นให้ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และจดจำของมนุษย์ ดังนั้น ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้สาระที่นำเสนอได้อย่างดี รวดเร็วและจดจำสิ่งที่ เรียนรู้ได้นาน นอกจากนั้นผู้เรียนยังได้เพิ่มพูนทักษะในการจัดระบบข้อมูลสร้างความหมายของข้อมูล รวมทั้งการแสดงความสามารถของตนด้วย

๒.๒.๓ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเน้นความจำ (memory model)

จอยส์และวิลส์ ได้พัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลัก ๖ ประการเกี่ยวกับ^{๔๐}

๑. การตระหนักรู้ (awareness) ซึ่งกล่าวว่าการที่บุคคลจะจดจำสิ่งใดได้ดีนั้น จะต้องเริ่มจากการรับรู้สิ่งนั้น หรือการสังเกตสิ่งนั้นอย่างตั้งใจ

๒. การเชื่อมโยง (association) กับสิ่งที่รู้แล้วหรือจำได้

๓. ระบบการเชื่อมโยง (link system) คือระบบในการเชื่อมความคิดหลายความคิดเข้าด้วยกันในลักษณะที่ความคิดหนึ่งจะไปกระตุ้นให้จำอีกความคิดหนึ่งได้

๔. การเชื่อมโยงที่น่าขบขัน (ridiculous association) การเชื่อมโยงที่จะช่วยให้บุคคลจดจำได้ดีนั้น มักจะเป็นสิ่งที่แปลกไปจากปกติธรรมดา การเชื่อมโยงในลักษณะที่แปลก เป็นไปไม่ได้ ชวนให้ขบขัน มักจะประทับในความทรงจำของบุคคลเป็นเวลานาน

๕. ระบบการใช้คำทดแทน

๖. การใช้คำสำคัญ (key word) ได้แก่ การใช้คำอักษรหรือพยางค์เพียงตัวเดียวเพื่อช่วยกระตุ้นให้จำสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกันได้

วัตถุประสงค์ของรูปแบบนี้มีวัตถุประสงค์ช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระที่เรียนรู้ได้ดีและได้นาน และได้เรียนรู้กลวิธีการจำ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้สาระอื่น ๆ ได้อีกในการเรียนการสอนสาระใด ๆ ผู้สอนสามารถช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระนั้นได้ดีและนานโดยการดำเนินการดังนี้ ขั้นที่ ๑ การสังเกตหรือศึกษาสาระอย่างตั้งใจผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนตระหนักรู้ในสาระที่เรียน โดยการใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น ให้อ่านเอกสารแล้วขีดเส้นใต้คำ/ประเด็นที่สำคัญให้ตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่านให้หาคำตอบของคำถามต่าง ๆ เป็นต้น ขั้นที่ ๒ การสร้างความเชื่อมโยง เมื่อผู้เรียนได้ศึกษาสาระที่ต้องเรียนรู้แล้วให้ผู้เรียนเชื่อมโยงเนื้อหาส่วนต่าง ๆ ที่ต้องการจดจำกับสิ่งที่ตนคุ้นเคย เช่น กับคำภาพ หรือความคิดต่าง ๆ (ตัวอย่างเช่น เด็กจำไม่ได้ว่าค่ายบางระจัน อยู่จังหวัดอะไร จึงโยงความคิดว่า ชาวบ้านบางประจัญเป็น คนกล้าหาญ สัตว์ที่ถือว่าเก่งกล้า คือสิงโต บางระจันจึงอยู่ที่จังหวัดสิงห์บุรี) หรือให้หาหรือคิดคำสำคัญที่ไม่คุ้นหรือยากด้วยคำภาพ หรือความหมายอื่น ๆ หรือการใช้การเชื่อมโยงความคิดเข้าด้วยกัน ขั้นที่ ๓ การใช้จินตนาการเพื่อให้จดจำสาระได้ดีขึ้น ให้ผู้เรียนใช้เทคนิคการเชื่อมโยงสาระต่าง ๆ ให้เห็นเป็นภาพที่น่าขบขันเกินความเป็นจริง ขั้นที่ ๔ การใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่ทำไว้ข้างต้นในการทบทวนความรู้และเนื้อหาสาระต่าง ๆ จนกระทั่งจดจำได้การเรียนโดยใช้เทคนิคช่วยความจำต่าง ๆ ของรูปแบบ นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่เรียนได้ดีและได้นานแล้วยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้กลวิธีการจำ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้สาระอื่น ๆ ได้อีกมาก

สรุปว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การเรียน เนื้อหาสาระในการสอนได้เหมาะสมกับเวลาเรียน ครูก่อนมาสอนได้ทำแผนการสอนล่วงหน้าได้เตรียมบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้วางแผนการสอนตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดให้ได้ ศึกษาเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนทุกครั้งที่จะสอนเป็นอย่างดี ได้รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในการสอนเป็นอย่างดี และจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในห้องและนอกห้องเรียน

^{๔๐} อ้างแล้วเรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๙.

๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๓.๑ งานวิจัยในประเทศ

สาธิต แก่นมณีและคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดแพร่ ผลการวิจัย พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาที่มีระดับชั้นแตกต่างกัน คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นต่อการประเมินผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับมาก และแตกต่างกัน นอกจากนี้พบว่า นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน คือ เพศชาย และเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการประเมินผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับมาก และไม่แตกต่างกันในด้านปัจจัยเบื้องต้น ทั้งยังพบว่า ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนามีจำนวนไม่เพียงพอ และมีความรู้ความสามารถในเนื้อหาของวิชาพระพุทธศาสนาไม่ลึกซึ้งทางโรงเรียนไม่ค่อยสนับสนุนครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนาเท่าที่ควรเนื่องจากขาดงบประมาณในส่วนนี้ ซึ่งโรงเรียนควรติดตามประเมินผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อนักเรียนมัธยมศึกษาจะได้รับประโยชน์จากการเรียนวิชาเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และจะได้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดีมีคุณภาพของสังคม ประเทศชาติและสังคมโลกต่อไป^{๔๑}

พระมหาสุธน วงศ์แดง ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า (๑) ความคิดเห็นการปฏิบัติของหัวหน้าหมวดวิชา และครูที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ด้านปัจจัยนำเข้ากระบวนการ โดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายย่อย พบว่า หัวหน้าหมวดวิชา และครูมีความเห็นต่อการใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ด้านจุดประสงค์อยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็น/การปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรด้านเนื้อหาวิชา การดำเนินการเรียนการสอน การบริหาร และการบริการหลักสูตร การสนับสนุน และการส่งเสริมการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ด้านปัจจัยนำเข้าและกระบวนการโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายย่อย พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตรด้านจุดประสงค์อยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นการปฏิบัติต่อการใช้หลักสูตรด้านเนื้อหาวิชา การดำเนินการเรียน การสอน การบริหาร และการบริการหลักสูตร ตลอดจนการสนับสนุน และส่งเสริมการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง (๒) ผลผลิต (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) ของหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางหรือพอใช้^{๔๒}

^{๔๑}สาธิต แก่นมณีและคณะ, “การประเมินผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดแพร่”, (โครงการวิจัยจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓). หน้า บทคัดย่อ.

^{๔๒}พระมหาสุธน วงศ์แดง, “การประเมินผลการใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๐). หน้า บทคัดย่อ.

พระครูปัญญาวัฒน์กิจ ปลูกญาวฑฒโน (พึงสูงเนิน) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหา การจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๓ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๔ ผลการวิจัยพบว่า (๑) สภาพการจัดการเรียนการสอนโดย ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพอยู่ในระดับมาก ๓ ด้าน โดยด้าน ที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด ได้แก่ ด้านหลักสูตร รองลงมา ได้แก่ ด้านการวัดผลและ ประเมินผล และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามลำดับ ยกเว้นด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน ที่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (๒) ปัญหาการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยเมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ๒ ด้าน และมีปัญหา อยู่ในระดับน้อย ๒ ด้าน โดยด้านที่มีปัญหาระดับปานกลางเป็นอันดับแรก คือ ด้านอุปกรณ์และสื่อการสอน รองลงมา คือ ด้านหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (๓) ครูผู้สอน ที่มีเพศต่างกัน มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน มีประสบการณ์สอนต่างกัน และมีการเข้าร่วม กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต่างกัน มีสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๓ ทั้ง โดยภาพรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕ (๔) ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน มี วุฒิการศึกษาทางโลกต่างกันมีประสบการณ์สอนต่างกัน และมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ต่างกัน มีปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๓ ทั้งโดยภาพรวม และเป็นราย ด้านไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕ ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกันมีปัญหาด้าน อุปกรณ์และสื่อการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยครูผู้สอนวิชา พระพุทธศาสนาที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน ที่จบการศึกษาวิชาเอกทางด้านสังคมศึกษามีปัญหา มากกว่าครูผู้สอนที่จบการศึกษาวิชาเอกอื่น^{๔๓}

พระมหาทวน นวลสาย ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของครูระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครพนมผลการวิจัย พบว่า (๑) ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยส่วนรวมและจำแนกตามประสบการณ์ในการสอนมีปัญหาการ จัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยรวม และหลายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจาก มากไปหาน้อยได้ดังนี้ การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน การทำแผนการสอน การศึกษาหลักสูตรการวัดผลและประเมินผล และการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยมีรายข้อที่มีปัญหาอยู่ ในระดับปานกลางถึงมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้าน ดังนี้ ครูผู้สอนไม่จบบัณฑิตพระพุทธศาสนาโดยตรง คู่มือที่ใช้ในการประกอบการทำแผนการสอนมีน้อย โรงเรียนได้รับเอกสารล่าช้า เช่น แผนการสอน คู่มือครู มี การไปสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนจากการไปเยี่ยมที่บ้านน้อย และจุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่คำนึงถึงความ พร้อม ด้านวัสดุ/อุปกรณ์/อาคารสถานที่/แหล่งการเรียนรู้ (๒) ครูที่มีประสบการณ์สอนวิชาพระพุทธศาสนาต่ำ

^{๔๓}พระครูปัญญาวัฒน์กิจ ปลูกญาวฑฒโน. (พึงสูงเนิน) “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของ ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๓ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๔” วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๙), หน้า บทคัดย่อ

กว่า ๑๐ ปี และประสบการณ์ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป มีปัญหาการจัดการเรียนการสอนโดยรวม และหลายด้านไม่แตกต่างกัน^{๔๔}

พระธีรชาติ ธีรวโส (ธรรมวงค์) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม (วิชาพระพุทธศาสนา) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต ๑ ผลการวิจัย พบว่า (๑) ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๑ มีปัญหาการใช้หลักสูตร (วิชาพระพุทธศาสนา) ในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาประเด็นคำถามเป็นรายข้อ พบว่าสถานศึกษามีปัญหาการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ๙ ข้อ และในระดับน้อย ๖ ข้อเรียงจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรก ได้แก่ ครูขาดความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสาระพระพุทธศาสนาที่หลากหลายและ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูขาดความรู้ความเข้าใจ และทักษะในการทำแผน และวางแผนการสอนสาระพระพุทธศาสนา ครูไม่ใช่สื่อในการจัดการเรียนการสอนในสาระพระพุทธศาสนา ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีปัญหาน้อยที่สุด ได้แก่ เครื่องมือวัดผลที่ใช้ไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ (๒) ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร พบว่า สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๑ มีปัญหาการใช้หลักสูตร (วิชาพระพุทธศาสนา) ในด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาประเด็นคำถามเป็นรายข้อ พบว่า สถานศึกษามีปัญหาด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับปานกลาง ๑๑ ข้อ และระดับน้อย ๖ ข้อ มีปัญหาเรียงจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรก ได้แก่ สถานศึกษาขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนสาระพระพุทธศาสนา ครูขาดสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย เช่น วีซีดี สื่อวีดิทัศน์ หรือสื่ออื่น ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนรู้ในสาระพระพุทธศาสนา เช่น ห้องจริยศึกษา ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีปัญหาน้อยที่สุด ได้แก่ ครูมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาพระพุทธศาสนา^{๔๕}

พระมหาสมศักดิ์ วิทยาสิงห์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง วิเคราะห์หลักสูตรพระพุทธศาสนาภายใต้นโยบายปฏิรูปการศึกษาผลการวิจัยพบว่า (๑) ด้านความสอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียน มีการจัดเนื้อหาการเรียนรู้จากง่ายไปหายากหรือจากรูปธรรมไปสู่นามธรรม สามารถพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และปัญญาตามวุฒิภาวะและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงวัย ด้วยการจัดเนื้อหาให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงช่วงชั้น (๒) ด้านพัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพ หลักสูตรมีสาระการเรียนรู้ที่ฝึกฝนพัฒนาศักยภาพได้ครบทุกด้านทั้งด้านพฤติกรรมทางกาย และวาจา ฝึกหัดจิตใจให้เป็นสมาธิ และพัฒนาความรู้คือ ปัญญา ด้วยการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ตามไตรสิกขา (๓) ด้านความเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง และสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีการกำหนดกรอบใหญ่ของการเรียนรู้ในเรื่องการอยู่ร่วมกันกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม และวัตถุประสงค์ด้วยการนำข้อมูลที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมรอบตัวมาเป็นกรณีตัวอย่างในการเรียนรู้ และหลักสูตรเปิดโอกาสให้สถานศึกษานำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาจัดการเรียนรู้ (๔) ด้านหลักสูตรบูรณาการมีการจัดสาระการเรียนรู้ที่สามารถบูรณา

^{๔๔}พระมหาทวน นวลสาย, “ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครู ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครพนม”, รายงานวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๔). หน้า บทคัดย่อ.

^{๔๕} พระธีรชาติ ธีรวโส (ธรรมวงค์), “การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม (วิชาพระพุทธศาสนา) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน

การได้ในวิชาเดียวกันและบูรณาการเข้ากับทุกวิชา ด้วยการจัดเนื้อหาที่มีความเชื่อมโยงตลอดเนื้อหาตลอดชั้นเรียน บูรณาการข้ามวิชา ด้วยการเรียนเรื่องการบริหารจัดการ และเจริญปัญญาและบูรณาการจริยธรรมเข้าในระบบจริยธรรมด้วยกัน เพราะครูทุกคนถือว่าเป็นผู้สอนจริยธรรม^{๕๖}

เกศินี ครุณาสวัสดิ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า (๑) สภาพการจัดการเรียนการสอน พบว่าด้านตัวครูครูส่วนใหญ่ถูกกำหนดให้สอน โดยได้รับคัดเลือกตามความเหมาะสม และมีความพอใจ ครูส่วนใหญ่เข้ารับการอบรม และสัมมนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในหัวข้อเนื้อหาพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาจริยธรรม จำนวน ๑ ครั้งต่อหนึ่งภาคการศึกษา ครูส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากการสอนโดยมีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศาสนามากขึ้น และเป็นตัวอย่างในการแต่งกายสุภาพเรียบร้อยในสถานศึกษาด้านเนื้อหาครูส่วนใหญ่นำเนื้อหาพระพุทธศาสนามาพัฒนาจริยธรรมทั้ง ๖ ประการ คือ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ การประหยัดและอดออม ความขยันหมั่นเพียร และความอดทน ครูส่วนใหญ่ใช้เนื้อหาเหมือนกัน คือ หัวข้อเรื่องพระธรรม สำหรับความรับผิดชอบครูส่วนใหญ่ใช้เนื้อหาในหัวข้อพระสงฆ์ ด้านการจัดการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่จัดกิจกรรมโดยบูรณาการเนื้อหาพระพุทธศาสนากับสาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต เพื่อพัฒนาความมีวินัย และมีการจัดกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและเสริมหลักสูตรรวมทั้งใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย และเน้นการจัดการจัดบรรยากาศ การเรียนการสอนโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ครูส่วนใหญ่ให้คำชมเชยทั้งเป็นการส่วนบุคคลและต่อหน้าสาธารณชน และครูส่วนใหญ่ใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่หลากหลายโดยใช้แบบฝึกหัด และใบงานมากที่สุดและเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนมากที่สุด และประเมินความสำเร็จในการสอนที่ร้อยละ ๕๑ - ๘๐, (๒) ปัญหาการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหาในด้านตัวครูและด้านเนื้อหาสำหรับการจัดการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาเกี่ยวกับจำนวนชั่วโมงสอนไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม และสื่อการเรียนการสอนในการพัฒนาจริยธรรมไม่เพียงพอและการขาดงบประมาณในการนำนักเรียนไปศึกษาสถานศึกษาและครูส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหาด้านการเสริมแรงและด้านการวัดและประเมินผล^{๕๗}

อัญชลี พุกการค้า ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเรื่องรูปแบบและวิธีการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมที่ผ่านมาประสบความสำเร็จประมาณร้อยละ ๗๐ ถึง ๘๐ มีการแต่งตั้งคณะทำงาน ใช้งบประมาณจากเงินบำรุงการศึกษา ข้อคุณธรรมที่สำคัญโรงเรียนมุ่งเน้นมากที่สุด คือ ความซื่อสัตย์ ความรู้จักรับผิดชอบ ความตรงต่อเวลาความกตัญญู ความขยัน ความมีเหตุผล ความสำนึกหน้าที่ ความเสียสละ ความอดทนและความประหยัด รูปแบบและวิธีการเสริมสร้างพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของโรงเรียน พัฒนาในช่วงเช้าก่อนเข้าเรียน โดยใช้วิธีการทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมในโอกาสวันสำคัญ การฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติจริง การนำนักเรียนเข้าวัดฟังธรรม และใช้กิจกรรม

^{๕๖} พระมหาสมศักดิ์ วิทยาสิงห์, “วิเคราะห์หลักสูตรพระพุทธศาสนา ภายใต้นโยบายปฏิรูปการศึกษา”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายและการวางแผนสังคม*, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๔๖). หน้า บทคัดย่อ.

^{๕๗} เกศินี ครุณาสวัสดิ์, “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘). หน้า บทคัดย่อ.

กลุ่ม มีการประเมินผลโดยใช้การสังเกตขณะดำเนินการพัฒนามากที่สุดปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา ได้แก่ สภาพปัญหาครอบครัวของเด็ก ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญ ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ขาดความร่วมมือร่วมใจ ขาดงบประมาณในการดำเนินการ รวมทั้งครูอาจารย์ขาดความจริงจัง จริงใจที่จะส่งเสริมร่วมมือพัฒนา บางครั้งละเอียดที่จะสร้างเสริมคุณธรรมสำหรับปัญหาที่เกิดจากนักเรียน คือ นักเรียนไม่เห็นคุณค่าของคุณธรรม ไม่เอาใจใส่ รวมทั้งสื่อต่าง ๆ ไม่นำเสนอหรือสอนให้เป็นคนมีคุณธรรมเท่าที่ควรนอกจากนั้นปัญหายังเกิดจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากเทคโนโลยีเกิดสื่อต่างๆ ใหม่ๆ แนวทางการแก้ไข คือ ควรเริ่มปลูกฝังจริยธรรมตั้งแต่เยาว์วัย เริ่มจากครอบครัวสามารถเป็นตัวอย่างที่ดี โรงเรียนควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ครูควรมีจิตสำนึกและวิญญูณแห่งความเป็นครู สอดแทรกแนวคิดในการเรียนการสอน ให้นักเรียนเห็นคุณค่าของคุณธรรม จริยธรรม ควรมีการยกย่องผู้ทำความดี มีกิจกรรมที่ส่งเสริมผู้ทำความดี ควรเข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธหรือนำแนวทางมาใช้ และรัฐควรให้ความสำคัญการพัฒนาคุณธรรมอย่างจริงจัง รวมทั้งให้การสนับสนุนงบประมาณ ควรมีการประสานความร่วมมือ ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนและชุมชนตลอดจนต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย^{๔๘}

นางลักขณ์ จันทรแสนโรจน์ ได้ศึกษาปัญหาเรื่องการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาของครูผู้สอนและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานครพบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นครูสังคมศึกษา สอนในห้องเรียนธรรมดา ใช้เทคนิคการสอนแบบบรรยายใช้หนังสือเป็นสื่อและอุปกรณ์มากที่สุดครูขาดเทคนิคในการสอน ขาดทักษะในการใช้สื่อและอุปกรณ์ โรงเรียนมีสื่อและอุปกรณ์การสอนน้อย ครูส่วนใหญ่ต้องการสื่อและอุปกรณ์การสอน ในด้านตัวผู้เรียน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้มีการปรับปรุงตัวครูผู้สอน และการจัดการเรียนการสอนโดยต้องการให้ครูผู้สอนสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีพร้อมกับการไปทัศนศึกษาสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย^{๔๙}

พัฒนา จันทนา ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักเรียนในเขตการศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนมีความต้องการให้ทดสอบความรู้พื้นฐานทุกครั้งก่อนการขึ้นเนื้อหาใหม่ ควรมีการสร้างความสนใจ เพื่อให้นักเรียนได้แสดงออก ครูผู้สอนควรให้นักเรียนได้มีการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ และมีการจัดกิจกรรม^{๕๐}

๒.๓.๒ งานวิจัยในต่างประเทศ

แมคมุลลัน (McMullen) ได้ศึกษาเกี่ยวกับวินัยและระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมืองเพื่อเน้นพัฒนาวัยรุ่นพบว่าปัญหาทางวินัยส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมของโรงเรียนเพราะนักเรียนต้องการสิ่งแวดล้อมที่ดี

^{๔๘} อัญชลี พุกการคำ, “รายงานการวิจัย เรื่องการศึกษาเรื่องรูปแบบและวิธีการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร”, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, ๒๕๔๗). หน้า บทคัดย่อ.

^{๔๙} นางลักขณ์ จันทรแสนโรจน์, ปัญหาการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาของครูผู้สอนและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ๒๕๒๙), หน้า ก.

^{๕๐} พัฒนา จันทนา. ความคิดเห็นของนักเรียนในเขตการศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๓๒), หน้า ๕๐.

ยึดหยุ่นได้โรงเรียนให้ความสนใจเอาใจใส่และมีระเบียบวินัยการวิจัยโดยสนับสนุนให้โรงเรียนจัดระบบอย่างมีประสิทธิภาพได้ดังนี้ ๑) ฝึกครูให้มีการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีในการเรียนการสอน ๒) สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียน ๓) กำหนดความรับผิดชอบต่อปัญหาให้คำปรึกษากำหนดแนวทางของพฤติกรรม ๔) กำหนดโครงการให้นักเรียนหยุดพักการเรียนชั่วคราว ๕) วางแผนพัฒนาผู้ทำผิดบ่อยๆแต่ละคนเป็นอย่างดี ๖) ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมรับรู้และเกี่ยวข้องในการรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน^{๕๑}

ลาเนียร์ (Lanier) ได้ทำการวิจัยเรื่อง จริยธรรมและการพัฒนาความคิดรวบยอดในเด็กหนุ่มสาวชาวชนบท (การพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนในชนบท) จุดประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการจัดการศึกษาผลของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นที่ ๑๑ และ ๑๒ ในโรงเรียนชนบทเด็กนักเรียนในชนบทได้รับการอบรมให้คิดและปฏิบัติตามต่อๆ กันมา ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมในยุคใหม่การทดลองได้แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มควบคุมให้ได้รับการฝึกการให้คำแนะนำและการจัดประสบการณ์และอีกกลุ่มหนึ่งเป็นนักเรียนที่ประกอบด้วยนักเรียนตั้งอยู่โรงเรียนระดับกลางถึงโรงเรียนระดับสูงผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนทั้ง ๒ กลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ^{๕๒}

เบเคอร์ (Baker) ได้ศึกษาเรื่อง เปรียบเทียบพัฒนาการทางด้านจริยธรรมของนักเรียนเกรด ๙ และเกรด ๑๒ ในโรงเรียน ๓ แบบ ในรัฐโคโลราโดใช้แบบสอบถามนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา และโรงเรียนที่ไม่สอนศาสนาผลปรากฏว่าคะแนนทางบ้านภาษาและจริยธรรมมีความสัมพันธ์กันเด็กที่เรียนในโรงเรียนต่างกันและต่างระดับกันมีคะแนนในด้านจริยธรรมต่างกันเด็กนักเรียนเกรด ๙ ในแต่ละโรงเรียนคะแนนจริยธรรมไม่ต่างกัน แต่นักเรียนเกรด ๑๒ ในแต่ละโรงเรียนมีจริยธรรมต่างกันและถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบอันสำคัญของครูซึ่งเป็นบุคคลที่ถูกจ้างให้มาทำการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กผู้วิจัยได้เสนอแนะด้วยว่าการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรมควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนและมีการสนทนากันในเรื่องของคุณธรรมอยู่เสมอโดยเลือกใช้เวลาในเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เหมาะสม^{๕๓}

ดิฟอานี (Dzivhani) ได้ศึกษาบทบาทของระเบียบวินัยที่มีต่อการจัดการในโรงเรียนและ

^{๕๑} แมคมุลลัน (McMullen),C.M. “Effective Discipline and Contingency Management System in an Urban Junior High/Middle School with and Emphasis on Development Needs to Young Adolescent”, *Dissertation Abstracts International*,46 (7) : 1985,616- A.

^{๕๒} ลาเนียร์ (Lanier), S.P, *Promotion Moral and Conceptual Development in RuralAdolescents*, London : (Routledge and Kegan Paul, 1993), p.123.

^{๕๓} เบเคอร์ (Baker), James Henry. (1977, October). “A comparison of moraldevelopment of ninth and twelfth graders in three school of different types.”, *Dissertation Abstracts International*, 37(4) : 1954-A.

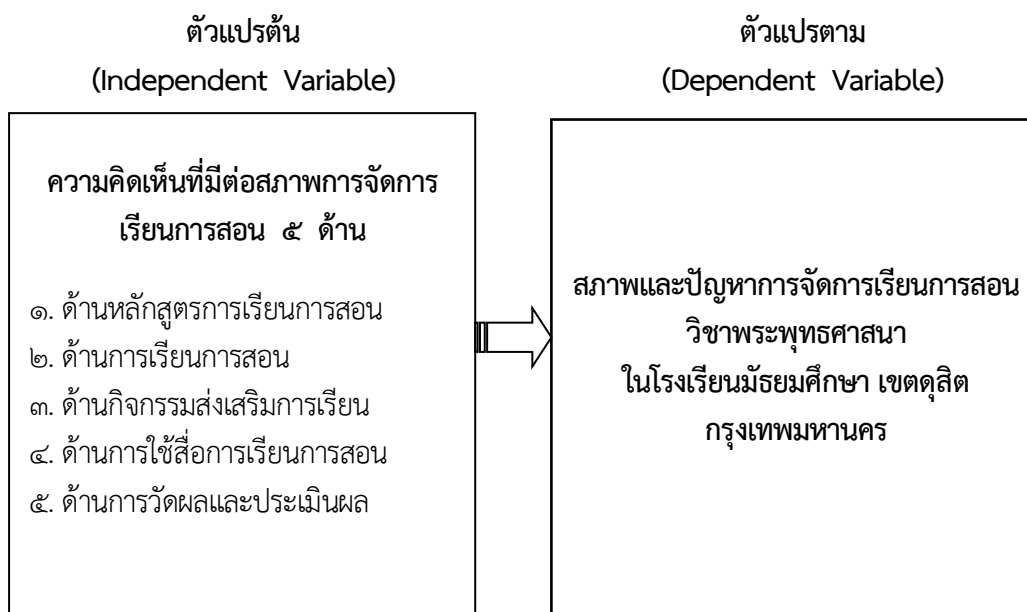
ห้องเรียน โดยการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งทีกฎระเบียบวินัยดีมากแสดงให้เห็นจากการสอบเรียนต่อ ในระดับอุดมศึกษาได้เป็นจำนวนมาก พบว่า เกิดจากระบบการจัดการของโรงเรียนที่ดี เช่น นโยบาย สภาพห้องเรียนบทบาทครูผู้สอนคณะกรรมการบริหารโรงเรียน ตัวแทนของนักเรียน และกฎระเบียบวินัยที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวินัยที่เหมาะสมมีการอุทิศตนให้กับการกำกับดูแลวินัย ควรมีแรงจูงใจในการปฏิบัติการณ์วินัยและการเป็นแบบอย่างที่ดีของคณะกรรมการบริหาร^{๕๔}

สรุปจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา ปัญหาส่วนใหญ่ เป็นปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอน ขาดงบประมาณและสื่ออุปกรณ์การสอน เพื่อให้การสอนพระพุทธศาสนา บรรลุจุดประสงค์ ครูผู้สอนต้องศึกษาเนื้อหา และหลักคำสอนในวิชาพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง ใช้เทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และโรงเรียนต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปลูกฝังจริยธรรม รวมถึงการจัดกิจกรรมเสริมต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันดีงาม

^{๕๔} ดิฟอานี (Dzivhani), Makwarela David. “The Role of Discipline in School and Classroom Management : A Case Study,” *Dissertation Abstracts International*, 40(4) : 842-A ;August, 2002.

๒.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาซึ่งมีตัวแปรต้นและตัวแปรตาม โดยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยไว้ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๒ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ การสร้างเครื่องมือการวิจัย
- ๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวน ๑,๕๑๖ คน ประกอบไปด้วย ๓ โรงเรียน คือ โรงเรียนราชวินิต, โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ, โรงเรียนวัดราชาธิวาส

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ประกอบไปด้วย ๓ โรงเรียน คือ โรงเรียนราชวินิต, โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ, โรงเรียนวัดราชาธิวาส โดยการใช้คัดเลือกแบบสุ่มด้วยตารางของของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๔๕ คน

๓.๓ การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

๓.๓.๑ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย และสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เพื่อวัดสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา และคำถามเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นและตอบได้โดยเสรี

๓.๓.๒ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง จำนวน ๕ ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) เพื่อกำหนดค่าความสอดคล้องดัชนีระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index = IOC) สำหรับการพิจารณาเนื้อหา และภาษาของข้อคำถาม แต่ละข้อว่า เหมาะสม หรือไม่เหมาะสม และไม่แน่ใจ

๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีเนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์และเนื้อหาจากแนวคิดที่ต้องการศึกษาพร้อมทั้งนำไปหาคุณภาพของเครื่องมือก่อนนำไปใช้จริง มี ๓ ตอน ได้แก่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

ตอนที่ ๒ สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน ทั้ง ๕ ด้าน มีระดับการให้คะแนน ดังนี้

- ๕ หมายถึง ระดับการให้คะแนน มากที่สุด
- ๔ หมายถึง ระดับการให้คะแนน มาก
- ๓ หมายถึง ระดับการให้คะแนน ปานกลาง
- ๒ หมายถึง ระดับการให้คะแนน น้อย
- ๑ หมายถึง ระดับการให้คะแนน น้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ คำถามปลายเปิดเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอน

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

๓.๕.๑ ผู้วิจัยจะนำหนังสือจากคณะครุศาสตร์ ถึงผู้บริหารโรงเรียนราชวินิต เขตดุสิต, โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ เขตดุสิต, โรงเรียนวัดราชาธิวาส เขตดุสิต, เพื่อขอความอนุเคราะห์ร่วมมือ พร้อมทั้งจะนำหนังสือไปติดต่อประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งนัดเวลาเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

๓.๕.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะดำเนินการขออนุญาตครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๔ - ๖ เพื่อให้ให้นักเรียนช่วยตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง โดยฝากแบบสอบถามไว้กับครูแล้วให้ครูนำไปแจกแบบสอบถามกับนักเรียน พร้อมทั้งให้ครูอธิบายถึงวิธีการตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดว่าสะดวกในช่วงใดก็ให้ดำเนินการแจกแบบสอบถามในช่วงนั้น เพื่อไม่ให้เป็นการรบกวนเวลาเรียนของนักเรียนและเวลาสอนของครูด้วย โดยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามกับนักเรียน ผู้วิจัยจะไปติดต่อขอเก็บแบบสอบถามจากนักเรียนทั้ง ๓

โรงเรียน แล้วจะนำมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่นักเรียนแต่ละคนตอบ

การวัดค่าตัวแปร

ผู้วิจัยจะวัดค่าตัวแปรของการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น ๕ ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ๔.๕๐ - ๕.๐๐	แปลความว่า มีความคิดในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย ๓.๕๐ - ๔.๔๙	แปลความว่า มีความคิดในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย ๒.๕๐ - ๓.๔๙	แปลความว่า มีความคิดในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย ๑.๕๐ - ๒.๔๙	แปลความว่า มีความคิดในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๔๙	แปลความว่า มีความคิดในระดับน้อยที่สุด

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และประมวลผลของแบบสอบถามดังนี้

๓.๖.๑ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างคือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๖ ซึ่งเป็นแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตาราง ประกอบคำบรรยายใต้ตาราง

๓.๖.๒ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาทั้ง ๕ ด้านของนักเรียน เป็นแบบสอบถามที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งแบ่งออกเป็น ๕ ระดับวิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตาราง ประกอบคำบรรยายใต้ตาราง

๓.๖.๓ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ทำการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และค่าทดสอบที (t-test) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ $P = .05$ ซึ่งเป็นการทดสอบความแตกต่าง ระหว่าง ๒ กลุ่ม คือ เพศหญิงกับเพศชาย ส่วนอายุและชั้นปี วิเคราะห์โดยใช้ F-test (One way ANOWA) ถ้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จะเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีของ Scheffe

๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่องนี้ มีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๑. ค่าร้อยละ (Percentage) ๑ จากสูตร

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนที่ต้องการเปรียบเทียบ}}{\text{จำนวนเต็ม}} \times 100$$

๒. ค่าคะแนนเฉลี่ย (Arithmetic Mean) จากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{n}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum fx$	แทน	ผลรวมของผลคูณระหว่างคะแนนกับความถี่ของคะแนน
	N	แทน	จำนวนข้อมูลตัวอย่าง

๓. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากสูตร

$$S = \frac{\sqrt{n\sum fx^2 - (\sum fx)^2}}{n(n-1)}$$

เมื่อ	S	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	n	แทน	ข้อมูลทั้งหมด
	$\sum fx$	แทน	ผลรวมทั้งหมดความถี่คูณคะแนน

๔. การเปรียบเทียบกรณีกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระแก่กัน ว่ามีความแปรปรวนของประชากร จากค่าทดสอบที (t-test)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n\sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ	t	แทน	อำนาจการจำแนก
	X	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ๑
	X	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ๒
	S ²	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง ๑
	s ²	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง ๒
	n, n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๑ และกลุ่มตัวอย่าง ๒

๕. การคำนวณหาค่าความสอดคล้องดัชนีระหว่างข้อความกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index = IOC) โดยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญว่า เหมาะสม +๑ ไม่เหมาะสม -๑ และไม่แน่ใจ ๐ ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC	คือ	ดัชนีความสอดคล้อง
R	คือ	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
$\sum R$	คือ	ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
N	คือ	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้กำหนดการนำเสนอขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ ๔ ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานของนักเรียนเพื่อหา ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้ ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามสถานะภาพของนักเรียน เพศ อายุ ชั้นเรียน

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะของนักเรียน ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ปลายเปิด ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสังเคราะห์เนื้อหาทั้ง ๕ ด้าน

ตอนที่ ๑ วิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานของนักเรียนเพื่อหา ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานของนักเรียน ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ และระดับชั้นเรียน

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๑๐๕	๓๐.๔๐
หญิง	๒๔๐	๖๙.๖๐
รวม	๓๔๕	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ เป็นหญิง จำนวน ๒๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๖๐ เป็นชาย จำนวน ๑๐๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๔๐

ตารางที่ ๔.๒ แสดงจำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านเพศอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
อายุ ๑๕-๑๖ ปี	๑๓๓	๔๘.๕
อายุ ๑๗-๑๘ ปี	๒๐๑	๕๘.๓
อายุ ๑๙-๒๐ ปี	๑๑	๓.๒
รวม	๓๔๕	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๒ นักเรียนมีอายุระหว่าง ๑๕-๑๖ ปี คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๓ มีอายุระหว่าง ๑๗-๑๘ ปี คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๕ และมีอายุระหว่าง ๑๙-๒๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓.๒

ตารางที่ ๔.๓ จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านชั้นเรียน

ระดับชั้นเรียน	จำนวน	ร้อยละ
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๔	๑๖๘	๔๘.๗
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๕	๙๑	๒๖.๔
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๖	๘๖	๒๔.๙
รวม	๓๔๕	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๓ นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๑๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๗, ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๙๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๔ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๙

ตอนที่ ๒ ผลวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้ ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ๕ ด้าน

n = ๓๔๕			
ตัวแปรที่ศึกษา	\bar{X}	S.D	ระดับ
๑. ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้	๓.๖๗	๐.๗๘	มาก
๒. ด้านการเรียนการสอน	๓.๖๖	๐.๙๕	มาก
๓. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	๓.๗๕	๐.๙๐	มาก
๔. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	๓.๗๐	๐.๘๙	มาก
๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล	๓.๖๗	๐.๘๙	มาก
รวม	๓.๖๙	๐.๘๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ นักเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๙ สำหรับการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๕ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๐ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้และด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๗ และด้านการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๗ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้าน หลักสูตรสาระการเรียนรู้

n = ๓๔๕

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้		\bar{X}	S.D	ระดับ
๑	หลักสูตรการสอนมีเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน	๓.๘๕	๐.๓๖	มาก
๒	หลักสูตรมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดีเก่งและมีความสุข	๓.๖๑	๐.๗๘	มาก
๓	หลักสูตรแต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาชีวิต	๓.๘๘	๐.๘๓	มาก
๔	หลักสูตรมีสาระสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างเพียงพอ	๓.๗๕	๐.๘๑	มาก
๕	หลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียน	๓.๘๘	๐.๘๔	มาก
๖	หลักสูตรมีเนื้อหาสาระซับซ้อนในการเรียนแต่ละชั้นเรียน	๓.๖๘	๐.๘๓	มาก
๗	หลักสูตรมีเนื้อหากว้างเกินไปทำให้ยากต่อการค้นหาความรู้เพิ่มเติม	๓.๖๖	๐.๘๘	มาก
๘	หลักสูตรมีเนื้อหาสาระมากเป็นเหตุให้นักเรียนเรียนไม่ทัน	๓.๕๖	๐.๙๔	มาก
รวม		๓.๖๗	๐.๗๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ นักเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือ หลักสูตรแต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาชีวิตและหลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๘ รองลงมา คือหลักสูตรมีสาระสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๕ ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุดคือหลักสูตรมีเนื้อหาสาระมากเป็นเหตุให้นักเรียนเรียนไม่ทัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๖

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการเรียนการสอน

n = ๓๔๕

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการเรียนการสอน		\bar{X}	S.D	ระดับ
๑	มีวัตถุประสงค์การเรียนขาดความชัดเจน	๓.๕๖	๐.๙๔	มาก
๒	ครูกำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งให้เหมาะสมกับเวลาเรียน	๓.๖๕	๐.๘๓	มาก
๓	ครูจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ในการทำ ให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายขึ้น	๓.๖๖	๐.๘๘	มาก
๔	ครูได้มอบหมายให้นักเรียนเตรียมตัวก่อนมาเรียนด้วยการอ่านหนังสือล่วงหน้าสม่ำเสมอ	๓.๗๓	๐.๘๐	มาก
๕	ครูได้วางแผนการเรียนการสอนตามตารางที่กำหนดให้เป็นอย่างดี	๓.๖๖	๐.๘๓	มาก
๖	ครูได้ให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนทุกรายวิชาเป็นอย่างดี	๓.๖๕	๐.๘๓	มาก
๗	ครูได้มอบหมายให้นักเรียนรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองในการเรียนได้เป็นอย่างดี	๓.๗๓	๐.๘๐	มาก
๘	ครูเน้นการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน	๓.๗๓	๐.๘๐	มาก
รวม		๓.๖๖	๐.๙๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ นักเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้านการเรียนการสอน โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๖ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือ ครูได้มอบหมายให้นักเรียนได้เตรียมตัวก่อนมาเรียนด้วยการอ่านหนังสือล่วงหน้าสม่ำเสมอ ครูได้มอบหมายให้นักเรียนรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองในการเรียนได้เป็นอย่างดี ครูเน้นการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๓ รองลงมาคือครูได้วางแผนการเรียนการสอนตามตารางที่กำหนดให้เป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๖ ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุด คือ ครูกำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งให้เหมาะสมกับเวลาเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๖

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

n = ๓๔๕

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้		\bar{X}	S.D	ระดับ
๑	ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง	๓.๗๖	๐.๙๔	มาก
๒	ครูใช้กระบวนการสอนโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้กิจกรรมที่หลากหลาย	๓.๘๒	๐.๘๒	มาก
๓	ครูจัดกิจกรรมแสดงการสาธิตโดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์	๓.๙๘	๐.๘๑	มาก
๔	ครูจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมที่ดีงาม	๓.๘๓	๐.๘๗	มาก
๕	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาและแสดงความคิดเห็นในห้องเรียนได้	๓.๕๒	๐.๙๖	มาก
๖	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ครูจัดกิจกรรมการสอนไปประยุกต์ใช้จริงได้	๓.๗๖	๐.๘๔	มาก
๗	ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ให้นักเรียนได้เข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียน	๓.๘๕	๐.๙๗	มาก
๘	ครูได้เสนอแนะให้นักเรียนจัดกิจกรรมเสริมในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง	๓.๕๓	๐.๙๘	มาก
รวม		๓.๗๕	๐.๙๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ นักเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือ ครูจัดกิจกรรมแสดงการสาธิตโดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๘ รองลงมาคือ ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ให้นักเรียนให้เข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๕ ครูจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมที่ดีงาม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๓ ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุดคือครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาและแสดงความคิดเห็นในห้องเรียนได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๒

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

n = ๓๔๕

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน		\bar{X}	S.D	ระดับ
๑	ครูใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายในการเรียนการสอน	๓.๕๓	๐.๙๘	มาก
๒	ครูใช้สื่อสิ่งพิมพ์ที่หลากหลายในการเรียนรู้เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือเรียน หนังสือนอกตำราเรียน ฯลฯ	๓.๕๑	๑.๐๓	มาก
๓	ครูใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนทำให้เข้าใจง่าย	๓.๗๑	๐.๘๗	มาก
๔	ครูนำสื่อที่อยู่ในสภาพแวดล้อม หรือห้องเรียนมาใช้สอนได้อย่างเหมาะสมกับรายวิชา	๓.๗๖	๐.๘๔	มาก
๕	การเรียนการสอนมีสื่อและอุปกรณ์มีคุณภาพ	๓.๖๖	๐.๘๘	มาก
๖	สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ไม่เหมาะสม สกกับเนื้อหาวิชาที่เรียนรู้	๓.๗๖	๐.๘๔	มาก
๗	ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	๓.๘๘	๐.๘๔	มาก
๘	ครูใช้สิ่งแวดล้อมเป็นสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริง	๓.๘๔	๐.๘๕	มาก
รวม		๓.๗๐	๐.๘๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ นักเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนโดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือ ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๘ ครูใช้สิ่งแวดล้อมเป็นสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๔ สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่เรียนรู้ และครูนำสื่อที่อยู่ในสภาพแวดล้อมหรือห้องเรียนมาใช้สอนได้อย่างเหมาะสมกับรายวิชา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๖ ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุดคือครูใช้สื่อสิ่งพิมพ์หลากหลายในการเรียนรู้เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือเรียน หนังสือนอกตำราเรียน ฯลฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๑

ตารางที่ ๔.๙ แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้านการวัดและประเมินผล

n = ๓๔๕

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการวัดและประเมินผล		\bar{X}	S.D	ระดับ
๑	ครูมีการประเมินผลผู้เรียนด้วยการให้สอบวิชาพระพุทธศาสนา	๓.๗๖	๐.๘๔	มาก
๒	ครูมีการประเมินผลระหว่างเรียนรู้เป็นระยะ ๆ ด้วยการถามให้ แสดงความคิดเห็น	๓.๖๖	๐.๙๕	มาก
๓	ครูได้แจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบทุกครั้ง	๓.๖๘	๐.๘๔	มาก
๔	ครูเน้นการประเมินตามสภาพจริง	๓.๘๕	๐.๙๗	มาก
๕	ครูได้ให้นักเรียนกลับไปแก้ไขปรับปรุงการผลเรียนของตนเอง ตามผลการประเมิน	๓.๕๒	๐.๙๖	มาก
๖	ครูใช้การสังเกตในการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา	๓.๖๔	๐.๘๓	มาก
๗	ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานเพื่อประเมินการทำงานเป็นทีม	๓.๗๑	๐.๘๗	มาก
๘	การประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนสอดคล้อง กับแผนการเรียน	๓.๖๐	๐.๘๘	มาก
รวม		๓.๖๗	๐.๘๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ นักเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้านการวัดและประเมินผลโดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือ ครูเน้นการประเมินตามสภาพจริง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๕ ครูมีการประเมินผลผู้เรียนด้วยการให้สอบวิชาพระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๖ ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานเพื่อประเมินการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๑ ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุด คือ ครูได้ให้นักเรียนกลับไปแก้ไขปรับปรุงการผลเรียนของตนเอง ตามผลการประเมิน ๓.๕๒

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอน
วิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตาม เพศ อายุ ชั้นเรียน

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนา จำแนกตามสถานภาพของนักเรียนด้าน เพศ อายุ ชั้นเรียน

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น
ของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตาม เพศ

การจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาในโรงเรียน มัธยมศึกษา	เพศชาย		เพศหญิง		t	p
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
๑. ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้	๓.๙๔	๐.๕๔	๓.๙๗	๐.๕๗	๐.๓๙	๐.๖๙
๒. ด้านการเรียนการสอน	๓.๗๘	๐.๖๐	๓.๗๓	๐.๕๓	๐.๖๙	๐.๔๘
๓. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	๓.๙๑	๐.๕๘	๓.๙๖	๐.๔๕	๐.๗๑	๐.๕๗
๔. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	๓.๐๐	๐.๕๕	๓.๙๘	๐.๕๖	๐.๒๑	๐.๘๓
๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล	๓.๘๖	๐.๔๕	๓.๘๒	๐.๕๑	๐.๗๓	๐.๔๖
รวม	๓.๙๐	๐.๔๕	๓.๘๙	๐.๔๖	๐.๑๐	๐.๙๑

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนต่อสภาพการจัดการเรียน
การสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ
นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน
มัธยมศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาจำแนกตาม อายุ

การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนาใน โรงเรียนมัธยมศึกษา	๑๕ - ๑๖ ปี		๑๗ - ๑๘ ปี		๑๙ - ๒๐ ปี		t	p
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
๑. ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้	๓.๖๖	๑.๐๒	๔.๔๗	๓.๑๑	๔.๑๕	๐.๕๔	๓.๗๗	๐.๐๒*
๒. ด้านการเรียนการสอน	๔.๒๘	๐.๕๓	๔.๓๔	๐.๖๓	๔.๐๕	๐.๖๓	๑.๔๖	๐.๒๓
๓. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	๔.๒๘	๐.๕๓	๔.๓๔	๐.๖๓	๔.๐๕	๐.๖๓	๑.๔๖	๐.๒๓
๔. ด้านการใช้สื่อการเรียน การสอน	๔.๖๓	๐.๔๘	๓.๘๐	๐.๗๒	๔.๑๒	๐.๖๘	๒.๔๐	๐.๐๙
๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล	๔.๗๕	๐.๕๐	๓.๗๕	.๗๕	๔.๒๑	๐.๖๙	๓.๗๙	๐.๐๒*
รวม	๔.๓๓	๐.๕๓	๔.๐๙	๐.๒๒	๔.๑๓	๐.๕๕	๐.๒๙	๐.๗๔

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ นักเรียนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ คือ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาจำแนกตาม ระดับชั้นเรียน

การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนาใน โรงเรียนมัธยมศึกษา	ระดับชั้น ม.๔		ระดับชั้น ม.๕		ระดับชั้น ม.๖		t	p
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
๑. ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้	๓.๙๖	๐.๕๓	๔.๐๗	๐.๓๗	๓.๗๖	๐.๔๖	๕.๑๙	๐.๐๐*
๒. ด้านการเรียนการสอน	๔.๑๒	๐.๕๐	๔.๒๓	๐.๔๑	๓.๗๖	๐.๕๐	๕.๔๔	๐.๐๐*
๓. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	๔.๑๒	๐.๕๓	๔.๒๐	๐.๔๔	๓.๘๑	๐.๕๘	๕.๐๙	๐.๐๐*
๔. ด้านการใช้สื่อการเรียน การสอน	๓.๙๓	๐.๕๒	๓.๙๒	๐.๔๖	๓.๖๔	๐.๖๑	๔.๕๙	๐.๐๐*
๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล	๔.๑๗	๐.๕๒	๔.๒๘	๐.๔๑	๓.๘๓	๐.๕๐	๖.๖๖	๐.๐๐*
รวม	๔.๐๖	๐.๔๕	๔.๑๔	๐.๓๓	๓.๗๖	๐.๔๐	๗.๔๔	๐.๐๐*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมความคิดเห็นของนักเรียนที่ระดับชั้นเรียนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕, การวิเคราะห์รายข้อนักเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา แตกต่างกันตามนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และได้เปรียบเทียบความต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของ Scheffe ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตาม ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้

ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้	\bar{X}	มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๔	มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๕	มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๖
		๓.๙๖	๔.๐๗	๓.๗๖
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๔	๓.๙๖	-	๐.๑๑	๐.๑๒
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๕	๔.๐๗	-	-	๐.๓๑
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๖	๓.๗๖	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ แสดงให้เห็นว่านักเรียนทุกระดับชั้นเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยม ไม่แตกต่างกันตามนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๑๔ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตาม ด้านการเรียนการสอน

ด้านการเรียนการสอน	\bar{X}	มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๔	มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๕	มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๖
		๔.๑๒	๔.๒๓	๓.๗๖
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๔	๔.๑๒	-	๐.๑๑	๐.๓๖
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๕	๔.๒๓	-	-	๐.๔๒
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๖	๓.๗๖	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ แสดงให้เห็นว่านักเรียนทุกระดับชั้นเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ด้านการเรียนการสอน นักเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยม ด้านการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกันตามนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๑๕ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตาม ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน

ด้านกิจกรรมส่งเสริม	\bar{X}	มัธยมศึกษาชั้นปีที่		
		๔	๕	๖
การเรียนการสอน		๔.๑๒	๔.๒๐	๓.๘๑
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๔	๔.๑๒	-	๐.๐๘	๐.๓๑
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๕	๔.๒๐		-	๐.๓๙
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๖	๓.๘๑			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ แสดงให้เห็นว่านักเรียนทุกระดับชั้นเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน นักเรียนมีความคิดเห็นตามสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยม ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกันตามนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๑๖ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตาม ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

ด้านการใช้สื่อการเรียน	\bar{X}	มัธยมศึกษาชั้นปีที่		
		๔	๕	๖
การสอน		๓.๙๓	๓.๙๒	๓.๖๔
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๔	๓.๙๓	-	๐.๐๑*	๐.๒๙
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๕	๓.๙๒		-	๐.๒๘
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๖	๓.๖๔			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๖ แสดงให้เห็นว่านักเรียนทุกระดับชั้นเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ นักเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยม ในด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน แตกต่างกันตามนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๑๗ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตาม ด้านการวัดผลและประเมินผล

ด้านการวัดผลและ ประเมินผล	\bar{X}	มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๔	มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๕	มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๖
		๔.๑๗	๔.๒๘	๓.๘๓
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	๔.๑๗	-	๐.๐๑	๐.๓๔
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	๔.๒๘		-	๐.๔๐
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	๓.๘๓			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๑๗ แสดงให้เห็นว่านักเรียนทุกระดับชั้นเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามด้านการวัดผลและประเมินผล นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ นักเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยม ในด้านด้านการวัดผลและประเมินผล ไม่แตกต่างกันตามนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ ๔ สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ตามข้อเสนอแนะของนักเรียน ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามปลายเปิด ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสังเคราะห์เนื้อหาทั้ง ๕ ด้าน ได้ผลสรุปได้ดังนี้

๑. ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้

๑.๑ ปัญหา อุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยม ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้ คือ หลักสูตรแต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาชีวิต และหลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียน แต่หลักสูตรมีเนื้อหาสาระมากเป็นเหตุให้นักเรียนเรียนไม่ทัน

๑.๒ แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ครูควรเน้นหลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียนมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหา สร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๒. ด้านการเรียนการสอน

๒.๑ ปัญหา อุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยม ด้านการเรียนการสอน คือ นักเรียนได้รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในการเรียนเป็นอย่างดีแต่การจัดการเรียนการสอนมีวัตถุประสงค์การเรียนการสอนขาดความชัดเจน ครูเน้นการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในห้องและนอกห้องเรียน

๒.๒ แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ครูควรจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในห้องและนอกห้องเรียน และสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้

๓. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน

๓.๑ ปัญหา อุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยม ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน คือ ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง แต่ครูขาดการจัดกรรมจำแสดงสาธิตโดยใช้เหตุการณ์จำลอง

๓.๒ แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยม ครูควรจัดกิจกรรมแสดงการสาธิตโดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย

๔. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

๔.๑ ปัญหา อุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยม ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน คือ สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่เรียนรู้ และครูใช้สิ่งแวดล้อมเป็นสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริง

๔.๒ แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยม ครูควรใช้สิ่งแวดล้อมเป็นสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริงและใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนทำให้เข้าใจง่าย

๕. ด้านการวัดและประเมินผล

๕.๑ ปัญหา อุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยม ด้านการวัดและประเมินผล คือ ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานเพื่อประเมินการทำงานเป็นทีม และครูมีการประเมินผลระหว่างเรียนรู้เป็นระยะ ๆ ด้วยการถามให้แสดงความคิดเห็น แต่ขาดการแจ้งให้นักเรียนทราบล่วงหน้า

๕.๒ แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยม ครูควรแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบทุกครั้ง

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๑. การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปเผยแพร่ให้โรงเรียนอื่น ๆ

๒. ความแตกต่างในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนสามารถนำไปพัฒนาให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๓. สามารถนำแนวทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ไปบูรณาการใช้กับการเรียนการสอนของตนเองในฐานะที่เป็นอาจารย์สอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ในสำนักเรียน

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๑) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๒) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ๓) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียน จำนวน ๓๔๕ คน ของโรงเรียนราชวินิต เขตดุสิต, โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ เขตดุสิต, โรงเรียนวัดราชาธิวาส เขตดุสิต เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติวิเคราะห์เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ส่วนการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยหาค่าเฉลี่ยด้วย T-test โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ $P = .05$ ซึ่งเป็นการทดสอบความแตกต่างระหว่าง ๒ กลุ่ม คือ เพศหญิงกับเพศชาย ส่วนอายุและระดับชั้นเรียน วิเคราะห์โดยใช้ F-test (One way ANOVA) ถ้าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ จะเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีของ Scheffe ซึ่งสามารถ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ เป็นหญิง จำนวน ๒๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๖๐ เป็นชาย จำนวน ๑๐๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๔๐, นักเรียนมีอายุระหว่าง ๑๗ - ๑๘ ปี คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๓ มีอายุระหว่าง ๑๕ - ๑๖ ปี คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๕๐ และมีอายุระหว่าง ๑๙-๒๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๐, นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๑๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๗, ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๙๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๔ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๙๐

๕.๑.๒ การวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

๑. ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้ พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้ โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือ หลักสูตรแต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและ

แก้ปัญหาชีวิตและหลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียนรองลงมา คือหลักสูตรมีสาระสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างเพียงพอ ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุดคือหลักสูตรมีเนื้อหาสาระมากเป็นเหตุให้นักเรียนเรียนไม่ทัน

๒. ด้านการเรียนการสอน พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนาด้านการเรียนการสอน โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือครูได้มอบหมายให้นักเรียนเตรียมตัวก่อนมาเรียนด้วยการอ่านหนังสือล่วงหน้าสม่ำเสมอ ครูได้มอบหมายให้นักเรียนรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองในการเรียนได้เป็นอย่างดี และครูเน้นการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน รองลงมาคือ ครูได้วางแผนการเรียนการสอนตามตารางที่กำหนดให้เป็นอย่างดี ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุด คือ มีวัตถุประสงค์การเรียนขาดความชัดเจน

๓. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนโดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือ ครูจัดกิจกรรมแสดงการสาธิตโดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์ รองลงมาคือ ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้นักเรียนให้เข้าใจ เนื้อหาสาระที่เรียน ครูจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมที่ดีงาม ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุดคือ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาและแสดงความคิดเห็นในห้องเรียนได้

๔. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนโดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือ ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้อื่นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงรองลงมาคือ ครูใช้สิ่งแวดล้อมเป็นสื่อการเรียนรู้นักเรียนคิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริงสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่เรียนรู้และ ครูนำสื่อที่อยู่ในสภาพแวดล้อมหรือห้องเรียนมาใช้สอนได้อย่างเหมาะสมกับรายวิชา ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุดคือครูใช้สื่อสิ่งพิมพ์หลากหลายในการเรียนรู้เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือเรียน หนังสือนอกตำราเรียน ฯลฯ

๕. ด้านการวัดและประเมินผล พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้านการวัดและประเมินผลโดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือ ครูเน้นการประเมินตามสภาพจริง รองลงมา คือ ครูมีการประเมินผลผู้เรียนด้วยการให้สอบวิชาพระพุทธศาสนา ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานเพื่อประเมินการทำงานเป็นทีม ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุด คือ ครูได้ให้นักเรียนกลับไปแก้ไขปรับปรุงการผลเรียนของตนเอง ตามผลการประเมิน

สรุป นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับสำหรับการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้กับด้านวัดผลประเมินผลได้เท่ากัน และด้านการเรียนการสอนตามลำดับ

๕.๑.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามข้อมูลทั่วไป ดังนี้

การเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานนักเรียน ระหว่างเพศนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนจำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และระหว่างอายุ พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ คือ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และระหว่างชั้นเรียน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ สำหรับการวิเคราะห์รายข้อพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันตามนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และระหว่างชั้นเรียนพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันตามนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ คือ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๔ ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ทั้ง ๕ ด้านของนักเรียน ดังนี้

เมื่อพิจารณารวมเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงรองลงมา ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้และด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้เท่ากัน และด้านการเรียนการสอนตามลำดับ ซึ่งได้ข้อเสนอแนะว่า

๑. ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้ ควรเน้นหลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียนมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์
๒. ด้านการเรียนการสอน ควรจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในห้องและนอกห้องเรียน และสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้
๓. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ควรจัดกิจกรรมแสดงการสาธิตโดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์ จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย
๔. ด้านการใช้สื่อการเรียน ควรใช้สิ่งแวดล้อมเป็นสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริงและใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนทำให้เข้าใจง่าย
๕. ด้านการวัดและประเมินผล ควรแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบทุกครั้ง

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๒.๑ จากผลการวิจัยเรื่องนี้มีประเด็นที่น่าสนใจตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงรองลงมา ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้ และด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้เท่ากับ และด้านการเรียนการสอน ตามลำดับ ซึ่งเห็นว่าการเรียนการสอนระหว่างครูและนักเรียนมีช่องว่างระหว่างกันทำให้การเรียนการสอนไม่น่าสนใจ

๒. ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้ พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือ หลักสูตรแต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาชีวิตและหลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียน รองลงมาคือหลักสูตรมีสาระสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างเพียงพอ ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุดคือหลักสูตรมีเนื้อหาสาระมากเป็นเหตุให้นักเรียนเรียนไม่ทันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย พระครูปัญญาวุฒนกิจ ปญญาวุฒโน พึ่งสูงเนิน^๑ ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๓ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๔ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพอยู่ในระดับมาก ๓ ด้าน โดยด้านที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด ได้แก่ ด้านหลักสูตร รองลงมา ได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามลำดับ ยกเว้นด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

๓. ด้านการเรียนการสอน พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการเรียนการสอน โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือ ครูได้มอบหมายให้นักเรียนเตรียมตัวก่อนมาเรียนด้วยการอ่านหนังสือล่วงหน้า สม่่าเสมอ ครูได้มอบหมายให้นักเรียนได้รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในการเรียนเป็นอย่างดี และครูเน้นการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน รองลงมาคือ ครูได้วางแผนการเรียนการสอนตามตารางที่กำหนดให้เป็นอย่างดี ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุด คือ ครู

^๑พระครูปัญญาวุฒนกิจ ปญญาวุฒโน พึ่งสูงเนิน, “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๓ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๔”, วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๙). หน้า บทคัดย่อ.

กำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งให้เหมาะสมกับเวลาเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุธน วงศ์แดง^๒ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตกรุงเทพมหานครผลการวิจัยพบว่าด้านการเรียนการสอน พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้านการเรียนการสอน โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือนักเรียนได้เตรียมตัวก่อนมาเรียนด้วยการอ่านหนังสือล่วงหน้าสม่ำเสมอ นักเรียนได้รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในการเรียนเป็นอย่างดี และครูเน้นการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน รองลงมาคือนักเรียนได้วางแผนการเรียนตามตารางที่กำหนดให้เป็นอย่างดี ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุดคือครูกำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งให้เหมาะสมกับเวลาเรียน

๔. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนโดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือ ครูจัดกิจกรรมแสดงการสาธิตโดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์ รองลงมาคือ ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้นักเรียนให้เข้าใจเนื้อหา สาระที่เรียน ครูจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมที่ดีงาม ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุดคือครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาและแสดงความคิดเห็นในห้องเรียนได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธีรชาติ ธีรวีโส ธรรมวงค์^๓ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม (วิชาพระพุทธศาสนา) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๑ ผลการวิจัยพบว่าด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร พบว่า สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๑ มีปัญหาการใช้หลักสูตร (วิชาพระพุทธศาสนา) ในด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาประเด็นคำถามเป็นรายข้อ พบว่า สถานศึกษามีปัญหาด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับปานกลาง ๑๑ ข้อ และระดับน้อย ๖ ข้อ มีปัญหาเรียงจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรกได้แก่ สถานศึกษาขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนสาระพระพุทธศาสนา ครูขาดสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย เช่น วีซีดี สื่อบันทึกวีดีทัศน์ หรือสื่ออื่น ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนรู้อันในสาระพระพุทธศาสนา

^๒พระมหาสุธน วงศ์แดง, “การประเมินผลการใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๐). หน้า บทคัดย่อ.

^๓พระธีรชาติ ธีรวีโส ธรรมวงค์, “การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม (วิชาพระพุทธศาสนา) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการศึกษา.

เช่น ห้องจริยศึกษา ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีปัญหาน้อยที่สุด ได้แก่ครูมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาพระพุทธศาสนา

๕. ด้านการใช้สื่อการเรียน พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนโดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือ ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้อื่นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง รองลงมาคือ ครูใช้สิ่งแวดล้อมเป็นสื่อการเรียนรู้นักเรียนคิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริง สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่เรียนรู้และครูนำสื่อที่อยู่ในสภาพแวดล้อม หรือห้องเรียนมาใช้สอนได้อย่างเหมาะสมกับรายวิชา ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุดคือครูใช้สื่อสิ่งพิมพ์หลากหลายในการเรียนรู้เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์หนังสือเรียน หนังสือนอกตำราเรียน ฯลฯ ฯลฯ

๖. ด้านการวัดและประเมินผล พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการวัดและประเมินผลโดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือ ครูเน้นการประเมินตามสภาพจริง รองลงมาคือ ครูมีการประเมินผลผู้เรียนโดยสอบวิชาพระพุทธศาสนา ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานเพื่อประเมินการทำงานเป็นทีม ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุด คือ ครูได้ให้นักเรียนกลับไปแก้ไขปรับปรุงการผลเรียนของตนเอง ตามผลการประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาธร แก่นมณีและคณะ^๔ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผล การสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมัธยมศึกษาที่มีระดับชั้นแตกต่างกัน คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นต่อการประเมินผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับมาก และแตกต่างกัน นอกจากนี้พบว่า นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน คือ เพศชาย และเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการประเมินผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับมาก

๕.๒.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ดังนี้

การเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานนักเรียน ระหว่างเพศนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนจำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และระหว่างอายุ พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ คือ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และระหว่างชั้นเรียน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

^๔สาธร แก่นมณีและคณะ, “การประเมินผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดแพร่”, (โครงการวิจัยจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓). บทคัดย่อ.

สำหรับการวิเคราะห์รายข้อพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันตามนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูปัญญาวุฒินิก ปณฺญาวุฒโน พิงฺสูงเนิน^๕ ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๓ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๔ ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอน ที่มีเพศต่างกัน มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน มีประสบการณ์สอนต่างกัน และมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต่างกัน มีสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๓ ทั้งโดยภาพรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕

๕.๒.๓ ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงานในแต่ละด้าน ดังนี้

เมื่อพิจารณารวมเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ควรจัดกิจกรรมแสดงการสาธิตโดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์ จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธีรชาติ ธีรวิไล ธรรมวงศ์^๖ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ สารที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม (วิชาพระพุทธศาสนา) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต ๑ ผลการวิจัยพบว่า ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร พบว่า สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๑ มีปัญหาการใช้หลักสูตร (วิชาพระพุทธศาสนา) ในด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาประเด็นคำถามเป็นรายข้อ พบว่า สถานศึกษามีปัญหาด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับปานกลาง ๑๑ ข้อ และระดับน้อย ๖ ข้อ มีปัญหาเรียงจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรกได้แก่ สถานศึกษาขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนสาระพระพุทธศาสนา ครูขาดสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย เช่น วีซีดี สื่อบันทึกวีดีทัศน์ หรือสื่ออื่น ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนรู้ในสาระพระพุทธศาสนา เช่น ห้องจริยศึกษา ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีปัญหาน้อยที่สุด ได้แก่ ครูมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาพระพุทธศาสนา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการเรียนการสอน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อภิปรายว่า หลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียนมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุธน วงศ์แดง^๗ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่าด้านการเรียนการสอน พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้านการเรียนการสอน โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับ

^๕เรื่องเดียวกัน, หน้า บทคัดย่อ

^๖เรื่องเดียวกัน, หน้า บทคัดย่อ.

^๗เรื่องเดียวกัน, หน้า บทคัดย่อ.

มาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือนักเรียนได้เตรียมตัวก่อนมาเรียนด้วยการอ่านหนังสือล่วงหน้าสม่ำเสมอ นักเรียนได้รับพิชิตข้อหน้าที่ของตนเองในการเรียนเป็นอย่างดี และครูเน้นการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน รองลงมาคือนักเรียนได้วางแผนการเรียนตามตารางที่กำหนดให้เป็นอย่างดี ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุดคือครูกำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งให้เหมาะสมกับเวลาเรียน

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้ มีการปรับหลักสูตรให้เข้ากับพื้นที่และให้ทันตามสถานการณ์ปัจจุบัน มีการปรับหลักสูตรตามความต้องการของนักเรียนด้านการจัดกิจกรรม ควรเปิดโอกาสได้ทำกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ต่อตนเอง, โรงเรียนควรพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมทางศาสนา, ควรมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกของนักเรียนเพื่อนักเรียนจะได้ออกความคิดเห็นกับครูและเพื่อน

๒. ด้านการเรียนการสอน ควรมีการจัดหาบุคลากรมาดูแล เอาใจใส่ในการเรียนสอนให้เพียงพอ มีการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียน มีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อนักเรียนจะได้รับความสุขในการเรียน

๓. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ นักเรียนควรเปิดโอกาสได้ทำกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ต่อตนเอง, โรงเรียนควรพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมทางศาสนา, ควรมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกของนักเรียนเพื่อนักเรียนจะได้ออกความคิดเห็น กับครูและเพื่อน

๔. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน โรงเรียนควรจัดหาสื่อการสอน แหล่งเรียนรู้ให้พอเพียง ครูควรมีการพัฒนาในการใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนที่ทันสมัย ควรจะจัดหาสื่อ และแหล่งเรียนรู้ให้ตรงกับทักษะของนักเรียนเพื่อช่วยในการพัฒนาตนเอง

๕. ด้านการวัดผลประเมินผลโรงเรียนควรมีการจัดรูปแบบในการวัดผลและประเมินผลตามมาตรฐานในทุกระดับชั้น โรงเรียนควรเพิ่มแรงจูงใจเพื่อให้นักเรียนมีการนำผลการเรียนไปปรับปรุงพัฒนาการเรียน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๒. ควรทำการศึกษาประเด็นการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๓. ควรศึกษาความคิดเห็นของครูสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย:

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กมล ภูประเสริฐ. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา, กรุงเทพมหานคร: บริษัท ทีปส์พับลิเคชั่น, ๒๕๔๔.

กิตติมา ปรีดีดีลิก. การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น, กรุงเทพมหานคร: อักษรการพิมพ์, ๒๕๓๒.

ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. การวัดผลและประเมินผลความหมายและประเภทวารสารรายสะดวก, ๒๕๔๔.

ชวาล แพรัตนกุล. เทคนิคการสอน, กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๘.

ชยยงค์ พรหมวงศ์. การพัฒนาพฤติกรรมเด็ก. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๗.

บุญชม ศรีสะอาด. การพัฒนาการสอน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก, ๒๕๔๑.

ประภาศรี สีหอำไพ. พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

พนัส หันนาคินทร์. หลักการบริหารโรงเรียน, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๑๓.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง, กรุงเทพมหานคร: โอเอเซียน, ๒๕๔๒.

ศิริชัย กาญจนวาสี. การประเมินผลการสอนระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓.

สมนึก ภัททิยธนี. การวัดผลการศึกษา, กรุงเทพมหานคร: ประสานการพิมพ์, ๒๕๔๑.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง, การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กองการมัธยมศึกษากรมสามัญศึกษา, ๒๕๔๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. การจัดสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๕๔.

_____ .การจัดสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๕๔.

อังคณา สายยศ. เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก, ๒๕๔๓.

อำนาจ ทะพิงค์แก. ปัญหาจริยธรรมในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๒.

อำภา บุญช่วย. การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน, กรุงเทพมหานคร: โอเอส พรินต์ติ้งเฮาส์, ๒๕๓๗.

(๒) วิทยานิพนธ์:

เกศินี ครุณาสวัสดิ์. “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

นงลักษณ์ จันทร์แสนโรจน์. ปัญหาการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาของครูผู้สอนและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๙.

พระครูปัญญาวุฒิกิจ ปณฺญาวุฒโน พึ่งสูงเนิน. “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของพระธีรชาติ ธีรวโส ธรรมวงค์. “การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๔ สาระที่ ๑ ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม (วิชาพระพุทธศาสนา) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๑”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๘.

พระมหาทวน นวลสาย. “ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครู ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครพนม”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระมหาสมศักดิ์ วิทยาสิงห์. “วิเคราะห์หลักสูตรพระพุทธศาสนา ภายใต้นโยบายปฏิรูปการศึกษา”.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๔๖.

พระมหาสุธน วงศ์แดง. “การประเมินผลการใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขต
กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๐.

พัฒนา จันทนา. “ความคิดเห็นของนักเรียนในเขตการศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.

บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๒.

เพ็ญจันทร์ กู้ประเสริฐ. การสอนศีลธรรมในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๒.

สาธิต แก่นมณีและคณะ. “การประเมินผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดแพร่”. โครงการวิจัยจาก
สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

อัญชลี พุกการค้า. “รายงานการวิจัย เรื่องการศึกษาเรื่องรูปแบบและวิธีการพัฒนาคุณธรรมและ
จริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร”. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคุ
สภา, ๒๕๔๗.

(๓) เอกสารและบทความในวารสาร:

กล้า ทองขาว. งานบริการนักเรียน. เอกสารสอนชุดวิชาการบริหารงานบุคลากรในโรงเรียน หน่วยที่

๑๓. พิมพ์ครั้งที่ ๘. สาขาศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี:
มสธ. ๒๕๓๒.

วินิช เกตุขำ. เอกสารประกอบการเรียนรายวิชา AAA152521 การบริหารงานวิชาการ, สาขาการ
บริหารการศึกษาระดับปริญญาโท, คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
๒๕๔๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

๒. ภาษาอังกฤษ:

- A; OCTOBER Tirri, Kerstl. , How Finnish Teacher Identify and Solve Moral Dilemmas at School: A Case Study, **Dissertation Abstracts International** 1997.
- Amitai Etzioni. **Modern Organization**, Englewood Cliffs,N.J. : Prentice – Hall Inc.,1964.
- Armstrong. D.S., (1997)). The Effect of Student Team Achievement Divisions Cooperative Learning Technique on Upper Secondary Social Studies Student’s Academic Achievement and Attitude Towards Social Studies Class (Block Scheduling, Twelfth grade, High School Students), **Dissertation Abstracts International**.59 (2) : 121,
- Baker. James Henry. (1977 , October). “A comparison of moral development of ninth and twelfth graders in three school of different types.”, **Dissertation Abstracts International**, 1954.
- Bonawiz, Mary Feency. Analysis and comparison of the Moral Development Required To Graduate with an Ethics Course, **Dissertation Abstracts International**, 63(04): 1433-2002.
- Dzivhani. Makwarela David, “The Role of Discipline in School and Classroom Management : A Case Study,”**Dissertation Abstracts International**, August, 2002.
- Gerlach, V.S. and Ely. D. P., Teaching and Media : **A Systematic Approach. (2 ed.) Englewood Cliffs**, New Jersey : Prentice-Hall, Inc Gerlach and Ely, 1980.
- Goodhart’William H. The Instrumental and Expressive Characteristics of Public Secondary Schools and Effectiveness, **Dissertation Abstract International**, 51 (8) : 2214- A;January, 1991.
- Good. 126 Carter V. Good, **Dictionary of Education**, and ed.(New York : Mc Graw – Hill Book Comepany,1973.
- Hoy and Furguson. **Theoretical Framework and Exploration Organizational Effectiveness of School**, Educational Administration Quarterly 21 February 1985.
- Hoy and Miskle. **Educational Administration Theory Research and Practice**,1985.
- Holmes,M., and Wynne. E. A. **Making the School and Effective Community: Belief Practice and Theory in School Administration**, (Philadelphia : The Farmer Press, 1989.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Kim Camerom. **Measuring Organizational Effectiveness of higher Education**, Administrative Science Quarterly 23,4 December, 1978.
- Lanier. S.P, **Promotion Moral and Conceptual Development in Rural Adolescents**, London : Routledge and Kegan Paul, 1993.
- Mairaguha. S. S., (1998)). Selected Factor Influencing Academic Success of First-Year Students in Rwanda, **Dissertation Abstracts International**. 58 (11) : 2189 ; May.
- Mattox. D.D.,(1987)) : 6061-A, Study of In-Service Need of Illinois Public School Elementary
- McMullen. C.M.“Effective Discipline and Contingency Management System in an Urban Junior High/Middle School with and Emphasis on Development Needs to Young Adolescent”, Dissertation Abstracts International,1985.
- Minudin,O.B.(1987). The Role of the Secondary School Principal in Satan, Malaysia, **Dissertation Abstracts International**.47(7) : 2403-A ; January.
- Williams. C.O.” An In – Depth Investigation of Explicit Tasks Perfumed by Selected Indiana junior High School Principals” Disserttion Abstracts International. (1972)32 (9) 4909 –A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง

สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง แบบสอบถาม

๑. แบบสอบถามนี้ มีจุดประสงค์เพื่อการศึกษาวิจัยเรื่อง “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร”

๒. สาระสำคัญของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับเรื่อง “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร”

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้โอกาสผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๓. ในการตอบแบบสอบถาม ขอความกรุณาตอบคำถามตามความเป็นจริงทุกข้อทุกตอนในการแปลผลวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะแปลผลโดยภาพรวมทั่วไป อีกทั้งคำตอบของท่านจะถูกเก็บรักษาไว้เป็นความลับ ดังนั้น การตอบแบบสอบถามครั้งนี้จะไม่มีผลเสียหายต่อท่านหรือโรงเรียนของท่านแต่ประการใด เพราะผู้วิจัยจะนำข้อมูลไปศึกษาในภาพรวมเท่านั้น

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอเจริญพร
มา ณ โอกาสนี้

พระชินวุฒิ อภิชาโต (แก้วมาลา)
นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ตรงกับข้อมูลจริงของท่าน

๑. เพศ () ชาย
() หญิง
๒. อายุ () ๑๕ - ๑๖ ปี
() ๑๗ - ๑๘ ปี
() ๑๙ - ๒๐ ปี
๓. ชั้นเรียน () ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔
() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕
() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติ ตามความเป็นจริง

ข้อ	สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
	ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้					
๑	หลักสูตรการสอนมีเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับ ระดับชั้นเรียน					
๒	หลักสูตรมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี เก่งและมีความสุข					
๓	หลักสูตรแต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหา ชีวิต					
๔	หลักสูตรมีสาระสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียนรู้จัก การดำเนินชีวิตอย่างเพียงพอ					
๕	หลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของ นักเรียน					
๖	หลักสูตรมีเนื้อหาสาระซับซ้อนในการเรียนแต่ละชั้นเรียน					
๗	หลักสูตรมีเนื้อหาที่กว้างเกินไปทำให้ยากต่อการค้นหาความรู้ เพิ่มเติม					
๘	หลักสูตรมีเนื้อหาสาระมากเป็นเหตุให้นักเรียนเรียนไม่ทัน					
	๒. ด้านการจัดการเรียนการสอน					
๙	มีวัตถุประสงค์การเรียนขาดความชัดเจน					
๑๐	ครูกำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งให้เหมาะสมกับเวลา เรียน					
๑๑	ครูจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้					
๑๒	ครูได้ให้นักเรียนเตรียมตัวก่อนมาเรียนด้วยการอ่านหนังสือ ล่วงหน้าสม่ำเสมอ					
๑๓	ครูได้วางแผนการเรียนการสอนตามตารางที่กำหนดให้เป็นอย่างดี					
๑๔	ครูได้ให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนทุกรายวิชาเป็น อย่างดี					
๑๕	ครูได้มอบหมายให้นักเรียนรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองในการ เรียนได้เป็นอย่างดี					
๑๖	ครูเน้นการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้ง ในห้อง และนอกห้องเรียน					

ข้อ	สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
	ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้					
๑๗	ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง					
๑๘	ครูใช้กระบวนการสอนโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้กิจกรรมที่หลากหลาย					
๑๙	ครูจัดกิจกรรมแสดงการสาธิตโดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์					
๒๐	ครูจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมที่ดีงาม					
๒๑	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาและแสดงความคิดเห็นในห้องเรียนได้					
๒๒	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ครูจัดกิจกรรมการสอนไปประยุกต์ใช้จริงได้					
๒๓	ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้นักเรียนได้เข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียน					
๒๔	ครูได้เสนอแนะให้นักเรียนจัดกิจกรรมเสริมในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง					
	ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน					
๒๕	ครูใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายในการเรียนการสอน					
๒๖	ครูใช้สื่อสิ่งพิมพ์หลากหลายในการเรียนรู้ เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือเรียน หนังสือนอกตำราเรียน ฯลฯ					
๒๗	ครูใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนทำให้เข้าใจง่าย					
๒๘	ครูนำสื่อที่อยู่ในสภาพแวดล้อม หรือห้องเรียนมาใช้สอนได้อย่างเหมาะสมกับรายวิชา					
๒๙	การเรียนการสอนมีสื่อและอุปกรณ์มีคุณภาพ					
๓๐	สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่เรียนรู้					
๓๑	ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้อื่นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง					
๓๒	ครูใช้สิ่งแวดล้อมเป็นสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริง					
	ด้านการวัดและประเมินผล					
๓๓	ครูมีการประเมินผลผู้เรียนด้วยการให้สอบวิชาพระพุทธศาสนา					
๓๔	ครูมีการประเมินผลระหว่างเรียนรู้เป็นระยะ ๆ ด้วยการถามให้แสดงความคิดเห็น					
๓๕	ครูได้แจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบทุกครั้ง					

ข้อ	สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๓๖	ครูเน้นการประเมินตามสภาพจริง					
๓๗	ครูได้ให้นักเรียนกลับไปแก้ไขปรับปรุงการผลเรียนของตนเอง ตามผลการประเมิน					
๓๘	ครูใช้การสังเกตในการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา					
๓๙	ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานเพื่อประเมินการทำงาน เป็นทีม					
๔๐	การประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนสอดคล้อง กับแผนการเรียน					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน
มัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง โปรดให้ข้อเสนอแนะสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๑. ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้

สภาพและปัญหา.....

.....

.....

แนวทางแก้ไข.....

.....

.....

๒. ด้านการเรียนการสอน

สภาพและปัญหา.....

.....

.....

แนวทางแก้ไข.....

.....

.....

.....

๓. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

สภาพและปัญหา.....

.....

.....

แนวทางแก้ไข.....

.....

.....

๔. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

สภาพและปัญหา.....

.....

.....

แนวทางแก้ไข.....

.....

.....

๕. ด้านการวัดและประเมินผล

สภาพและปัญหา.....

.....

.....

แนวทางแก้ไข.....

.....

.....

ขออนุโมทนาในความร่วมมือตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยครั้งนี้

ภาคผนวก (ข)

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินเครื่องมือวิจัยหาค่า IOC

การวิจัยเรื่อง “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร”

๑. รองศาสตราจารย์ ดร.คำรณ ศิริธนกกุล
รองคณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โยธิน ศรีโสภา
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย
ผู้ช่วยคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพล แก้วพิลา
อาจารย์ประจำคณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕. ดร.นพดล ดีไทยสงค์
อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก (ค)

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๒๙

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๙-๘๑๙-๕๙๙๑

๒๙ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
เรียน ดร.อำนาจ บัวศิริ
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระชินวุฒิ ฉายา อภิชาโต นามสกุล แก้วมาลา รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๖๓
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินการวิจัยเรื่อง
“สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุงพัฒนา
เครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(ดร.อำนาจ บัวศิริ)
วันที่ ๒๕.๑.๒๕๖๒

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๒๙

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๙-๘๑๙-๕๙๙๑

๒๕ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
เรียน ดร.พิสิษฐ์ ศุภวัฒน์ธนบดี
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระชินวุฒิ ฉายา อภิชาโต นามสกุล แก้วมาลา รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๖๓
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
“สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุงพัฒนา
เครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เอกหม แสงนath)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(ดร.พิสิษฐ์ ศุภวัฒน์ธนบดี)

วันที่ ๒๕ ม.ค. ๖๒

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๒๙

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๙-๘๑๙-๕๙๙๑

๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
นมัสการ พระครูศัพทสุนทร,ดร.
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระชินวุฒิ ฉายา อภิชาโต นามสกุล แก้วมาลา รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๖๓
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
“สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขออนุมัติคราะห์ให้พระ
คุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุง
พัฒนาเครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ในงานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นมัสการมาด้วยความเคารพ

(ดร.เอกม แสงนนต์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(พระครูศัพทสุนทร,ดร.)

วันที่ ๒๒ ม.ค. ๖๒

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๒๙

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๙-๘๑๙-๕๙๙๑

๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติเคราะห้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
เรียน ดร.ชนันภรณ์ อารีกุล
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระชินวุฒิ ฉายา อภิชาโต นามสกุล แก้วมาลา รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๖๓
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
“สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขออนุมัติเคราะห้ให้ท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุงพัฒนา
เครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้เจ้านักวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เอกหม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยแล้ว

(ดร.ชนันภรณ์ อารีกุล)

วันที่ ๑ ก.พ. ๒๕๖๒

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ โทร.๐๘๙-๘๑๙-๕๙๙๑

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ๕๓ วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

นมัสการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โรงเรียนบาลีเตรียมอุดมศึกษา มจร.

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระชินวุฒิ ฉายา อภิชาโต นามสกุล แก้วมาลา รหัสประจำตัว ๖๐๐๒๐๒๐๖๓ นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขออนุมัติคราะห์ ให้พระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงน้อมสการมาเพื่อพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

พระครูสมุห์ทอง จิตปณโณ, ดร.

(รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โรงเรียนบาลีเตรียมอุดมศึกษา มจร.)

วันที่ ๒๕ ก.พ. ๒๕๖๒

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

ภาคผนวก (ง)
ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสอบถาม IOC
เรื่อง
“สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร”

ความสอดคล้องแบบสอบถามหาค่า IOC สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง ความสอดคล้องระหว่างคำถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานครโดยมีเกณฑ์การให้คะแนนเพื่อหาค่า
IOC

ของผู้เชี่ยวชาญ แบ่งเป็น ๓ ระดับ

- +๑ = แบบสอบถามตรงตามวัตถุประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา
 ๐ = ไม่แน่ใจแบบสอบถามตรงตามวัตถุประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา
 -๑ = แบบสอบถามไม่เหมาะสมและไม่ตรงตามวัตถุประสงค์และเนื้อหา

ข้อ	สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา	ผลการพิจารณา			
		+๑	๐	-๑	ข้อเสนอแนะ
	ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้				
๑	หลักสูตรการสอนมีเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ได้ เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน	✓			
๒	หลักสูตรมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนา นักเรียนให้เป็นคนดี เก่งและมีความสุข	✓			
๓	หลักสูตรแต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิด และแก้ปัญหาชีวิต	✓			
๔	หลักสูตรมีสาระสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้ นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างเพียงพอ	✓			
๕	หลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและ สภาพแวดล้อมของนักเรียน	✓			
๖	หลักสูตรมีเนื้อหาสาระยากในการเรียนแต่ละชั้น เรียน	✓			
๗	หลักสูตรมีเนื้อหากว้างเกินไปทำให้ยากต่อการ ค้นหาความรู้เพิ่มเติม	✓			
๘	หลักสูตรมีเนื้อหาสาระมากเป็นเหตุให้นักเรียนเรียน ไม่ทัน	✓			
	๒. ด้านการเรียนการสอน				
๙	มีวัตถุประสงค์การเรียนขาดความชัดเจน	✓			
๑๐	ครูกำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งให้	✓			

ข้อ	สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชา พุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา	ผลการพิจารณา			
		+๑	๐	-๑	ข้อเสนอแนะ
	เหมาะสมกับเวลาเรียน				
๑๑	ครูจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้	✓			
๑๒	นักเรียนได้เตรียมตัวก่อนมาเรียนด้วยการอ่านหนังสือล่วงหน้าสม่ำเสมอ	✓			
๑๓	ผู้บริหารให้โอกาสผู้ที่ทำงานผิดพลาดได้ปรับปรุงตนเองและเข้าร่วมงานต่อ	✓			
๑๔	นักเรียนได้ศึกษาเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนทุกรายวิชาเป็นอย่างดี	✓			
๑๕	นักเรียนได้รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในการเรียนเป็นอย่างดี	✓			
๑๖	ครูเน้นการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในห้องและนอกห้องเรียน	✓			
	ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียน				
๑๗	ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง	✓			
๑๘	ครูใช้กระบวนการสอนโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้กิจกรรมที่หลากหลาย	✓			
๑๙	ครูจัดกิจกรรมแสดงการสาธิตโดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์	✓			
๒๐	ครูจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมที่ดีงาม	✓			
๒๑	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาและแสดงความคิดเห็นในห้องเรียนได้	✓			
๒๒	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ครูจัดกิจกรรมการสอนไปประยุกต์ใช้จริงได้	✓			
๒๓	ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้นักเรียนให้เข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียน	✓			
๒๔	ครูได้เสนอแนะให้นักเรียนจัดกิจกรรมเสริมในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง	✓			
	ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน				
๒๕	ครูใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายในการเรียนการสอน	✓			
๒๖	ครูใช้สื่อสิ่งพิมพ์หลากหลายในการเรียนรู้เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือเรียน ฯลฯ	✓			

ข้อ	สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชา พุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา	ผลการพิจารณา			
		+๑	๐	-๑	ข้อเสนอแนะ
๒๗	ครูใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนทำให้เข้าใจง่าย	✓			
๒๘	ครูนำสื่อที่อยู่ในสภาพแวดล้อมห้องเรียนหรือห้องเรียนมาใช้สอนได้อย่างเหมาะสมกับรายวิชา	✓			
๒๙	การเรียนการสอนมีสื่ออุปกรณ์ในการเรียนน้อย	✓			
๓๐	สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่เรียนรู้	✓			
๓๑	ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้อุปกรณ์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	✓			
๓๒	ครูใช้สิ่งแวดล้อมเป็นสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริง	✓			
	ด้านการวัดและประเมินผล				
๓๓	ครูมีการประเมินผลผู้เรียนโดยสอบวิชาพระพุทธศาสนา	✓			
๓๔	ครูมีการประเมินผลระหว่างเรียนรู้เป็นระยะ ๆ ด้วยการถามให้แสดงความคิดเห็น	✓			
๓๕	ครูได้แจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบทุกครั้ง	✓			
๓๖	ครูเน้นการประเมินตามสภาพจริงที่สอน	✓			
๓๗	นักเรียนได้นำผล การประเมินของครูไปแก้ไขปรับปรุงการเรียนของตนเองอย่างต่อเนื่อง	✓			
๓๘	ครูใช้การสังเกตในการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา	✓			
๓๙	ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานเพื่อประเมินการทำงานเป็นทีม	✓			
๔๐	การประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนสอดคล้องกับแผนการเรียน	✓			

ภาคผนวก (จ)
ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสอบถาม IOC
(Index of Objective Congruence)
เรื่อง
“สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร”

ผลการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ

ตารางที่ แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของ

ข้อที่	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวมของ คะแนน $\sum R$	$IOC = \frac{\sum R}{N}$	ผลการ พิจารณา
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	คนที่ ๔	คนที่ ๕			
๑	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๑	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๒	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๓	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๔	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๕	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๖	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๗	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๘	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๙	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๐	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๑	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๒	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๓	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๔	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๕	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๖	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๗	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๘	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อที่	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวมของ คะแนน $\sum R$	$IOC = \frac{\sum R}{N}$	ผลการ พิจารณา
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	คนที่ ๔	คนที่ ๕			
๒๙	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๐	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๑	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๒	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๓	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๔	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๕	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๖	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๗	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๘	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๙	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔๐	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ภาคผนวก (ฉ)

หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/๓๒.๑

โรงเรียนวิเศษวิทยวิเทศ	
เลขรับ	152
วันที่	21 ก.พ 62
เวลา	13.00

คณะครูคณาจารย์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๙-๘๑๙-๕๙๙๑

๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดน้อยนคุณ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัย จำนวน ๓๐ ฉบับ

ด้วย พระชินวุฒิ ฉายา อภิชาโต นามสกุล แก้วมาลา รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๖๓
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
“สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตคูสิต
กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือ
วิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตคูสิต กรุงเทพมหานคร” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
พุทธบริหารการศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์เป็นอย่างดี และขอขอบคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

 ต่อ ไปขอทราบ กลับเสนอ กลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มบริหารงบประมาณ กลุ่มบริหารทั่วไป กลุ่มบริหารกิจการนักเรียน อื่น ๆ _____

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ดร.เอกขม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

21 ก.พ 62

อนุพนธ์ วิเศษวิทยวิเทศ
กศศ
22/2/62

หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปอ้างอิงถึงผลการเก็บรวบรวมข้อมูลทดลองวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามรับรอง

ภาคผนวก (ซ)

ผลจากคำ Try out

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.788	40

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	155.43	338.047	.081	.789
a2	155.43	338.323	.090	.788
a3	155.70	331.872	.344	.784
a4	155.63	332.999	.307	.785
a5	155.43	326.392	.549	.780
a6	155.40	331.834	.293	.784
a7	155.53	325.775	.469	.780
a8	155.50	321.017	.557	.777
b9	155.23	331.357	.305	.784
b10	155.37	321.757	.644	.777
b11	155.30	318.700	.682	.775

Item-Total Statistics

b12	155.40	324.110	.543	.779
b13	155.33	328.161	.494	.781
b14	155.77	319.151	.592	.776
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
b15	155.63	325.551	.543	.780
c16	155.50	332.603	.331	.784
c17	155.30	330.700	.374	.783
c18	155.53	326.120	.554	.780
c19	155.20	334.372	.245	.786
c20	155.37	326.792	.394	.781
c21	155.37	325.068	.428	.780
c22	155.43	326.599	.503	.780
c23	155.53	331.913	.350	.784
d24	155.57	320.116	.620	.776
d25	155.43	328.806	.490	.782
d26	155.40	325.076	.482	.780
d27	155.37	331.964	.279	.785
d28	155.20	329.545	.452	.782
d29	155.30	330.838	.368	.783
d30	155.47	326.257	.537	.780
d31	155.30	334.010	.264	.785
f32	155.33	334.299	.239	.786
f33	155.20	338.372	.067	.789
f34	155.47	327.637	.423	.782
f35	153.83	234.489	.218	.927

Item-Total Statistics

f36	155.30	319.390	.659	.776
f37	155.53	316.878	.648	.774
f38	155.40	331.903	.371	.784
f39	155.47	321.430	.643	.777
f40	155.40	320.800	.660	.776

ภาคผนวก (ซ)

หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๔๐

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๑๑๗๐
 โทร. ๐๘๙-๘๑๙-๕๙๙๑

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
 เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชาธิวาส
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑๑๕ ชุด

ด้วย พระชินวุฒิ ฉายา อภิชาโต นามสกุล แก้วมาลา รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๖๓
 นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
 “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต
 กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลแบบสอบถามเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์
 เรื่อง “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต
 กรุงเทพมหานคร” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์เป็นอย่างดี
 และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

ทราบ
 มอบ.....

(ดร.เกษม แสงนนท์)

(นายชาญณรงค์ แก้วเล็ก)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชาธิวาส

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๔๐

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทร. ๐๘๙-๘๑๙-๕๙๙๑

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

โรงเรียนราชวินิต มัธยม
เลขรับที่ 130
วันที่ 27 ก.พ. 2562
เวลา 18.30

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
 เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนราชวินิต มัธยม
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑๑๕ ชุด

ด้วย พระชินวุฒิ ฉายา อภิชาโต นามสกุล แก้วมาลา รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๖๓
 นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
 “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต
 กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลแบบสอบถามเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์
 เรื่อง “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต
 กรุงเทพมหานคร” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์เป็นอย่างดี
 และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

เพื่อโปรดทราบ เพื่อโปรดพิจารณา

เห็นสมควรมอบ

- กลุ่มบริหารวิชาการ
- กลุ่มบริหารบุคลากรเงินและสินทรัพย์
- กลุ่มบริหารกิจการนักเรียน
- กลุ่มบริหารทั่วไป
- กลุ่มสาระ *ส.อ.น.*
- งาน.....
- อื่นๆ.....

fe
6/2/62

(ดร.เกษม แสงนนท์)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

การพิจารณาของผู้จัดการโรงเรียน

- ทราบ แจ้งเจ้าพร.น.
- เห็นชอบตามเสนอ อนุญาต
- อนุมัติ ส่งมาให้สื่อ
- กลุ่มสาระ..... อื่นๆ.....
- งาน.....

ผู้อำนวยการโรงเรียนราชวินิต มัธยม
27/2/62

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๔๐

โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ
เลขรับ 160
วันที่ ๒๗ ก.พ. ๒๕๖๒
คณะครูศาสตร์ 10.00

คณะครูศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๙-๘๑๙-๕๙๙๑

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดน้อยนพคุณ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑๑๕ ชุด

ด้วย พระชินวุฒิ ฉายา อภิชาโต นามสกุล แก้วมาลา รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๖๓
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
“สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลแบบสอบถามเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์
เรื่อง “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์เป็นอย่างดี
และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอ ผู้อำนวยการโรงเรียน

- เพื่อไปตรวจ
- เก็บในสมุดรวม
- กลุ่มบริหารวิชาการ
- กลุ่มบริหารงบประมาณ
- กลุ่มบริหารกิจการนักเรียน

เรียนมาด้วยความนับถือ

- กลุ่มบริหารงานบุคคล
- กลุ่มบริหารทั่วไป
- อื่น ๆ _____ (ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

๒๗ ก.พ. ๒๕๖๒

ขอ ผอ.โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ
อ.พ.น. ๒๗/๒

ที่ ศธ พิเศษ/๒๕๖๑

ศูนย์ปฏิบัติธรรมธรรมโมลี

ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง

จังหวัดนครราชสีมา ๓๐๓๑๐

หนังสือรับรอง

หนังสือนี้ขอรับรองว่า พระชินวุฒิ ฉายา อภิชาโต นามสกุล แก้วมาลา นิสิตปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รหัสประจำตัวนิสิต ๖๐๐๑๒๐๒๐๖๓ ได้เข้าปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ตั้งแต่วันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึงวันที่ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑ รวมทั้งสิ้น ๓๐ วัน โดยมี พระราชรัตนมุนี ประธานคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติธรรม “ธรรมโมลี” และมี พระครูสุชาตวรคุณ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ เป็นผู้ให้กรรมฐาน สอบอารมณ์ กำกับการอบรม และสอนการวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐานสี่ เป็นผู้ตั้งใจปฏิบัติด้วยดี และมีความเพียรในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

จึงออกหนังสือนี้ให้ไว้เพื่อเป็นหลักฐานต่อไป

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑

ประธานคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติธรรม “ธรรมโมลี”

ประวัติของผู้วิจัย

- ชื่อ : พระชินวุฒิ อภิชาโต (แก้วมาลา)
- ว/ด/ป เกิด : วันอาทิตย์ที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๓
- ภูมิลำเนา : บ้านเลขที่ ๔๕ แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร
- การศึกษา : พ.ศ. ๒๕๕๖ สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.)
สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- อุปสมบท : วันที่ ๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๗ ณ วัดจอมสุตาราม (ไพรงาม)
แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
- เข้าศึกษา : ได้เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธ
บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเมื่อปี
การศึกษา ๒๕๖๐
- การทำงาน : อาจารย์สอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม สำนักเรียนวัดจอมสุตาราม (ไพรงาม)
เลขานุการเจ้าอาวาสวัดจอมสุตาราม (ไพรงาม) (สำนักนันทกิจติดต่อประสานงาน
พระธรรมทูตไทยในทวีปยุโรป) เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
- สังกัด : วัดจอมสุตาราม (ไพรงาม) แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
๑๐๓๐๐
- ที่อยู่ปัจจุบัน : ๑๕๑๖ วัดจอมสุตาราม ไพรงาม แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ ๑๐๓๐๐